

**DIAGNOZA
POTRZEB I POTENCJAŁU
SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ
W ZAKRESIE USŁUG
SPOŁECZNYCH
W GMINIE ŁAZY**

Publikacja sfinansowana w ramach projektu:
„CUS – Nowe spojrzenie na usługi społeczne” dofinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021- 2027, Priorytet FESL.07 Fundusze Europejskie dla społeczeństwa, Działanie 7.5 Strategiczne projekty dla obszaru usług społecznych, Typ 4. Koordynacja usług społecznych – upowszechnienie i tworzenie CUS.

Diagnoza została opracowana przez zespół:

1. Monika Wierzbicka- Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej w Łazach
2. Agnieszka Perkowska- Kierownik Wydziału Rozwoju i Komunikacji Społecznej Urząd Miejski w Łazach

Przy wsparciu eksperta: dr Anny Mirczak

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE

str. 4

METODOLOGIA DIAGNOZY

str.8

ANALIZA DESK RESEARCH

str. 17

BADANIA SONDAŻOWE

str. 49

BADANIA JAKOŚCIOWE

str. 68

WNIOSKI I REKOMENDACJE

str. 82

WPROWADZENIE

Centra Usług Społecznych (CUS) są nową jednostką organizacyjną gminy i nową instytucją lokalnej polityki społecznej, która ma służyć rozwojowi i integracji usług społecznych organizowanych i świadczonych na poziomie lokalnym. Docelowo CUS-y mają stać się miejscami kompleksowej koordynacji usług społecznych, zapewniając mieszkańcom gminy łatwy dostęp do wsparcia w jednym punkcie. Ponadto, Centra Usług Społecznych będą pełniły istotną funkcję informacyjną, zapewniając mieszkańcom kompleksowy dostęp do wiedzy na temat dostępnych usług społecznych. Oznacza to, że każda osoba poszukująca wsparcia – niezależnie od wieku, sytuacji życiowej czy rodzaju potrzeb – będzie mogła uzyskać rzetelne informacje o przysługujących jej świadczeniach, dostępnych formach pomocy oraz instytucjach świadczących konkretne usługi.

Zgodnie z ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (CUS), usługi społeczne to działania podejmowane przez gminę w celu zaspokojenia potrzeb wspólnoty samorządowej, polegające na świadczeniu usług niematerialnych, skierowanych bezpośrednio do osób, rodzin, grup społecznych, mieszkańców o określonych potrzebach lub całej społeczności lokalnej. Usługi społeczne obejmują działania z zakresu: polityki prorodzinnej, wspierania rodziny, systemu pieczy zastępczej, pomocy społecznej, promocji i ochrony zdrowia, wspierania osób niepełnosprawnych, edukacji publicznej, przeciwdziałania bezrobociu, kultury, kultury fizycznej i turystyki, pobudzania aktywności obywatelskiej, mieszkalnictwa, ochrony środowiska, reintegracji zawodowej i społecznej.

Powstające w ostatnim czasie Centa Usług Społecznych stanowią odpowiedź na wzrastające potrzeby społeczeństwa w zakresie powszechnego dostępu do zintegrowanych usług społecznych obejmujących różne formy wsparcia a oferowane na

poziomie lokalnym. Centrum, opierając się na potencjale wspólnoty samorządowej, ma za zadanie podejmować działania na rzecz rozwoju i koordynacji usług społecznych, których infrastrukturę powinno współtworzyć jak najwięcej lokalnych usługodawców z sektora publicznego, obywatelskiego i prywatnego. Centra Usług Społecznych nie są placówkami pomocy społecznej, a pełnią natomiast rolę koordynatorów lokalnych systemów usługowych.

Dążąc do kompleksowego skoordynowania usług społecznych oraz poprawy skuteczności ich udzielania dla ogółu mieszkańców, Gmina Łazy rozpoczęła proces przekształcenia Ośrodka Pomocy Społecznej w Centrum Usług Społecznych w związku z realizowanym przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego w Katowicach projektem partnerskim pn. *CUS – Nowe spojrzenie na usługi społeczne*, współfinansowanym ze środków Unii Europejskiej i realizowanym w ramach programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027.

Kluczowym elementem tego procesu jest diagnoza potrzeb i potencjału społeczności samorządowej, która umożliwi identyfikację najważniejszych potrzeb i problemów mieszkańców a następnie opracowanie skutecznych rozwiązań oraz dostosowanie zakresu i formy planowanych usług społecznych do lokalnych warunków i oczekiwań. Trafna, rzetelna i użyteczna diagnoza potrzeb i potencjału powinna spełniać kilka podstawowych warunków:

- wieloaspektowość – powinna uwzględniać różnorodne uwarunkowania i przejawy kondycji społeczności lokalnej, dostarczać wiedzę na temat potrzeb społecznych, jak i zakresu oferowanych usług społecznych;
- kompleksowość – powinna uwzględniać szeroki zakres działań usługowych organizowanych przez gminę;
- zróżnicowanie metod badawczych – powinna łączyć metody i techniki badawcze;
- partycypacja – powinna zapewniać uczestnictwo i wpływ społeczności na przebieg i rezultaty procesu;
- praktyczność – powinna dostarczać władzom gminy informacji o potrzebach mieszkańców w zakresie usług społecznych.

Niniejszy Raport jest efektem przeprowadzonej diagnozy potrzeb i potencjału społeczności samorządowej w zakresie usług społecznych na terenie gminy Łazy w okresie od stycznia do lutego 2025 roku. Prezentowany dokument składa się z pięciu części:

1. Pierwsza część zawiera opis metodologii przeprowadzonych badań, uwzględniając cele, zakres oraz zastosowane narzędzia badawcze.
2. Druga część prezentuje wyniki analizy *desk research*, obejmującej przegląd dostępnych danych, dokumentów strategicznych oraz raportów dotyczących polityki społecznej i usług społecznych w gminie. Analiza ta pozwoliła na określenie kontekstu oraz identyfikację kluczowych zagadnień wymagających pogłębionej diagnozy.
3. Trzecia część zawiera wyniki badań sondażowych, przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy Łazy. Przedstawiono w niej opinie oraz potrzeby społeczności lokalnej w zakresie dostępności i jakości usług społecznych.
4. Czwarta część przedstawia wyniki badań jakościowych, takich jak wywiady indywidualne i grupowe, które umożliwiły wnikliwe zrozumienie problemów, oczekiwań oraz potencjału lokalnej społeczności w kontekście rozwoju usług społecznych.
5. Ostatnia część zawiera kluczowe wnioski i rekomendacje wynikające z przeprowadzonych badań. Zawarto w niej także propozycje usprawnień i nowych rozwiązań, które mogą przyczynić się do lepszego dostosowania usług społecznych do realnych potrzeb mieszkańców.

Przeprowadzona diagnoza stanowi podstawę do zaplanowania kompleksowych działań i zapewnienia wysokiej jakości usług w tworzonym w Gminie Łazy Centrum Usług Społecznych. Dokument określa możliwości zaangażowania w ten proces różnych lokalnych podmiotów, wśród których znajdują się instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej, sektor biznesowy oraz sami mieszkańcy. Prezentowane dane mogą posłużyć również do kształtowania lokalnych polityk publicznych, wskazując kluczowe obszary wymagające interwencji. W konsekwencji diagnoza stanie się istotnym narzędziem dla władz gminy i innych lokalnych

podmiotów, wspierając działania na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców oraz skutecznego rozwiązywania problemów społecznych.

Podsumowując, diagnoza ma spełnić kilka istotnych zadań:

- stanowi zbiór wiedzy na temat najistotniejszych potrzeb mieszkańców;
- wskazuje i opisuje potencjał i zasoby mieszkańców jak i lokalnych instytucji i organizacji;
- określa sposoby zapewnienia wysokiej jakości usług;
- wskazuje metody rozwiązywania zidentyfikowanych problemów;
- określa obszary zaangażowania różnych grup mieszkańców w procesie rozwiązywania wspólnych problemów
- zawiera rekomendacje dotyczące zasad współpracy między podmiotami publicznymi, społecznymi i komercyjnymi

METODOLOGIA DIAGNOZY

1. Metodologia badań

W badaniu zastosowano podejście oparte na **triangulacji metodologicznej**, łączące różnorodne, wzajemnie uzupełniające się metody i techniki badawcze, (zarówno ilościowe, jak i jakościowe). Triangulacja objęła nie tylko zróżnicowane podejścia metodologiczne, ale także integrację różnych źródeł danych oraz perspektyw różnych grup docelowych. Dzięki temu możliwe było uzyskanie kompleksowego obrazu badanej problematyki, co pozwoliło na sformułowanie rzetelnych wniosków i trafnych rekomendacji.

Proces przeprowadzenia badania diagnostycznego oraz wszystkie jego etapy zostały skonsultowane z pracownikami OPS w Gminie Łazy. Konsultacje obejmowały opracowanie koncepcji badawczej i metodologii, przygotowanie narzędzi badawczych, dystrybucję ankiet, działania informacyjne dotyczące diagnozy, gromadzenie danych, ich analizę oraz opracowanie raportu końcowego.

1.1. Cele i ogólne założenia badania

Celem głównym podjętych badań była diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych na terenie gminy Łazy. Zakres przeprowadzonych badań obejmował identyfikację kluczowych zagadnień, które jednocześnie stanowiły następujące cele szczegółowe diagnozy:

- Analiza dostępnych usług społecznych w gminie Łazy oraz określenie stopnia zapotrzebowania na te usługi w gminie Łazy.
- Identyfikacja usług wspierających jako uzupełnienia dla usług społecznych.
- Analiza potencjału społeczności lokalnej w zakresie świadczenia usług społecznych rozumianego jako stan zasobów i możliwości realizacyjnych jednostek organizacyjnych gminy, identyfikację lokalnych i ponadlokalnych podmiotów ekonomii społecznej, w tym podmiotów prowadzących działalność

leczniczą oraz określenie roli osób fizycznych i prawnych świadczących usługi społeczne oraz zakresu ich działalności.

- Określenie kierunków działań niezbędnych do dalszego rozwoju usług społecznych w gminie Łazy.

Przeprowadzona diagnoza miała na celu odpowiedzieć na następujące pytania badawcze:

- Jaki jest obecny stan świadczonych usług w gminie?
- Jakie usługi wspierające mogą stanowić uzupełnienie dla istniejących usług społecznych?
- Jakie są potrzeby społeczne mieszkańców?
- Jakie grupy społeczne nie mają obecnie dostępu do usług społecznych odpowiednio dostosowanych do ich potrzeb?
- Jaki jest potencjał instytucji, organizacji sektora obywatelskiego i sektora ekonomii społecznej oraz podmiotów prywatnych w zakresie usług społecznych i jak można go wykorzystać?
- Jaki jest zakres współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie realizacji usług społecznych?
- Jakie rozwiązania należy wprowadzić w zakresie usprawnienia i poszerzenia oferty usług społecznych w gminie Łazy?

Istotą badania było poznanie potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych. W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie komplementarnych badań, zrealizowanych wśród mieszkańców gminy Łazy oraz przedstawicieli instytucji i organizacji pozarządowych świadczących usługi społeczne. Włączanie przedstawicieli różnych środowisk w proces diagnozy pozwala na uwzględnienie różnorodnych perspektyw, co ułatwia identyfikację potrzeb w zakresie usług społecznych oraz wykorzystanie dostępnych potencjałów do ich zaspokojenia.

Założenia metodologiczne diagnozy uwzględniały następujące elementy:

Rys. 1. Założenia metodologiczne diagnozy

Grupa badanych — respondenci:

Minimum 200 mieszkańców z uwzględnieniem różnych grup społecznych, wiekowych zawodowych i ze względu na płeć oraz przedstawiciele instytucji gminnych z zakresu pomocy społecznej czy edukacji, NGO/PES świadczących usługi społeczne na rzecz mieszkańców gminy Łazy

Analiza Desk Research

Analiza danych zastanych

Badania ankietowe CAWI/PAPI

Kwestionariusz ankiety skierowany do osób dorosłych składający się z 20 pytań, w tym 1 pytanie otwarte, plus metryczka (6 pytań).

Indywidualne wywiady pogłębione (IDI):

Przeprowadzane wśród mieszkańców gminy Łazy. Szacowana ilość próby to min. 10 osób. Wywiady indywidualne przeprowadzane były wśród przedstawicieli instytucji i organizacji pozarządowych świadczących usługi społeczne w mieście, tj. przedstawicieli instytucji i NGO/PES tworzących system pomocy społecznej.

Wywiad grupowy (FGI):

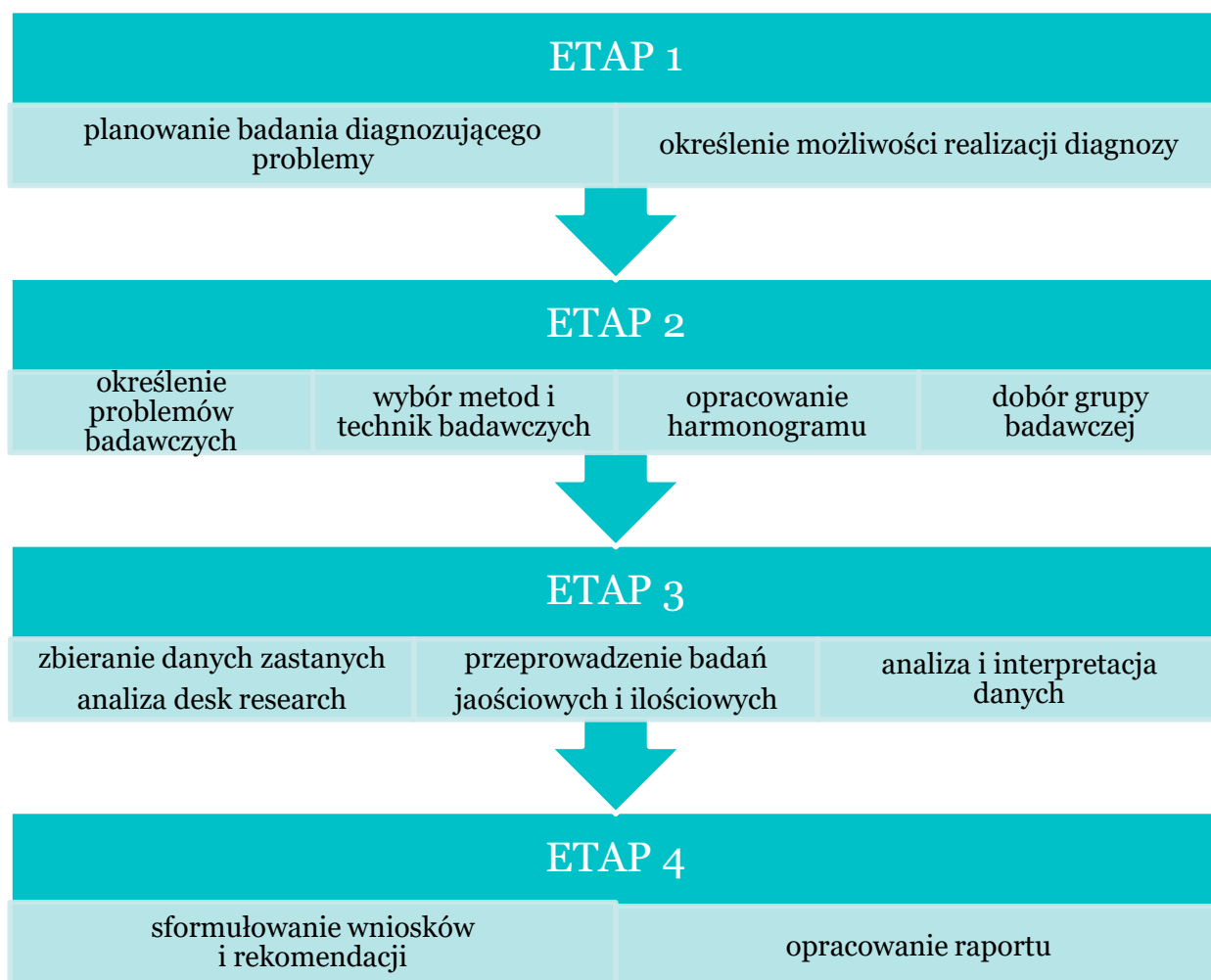
Dla grupy po 10 osób (grupy dostosowane do obszaru wsparcia oferowanego w ramach CUS, tj. obszar wsparcia seniorów, osób z niepełnosprawnościami, osób chorych i opiekunów faktycznych, wsparcie rodziny i działania wspierające oraz grupa pracowników CUS).

Źródło: Opracowanie własne

Zrealizowane badanie obejmowało cztery etapy działań:

- I. Etap** (opracowanie planu badania, wyznaczenie kluczowych obszarów tematycznych oraz określenie możliwości realizacji diagnozy).
- II. Etap** (sformułowanie problemów badawczych, wybór odpowiednich metod i technik badawczych, opracowanie harmonogramu oraz dobór próby badanych).
- III. Etap** (realizacja badań ilościowych i jakościowych, analiza i interpretacja zebranych danych)
- IV. Etap** (opracowanie wniosków i rekomendacji, przygotowanie raportu oraz przeprowadzenie konsultacji społecznych).

Rys. 2. Etapy diagnozy

Źródło: Opracowanie własne

1.2. Zastosowane metody, techniki i narzędzia badawcze

Badania zostały przeprowadzone z zastosowaniem zarówno metodologii jakościowej, jak i ilościowej, co pozwoliło zebrać różnorodne dane, które wzajemnie się uzupełniały, dostarczając zarówno mierzalnych wskaźników, jak i pogłębionej interpretacji analizowanych zagadnień.

W metodologii badań jakościowych zastosowano następujące techniki badawcze:

Analiza desk research (analiza danych zastanych) – obejmowała przegląd dostępnych dokumentów strategicznych, raportów, danych statystycznych oraz wcześniejszych badań związanych z tematyką usług społecznych w tym:

- statystykę publiczną dostępną w Banku Danych Lokalnych GUS, EUROSTAT, MEiN, NFZ
- dokumenty strategiczne, w tym „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łazy na lata 2021 - 2027”
- sprawozdania z realizacji zadań gminy za lata 2020-2023, w tym z pomocy społecznej: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok, sprawozdania z realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, sprawozdania z realizacji programów przeciwdziałania przemocy, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii;
- inne dokumenty gminne o charakterze diagnostycznym, badawczym i ewaluacyjnym.

Indywidualne wywiady pogłębione (IDI) – polegały na przeprowadzeniu indywidualnych, szczegółowych rozmów z respondentami, którzy zostali dobrani w sposób celowy i zgodny z założonymi celami badawczymi. W badaniu IDI wzięło udział 11 osób, będących przedstawicielami lokalnych jednostek organizacyjnych, liderami lokalnymi, samorządowcami, z przedstawicielami organizacji pozarządowych i podmiotami o którym mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o

działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2023 r. poz. 571), działającymi na terenie Gminy Łazy. Zastosowanym narzędziem był kwestionariusz wywiadu, który zawierał starannie opracowany zestaw pytań, ułożonych w sposób celowy i zgodny z przyjętą metodologią. Wywiady były realizowane według ustalonego schematu, co zapewniło spójność procesu badawczego oraz umożliwiło uzyskanie porównywalnych i powtarzalnych wyników.

Celem realizowanych IDI była ocena adekwatności i użyteczności obecnie świadczonych usług społecznych oraz efektywności instytucji i organizacji w zakresie współpracy i wspólnego rozwiązywania problemów społecznych. Badanie miało również na celu analizę istniejącej oferty usług oraz identyfikację zasobów i możliwości ich rozszerzenia na terenie Gminy Łazy.

Zogniskowany wywiad grupowy (FGI) – polegał na przeprowadzeniu przez moderatora dyskusji z zaproszonymi wcześniej respondentami. Grupa badanych została dobrana w sposób celowy i obejmowała przedstawicieli samorządu lokalnego i jednostek organizacyjnych, podmiotów ekonomii społecznej, organizacji pozarządowych oraz lokalnych przedsiębiorstw. Dyskusja została przeprowadzona według opracowanego wcześniej scenariusza wywiadu a jej przebieg został zarejestrowany. Spotkanie odbyło się 24.01.2025 roku w budynku KTS, ul. Spółdzielcza 2 w Łazach. W spotkaniu stacjonarnym wzięło udział 11 zaproszonych osób będących przedstawicielami lokalnych jednostek organizacyjnych, liderami lokalnymi, przedstawicielami organizacji pozarządowych i podmiotami o którym mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2023 r. poz. 571), działającymi na terenie gminy, m.in.:

- Przedstawiciele administracji samorządowej
- Warsztaty Terapii Zajęciowej
- Biblioteka Publiczna
- Szkoły Podstawowe
- Pracownicy OPS
- Spółka Promed Łazy
- Przedstawiciele sołectw
- Przedsiębiorcy

Celem FGI była pogłębiona analiza potrzeb mieszkańców z perspektywy podmiotów, instytucji w zakresie usług społecznych i działań wspierających w badanym zakresie.

W metodologii badań ilościowych zastosowano następujące techniki badawcze i narzędzia:

Ankieta internetowa (CAWI) – w której respondent był proszony o wypełnienie kwestionariusza ankiety w formie elektronicznej. Kwestionariusz zawierał pytania zamknięte jednokrotnego i wielokrotnego wyboru oraz pytania otwarte. Łącznie zawarto w niej 22 pytań. W ankiecie internetowej wzięli udział mieszkańcy Gminy Łazy. Kwestionariusz ankiety został udostępniony na stronach internetowych (portalach) m.in. Ośrodka Pomocy Społecznej w Łazach, Samorządowym Portalu Internetowym Gminy Łazy oraz Facebooku Gminy Łazy i gazety samorządowej Echa Łaz. Dodatkowo, link z zaproszeniem do udziału w badaniu został rozesłany m.in. do miejscowych instytucji i organizacji pozarządowych. W badaniu wzięło udział 121 osób.

Ankieta papierowa (PAPI)- zastosowana technika PAPI polegała na bezpośrednim kontakcie ankietera z respondentami, przy użyciu standaryzowanego narzędzia badawczego w postaci kwestionariusza ankiety. Kwestionariusz zawierał pytania zamknięte jednokrotnego i wielokrotnego wyboru oraz pytania otwarte. Łącznie zawarto w niej 22 pytań. Proces badania ankietowego został przeprowadzony w: Urzędzie Miejskim w Łazach, Ośrodku Pomocy Społecznej, Bibliotece Publicznej Miasta i Gminy Łazy, a także kwestionariusze ankiety zostały przekazane przez pracowników OPS bezpośrednio mieszkańcom (w ich miejscu zamieszkania) oraz do wybranych organizacji działających na terenie Gminy Łazy. Grupę badanych (podobnie jak w przypadku ankiety internetowej CAWI) stanowili mieszkańcy Gminy Łazy. W badaniu wzięło udział 104 osoby

Celem badania CAWI i PAPI było przeprowadzenie analizy potrzeb mieszkańców w obszarze usług społecznych i działań wspierających, ze szczególnym uwzględnieniem potencjału oraz zasobów organizacji pozarządowych, które odgrywają kluczową rolę w ich realizacji. Ankiety CAWI i PAPI zostały przeprowadzone przy użyciu tego samego

kwestionariusza, co umożliwiło wspólną analizę i interpretację zebranych odpowiedzi. Łączna liczba respondentów w badaniu ilościowym wyniosła 225 osób [N=225].

Rys. 3. Metody i narzędzia badawcze zastosowane w diagnozie

Źródło: Opracowanie własne

1.3. Etyka prowadzonych badań

Przeprowadzone badania były realizowane zgodnie z zasadami **etyki badań społecznych**, zapewniając rzetelność procesu badawczego oraz ochronę praw uczestników¹. W trakcie ich realizacji przestrzegano kluczowych zasad, takich jak:

- **Świadoma zgoda respondentów** – uczestnicy byli w pełni poinformowani o charakterze badania oraz zakresie swojego udziału.
- **Unikanie wprowadzania w błąd** – badani otrzymywali rzetelne informacje dotyczące celu i przebiegu badania.
- **Ochrona prywatności i poufność danych** – zagwarantowano respondentom pełną anonimowość oraz zabezpieczenie uzyskanych informacji.

¹ BABBIE, Earl R. *Badania społeczne w praktyce*. Wydawnictwo Naukowe PWN, 2004, s.515-519.

- **Rzetelność procesu badawczego** – wyeliminowano możliwość manipulacji wynikami oraz celowego pomijania istotnych danych.
- **Podmiotowe traktowanie uczestników** – zapewniono szacunek wobec respondentów i uwzględniono ich perspektywę w analizie wyników.
- **Brak potencjalnych szkód dla badanych** – weryfikowano, aby udział w badaniu nie powodował żadnych negatywnych konsekwencji dla respondentów.
- **Jasna komunikacja dotycząca badania** – uczestnicy byli szczegółowo informowani o jego celu, przebiegu oraz ewentualnych korzyściach i obciążeniach.

Dodatkowo, respondenci samodzielnie wypełniali ankietę, co miało istotne znaczenie w kontekście badania opinii i postaw wobec wrażliwych kwestii. Przed rozpoczęciem badania każdorazowo informowano ich o anonimowym charakterze procesu, dokładnie wyjaśniano cel badania oraz sposób wypełniania ankiety. Dzięki temu cały proces badawczy został przeprowadzony w sposób zgodny z normami etycznymi, gwarantując rzetelność wyników.

ANALIZA DESK RESEARCH

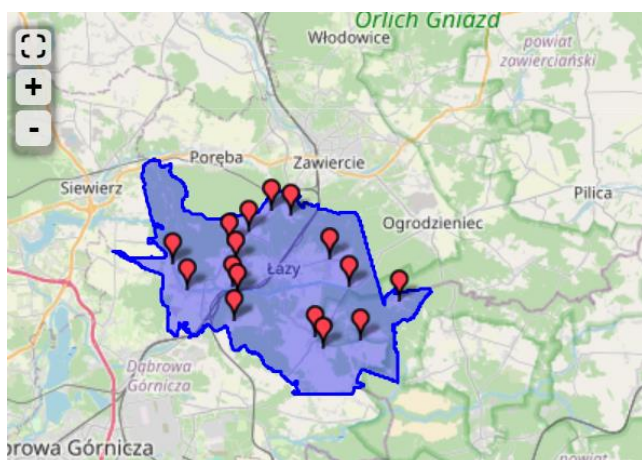
2. Opis obszaru objętego diagnozą

2.1. Położenie Gminy Łazy

Gmina Łazy to gmina miejsko-wiejska o powierzchni 132,56 km² położona w południowo-zachodniej części Powiatu Zawierciańskiego, na skraju otuliny Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd” oraz Wyżyny Krakowsko – Częstochowskiej, w województwie śląskim. W gminie znajduje się 16 miejscowości (rys.1) i 14 sołectw: Chruszczobród, Chruszczobród – Piaski, Ciągowice, Grabowa, Hutki – Kanki, Kuźnica Masłońska, Sołectwo Niegowonice, Niegowoniczki, Rokitno Szlacheckie, Skalbania, Turza, Trzebyczka, Wiesiółka oraz Wysoka. Gmina ma charakter turystyczno – rolniczy gdzie tereny rolne stanowią 47% a tereny leśne 44%. Siedzibą gminy jest miasto Łazy.

Najbardziej atrakcyjne obszary pod względem walorów turystycznych i krajobrazowych znajdują się we wschodniej i południowej części gminy. Są to tereny należące do Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, które wyróżniają się bogactwem przyrodniczym i malowniczymi krajobrazami. Atutem gminy jest dogodne położenie w pobliżu kluczowych szlaków komunikacyjnych, w tym autostrady A4 (łączącej Kraków z Katowicami) oraz międzynarodowej trasy E-75, biegnącej od portów Trójmiasta do południowej granicy Polski (Cieszyn). Przez teren gminy przebiega również istotny kolejowy szlak komunikacyjny w kierunku północ-południe, obejmujący trasę Gdańsk–Warszawa–Częstochowa–Katowice, a także sieć dróg wojewódzkich, ułatwiających dostęp do różnych regionów.

Rys. 4. Mapa wsi gminy Łazy

Źródło: Polska w liczbach, https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Lazy#wsie-nalezace-do-gminy, dostęp (12-02-2025).

2.2. Uwarunkowania demograficzne

Gmina Łazy jest zamieszkiwana przez **15 575 mieszkańców**, co stanowi **13,0%** populacji powiatu. W strukturze demograficznej przeważają kobiety, które stanowią **51,6%** mieszkańców, natomiast mężczyźni to **48,4%** ogółu. Średni wiek mieszkańców wynosi **43,9 lat**, co jest wartością zbliżoną do średniego wieku mieszkańców województwa śląskiego, a jednocześnie nieco wyższą niż średnia krajowa. Gęstość zaludnienia w gminie kształtuje się na poziomie **118 osób na km²**, a wskaźnik urbanizacji wynosi **41,1%**. Na przestrzeni lat **2002-2023** liczba mieszkańców zmniejszyła się o **3,2%**, co świadczy o nieznacznym spadku populacji. Liczba osób, która osiedliła się w gminie w 2023 roku przewyższyła liczbę osób wyjeżdżających (saldo migracji na poziomie 37).

W 2023 roku na terenie Gminy Łazy odnotowano **83 urodzenia żywe**, podczas gdy liczba zgonów wyniosła **205 osób**. W konsekwencji przyrost naturalny osiągnął wartość **-122**, co oznacza, że liczba zgonów znacznie przewyższyła liczbę urodzeń. W przeliczeniu na **1000 mieszkańców** przyrost naturalny wyniósł **-7,83**, co wskazuje na proces depopulacji i wyzwania demograficzne, przed którymi stoi lokalna społeczność.

Struktura demograficzna gminy, która odzwierciedla udział poszczególnych grup wiekowych w populacji ogółem wygląda następująco:

- **16,5% mieszkańców** stanowią osoby w wieku **przedprodukcyjnym**, czyli dzieci i młodzież poniżej wieku aktywności zawodowej.
- **57,1% populacji** to osoby znajdujące się w wieku **produkcyjnym**, które aktywnie uczestniczą w rynku pracy i wspierają rozwój lokalnej gospodarki.
- **26,5% mieszkańców** to osoby w wieku **poprodukcyjnym**, czyli osoby, które zakończyły swoją aktywność zawodową, a więc kobiety powyżej **60. roku życia** oraz mężczyźni powyżej **65. roku życia**.

16,5%

- osoby w wieku **przedprodukcyjnym**

57,1%

- osoby w wieku **produkcyjnym**

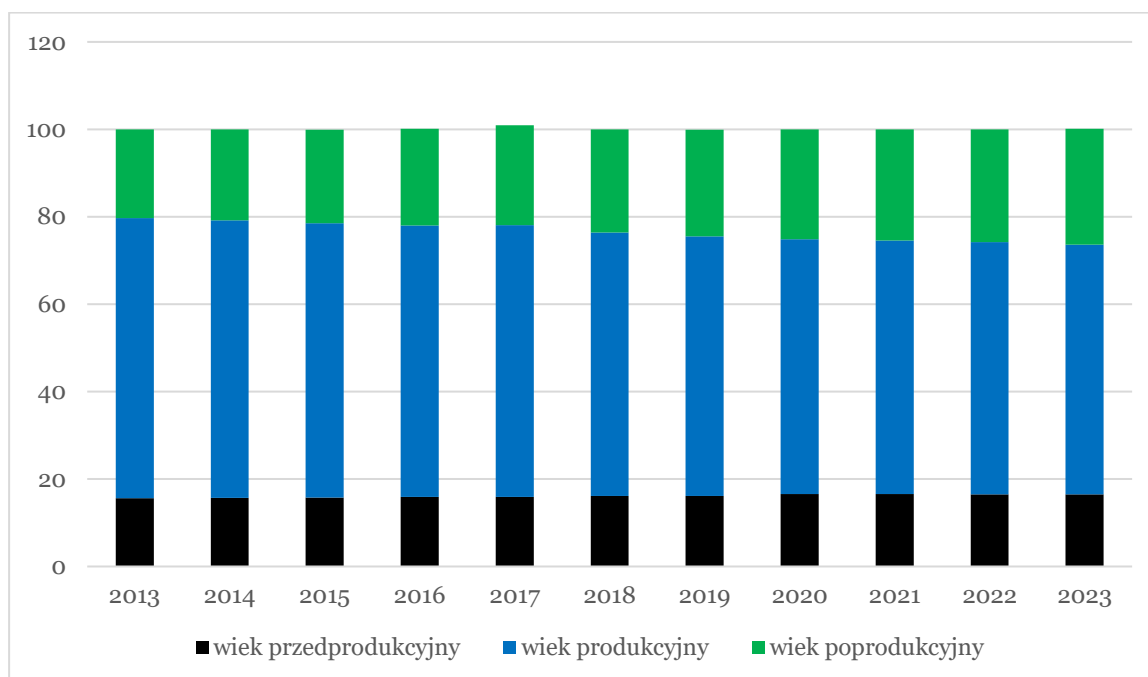
26,5%

- osoby w wieku **poprodukcyjnym**

Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w gminie Łazy wzrósł z **31,7** w roku **2020** do **35** w roku **2023**, co wskazuje na postępujący proces starzenia się społeczeństwa oraz rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym w strukturze demograficznej gminy (wykres 1).

Wykres 1. Ludność Gminy Łazy według ekonomicznych grup wieku w latach 2013-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

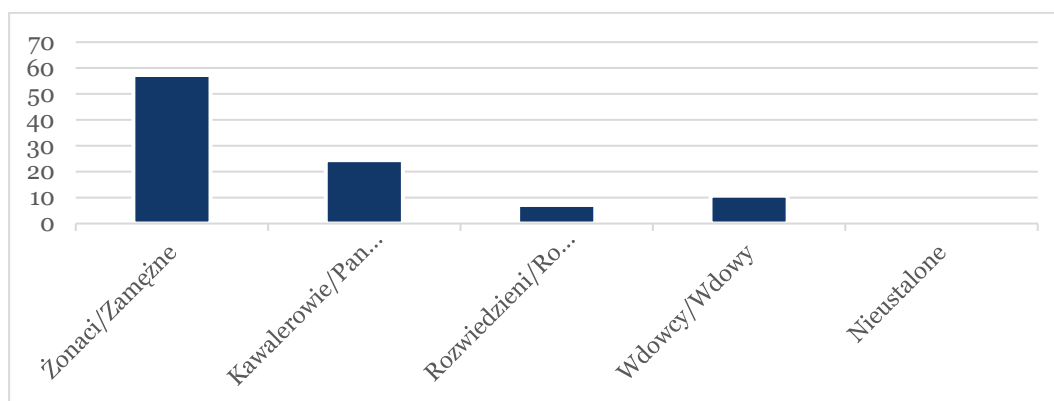
Według danych z Narodowego Spisu Powszechnego z roku 2021 na terenie Gminy Łazy zamieszkiwało **1 012 osób z niepełnosprawnościami** (w tym 547 kobiet i 465 mężczyzn). W tej grupie **625 osób (62%)** posiadało orzeczenie o niepełnosprawności (niepełnosprawność prawna), natomiast **387 osób** stanowiły osoby **niepełnosprawne wyłącznie biologicznie**, u których występowały ograniczenia zdrowotne, jednak bez formalnego potwierdzenia w dokumentacji prawnej.

1 012
osób
z niepełnosprawnościami

Pod względem stanu cywilnego w gminie Łazy najliczniejszą grupę stanowią osoby **żonate i zamężne** – **57,3%** mieszkańców, natomiast drugą co do wielkości grupę tworzą **kawalerowie i panny**- **24,4%** ogółu populacji (rys.2). Mieszkańcy gminy zawarli w 2023 roku 45 małżeństw, co odpowiada 2,89 małżeństwom na 1000

mieszkańców. Jest to wartość porównywalna do wartości dla województwa śląskiego oraz mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,4 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców.

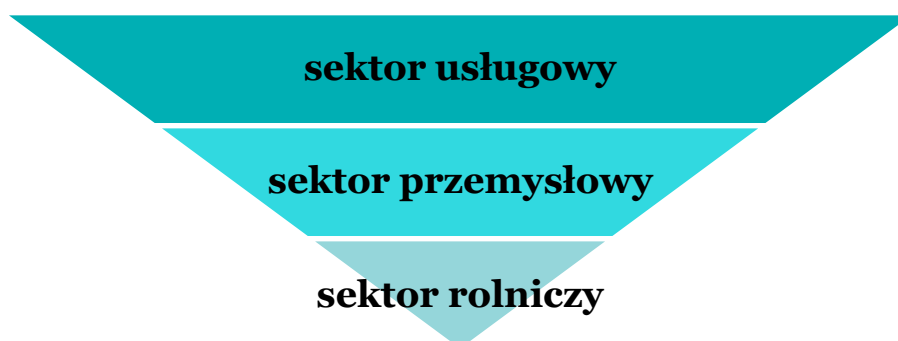
Wykres 2. Stan cywilny mieszkańców Gminy Łazy

Źródło: GUS, Narodowy Spis Powszechny 2021

2.3. Rynek pracy

Dane z 2023 roku pokazują, że ogólna liczba osób pracujących w Gminie Łazy wynosi **6 237**, przy czym najwięcej zatrudnionych jest w **sektorze usługowym** – **3 809 osób**, co wskazuje na dominującą rolę usług w lokalnej gospodarce. **Sektor przemysłowy** zatrudnia **2 350 osób**, co również stanowi istotny udział w rynku pracy. Natomiast **sektor rolniczy** ma najmniejszy udział w zatrudnieniu, obejmując jedynie **78 osób**, co może świadczyć o niskim znaczeniu rolnictwa w strukturze gospodarczej regionu.

Analizując dane dotyczące liczby zarejestrowanych bezrobotnych w latach 2020-2024, można zauważyć wyraźny **spadek liczby bezrobotnych** od 2020 roku (401 osób) do 2023 roku (261 osób). Szczególnie istotny jest spadek **liczby osób długotrwale bezrobotnych**, która zmniejszyła się z **196 w 2020 roku do 130 w 2023 roku**. Warto również zauważyć zmniejszenie bezrobocia w poszczególnych grupach wiekowych (tabela 1). **Udział bezrobotnych** wśród osób w wieku produkcyjnym **stopniowo malał** w latach 2020-2023, zmniejszając się z **4,4% w 2020 roku do 3,1% w 2023 roku**, co może świadczyć o poprawie sytuacji na rynku pracy. Widać również, że **kobiety miały wyższy wskaźnik bezrobocia niż mężczyźni**, jednak w 2023 roku oba wskaźniki niemal się zrównały.

Bezrobocie

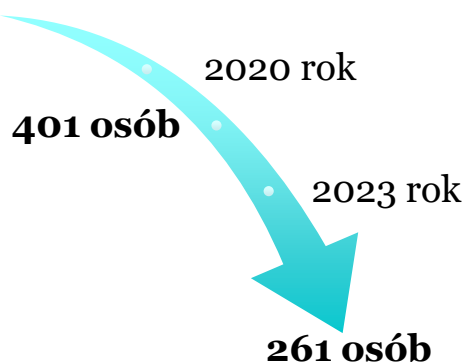

Tabela 1. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych oraz ich udział w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w latach 2020-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba osób bezrobotnych ogółem	401	384	290	261	287
w tym:					
• Liczba osób długotrwale bezrobotnych	196	207	168	130	132
• Do 25 roku życia	34	20	18	28	bd
• Do 30 roku życia	84	40	42	51	bd
• Powyżej 50 roku życia	117	88	79	79	bd
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci (%)					
• Ogółem	4,4	3,2	3,0	3,1	bd
• Kobiety	4,8	3,6	3,4	3,6	bd
• Mężczyźni	4,0	2,9	2,7	2,8	bd

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, BDL; skrót bd-brak danych

3. Analiza danych zastanych

3.1. Polityka prorodzinna, wspieranie rodziny, system pieczy zastępczej i pomoc społeczna

W gminie Łazy w 2021 roku funkcjonowało **5 134 gospodarstw domowych i rodzinnych**. Blisko co czwarte gospodarstwo domowe składało się z 2 osób, nieco mniej liczne były rodziny 1 i 3 osobowe.

Tabela 2. Struktura gospodarstw domowych

Liczba członków	Liczba rodzin	Odsetek w ogółem
1	1050	20%
2	1269	25%
3	1040	20%
4	890	17%
5 i więcej	885	17%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, NSP 2021

W gminie Łazy ogólna liczba rodzin wynosi **4 721**, z czego **1 440** to rodziny bezdzietne. Największą grupę stanowią rodziny z **jednym dzieckiem** – **2 013** natomiast najmniej liczne są rodziny z 4 i więcej dzieci (36). **Przeciętna liczba dzieci na rodzinę** wynosi **1,46**.

W Gminie Łazy prowadzą działalność następujące instytucje pomocy społecznej, finansowane z budżetu gminy: **Ośrodek Pomocy Społecznej i Świetlica Środowiskowa**. Ośrodek Pomocy Społecznej w Łazach realizując swoje zadania na podstawie ustawy o pomocy społecznej, w 2023 r. przyznał świadczenie **261 osobom z 203 rodzin** w tym:

- świadczenia pieniężne przyznano dla 160 osób z 155 rodzin
- świadczenia niepieniężne przyznano dla 110 osób z 81 rodzin

Ponadto udzielona została pomoc w postaci pracy socjalnej dla 85 rodzin (140 osób w rodzinach), w tym udzielona pomoc wyłącznie w postaci pracy socjalnej dla 17 rodzin (28 osób w rodzinie)². Powody przyznania pomocy społecznej osobom korzystającym

² Raport o stanie Gminy Łazy za 2023 rok

z wsparcia przedstawia tabela 3. W 2023 roku wsparciem **asystenta rodziny**, zatrudnionego w OPS (łącznie 3 osoby), objętych było **26 rodzin**.

Tabela 3 Liczba rodzin którym przyznano pomoc z podziałem na powody przyznania

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	122	183
Długotrwała lub ciężka choroba	120	180
Niepełnosprawność	100	143
Bezrobocie	77	154
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	30	115
w tym: rodziny niepełne	20	65
rodziny wielodzietne	10	56
Alkoholizm	19	20
Potrzeba ochrony macierzyństwa - w tym potrzeba ochrony wielodzietności	11	56
Bezdomność	6	6
Przemoc w rodzinie	2	6
Zdarzenie losowe	2	2
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	2
Sytuacja kryzysowa	1	1

Źródło: Raport o stanie gminy Łąży za 2023 rok.

Główne powody przyznawania świadczeń w 2023 roku (z podziałem na świadczenia pieniężne i niepieniężne) wskazują, że najczęstszą przyczyną była **długotrwała lub ciężka choroba** – przyznano z tego powodu 5 259 świadczeń, z czego większość (4 236) to świadczenia niepieniężne.

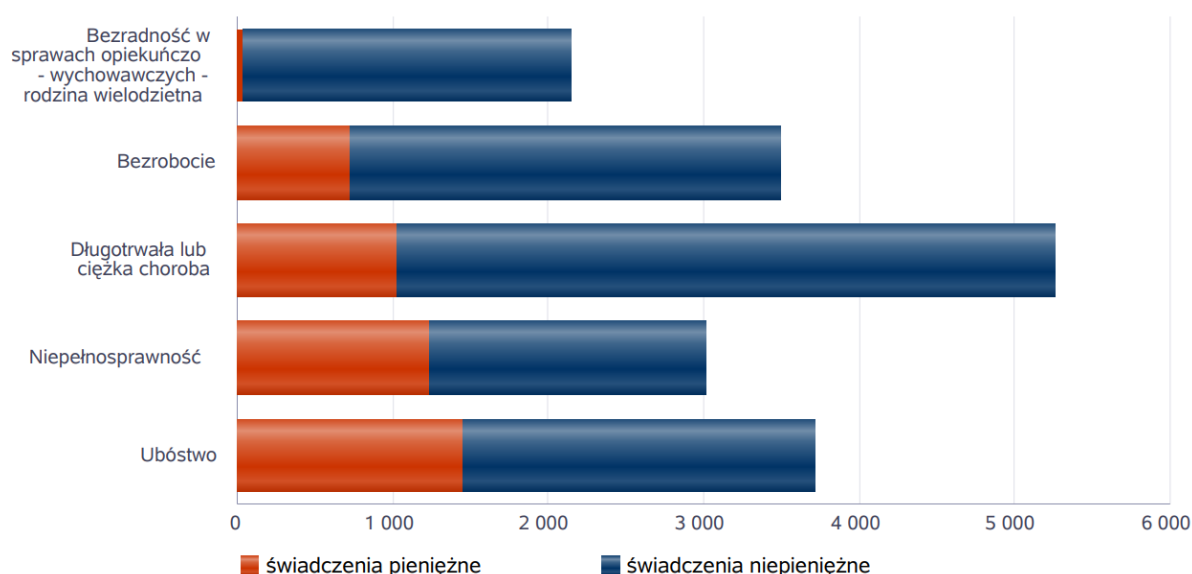
Choroba jako główny powód uzyskania pomocy wskazuje na istotną rolę wsparcia w systemie pomocy społecznej dla osób przewlekle chorych i ich rodzin.

Drugim najczęściej występującym powodem było **ubóstwo**, które skutkowało przyznaniem 3 719 świadczeń – 2 264 w formie niepieniężnej.

Liczba ta pokazuje, że trudna sytuacja materialna wciąż jest jednym z głównych wyzwań społecznych.

Trzecim istotnym powodem było **bezrobocie** – 3 495 świadczeń, z czego 2 774 to świadczenia niepieniężne. Wysoki udział świadczeń niepieniężnych w tej kategorii może świadczyć o wsparciu oferowanym bezrobotnym w zakresie aktywizacji zawodowej oraz pomocy rzeczowej. Pozostałe powody, takie jak **niepełnosprawność** (3 012 świadczeń) oraz **bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych** (2 144 świadczenia), również wskazują na znaczącą grupę osób potrzebujących pomocy, jednak to choroba, ubóstwo i bezrobocie dominują w przyczynach korzystania z systemu pomocy społecznej (wykres 3).

Wykres 3. Główne powody przyznania świadczeń w 2023 roku

Źródło: Raport o stanie gminy Łazy za 2023 rok.

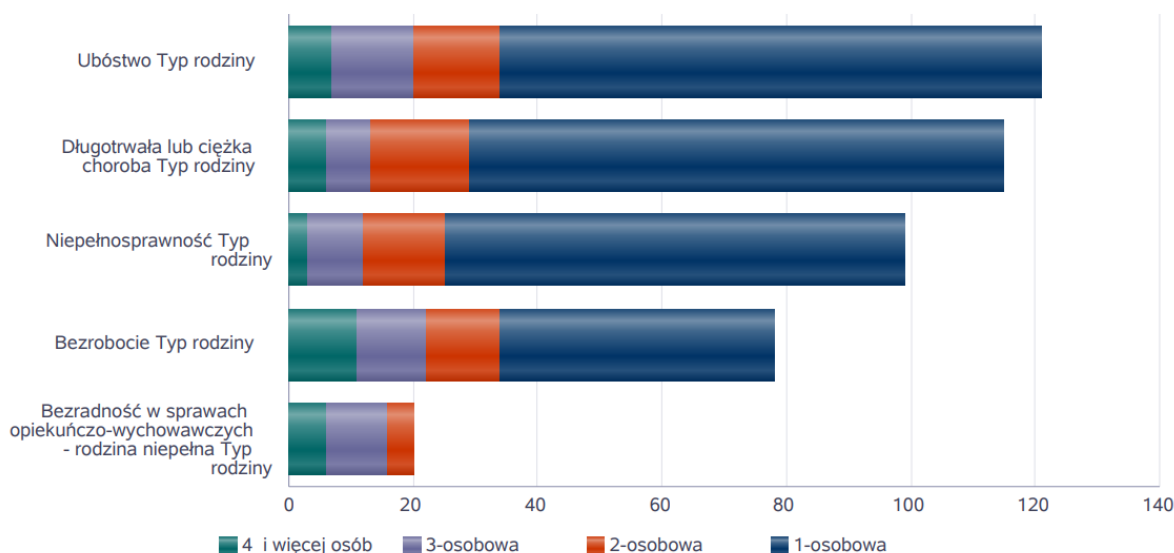
W ciągu ostatnich lat widoczna jest wyraźna **tendencja spadkowa** zarówno w liczbie rodzin, jak i liczbie **osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej**. W 2017 roku z pomocy społecznej korzystało 358 rodzin (712 osób), natomiast w 2023 roku liczba ta zmniejszyła się do 220 rodzin (383 osoby). W przypadku świadczeń niepieniężnych liczba beneficjentów zmniejszyła się z 257 osób w 2017 roku do 110 osób w 2023 roku, co wskazuje na znaczący, choć nieregularny spadek, z nieznacznym

wzrostem w 2023 roku w porównaniu do 2022 roku. Podobny trend widoczny jest w przypadku świadczeń pieniężnych – z 302 osób w 2017 roku do 160 w 2023 roku. Największy spadek nastąpił między 2017 a 2022 rokiem, po czym liczba osób korzystających z tych świadczeń ustabilizowała się w 2023 roku.

Największą grupę beneficjentów pomocy społecznej stanowiły rodziny bez dzieci – otrzymały one łącznie 4869 świadczeń, z czego większość (3369) to świadczenia niepieniężne. Rodziny z trojgiem dzieci również często korzystały ze wsparcia, otrzymując łącznie 2155 świadczeń, przy czym dominowały świadczenia niepieniężne (2064) (wykres 4).

Analiza danych wskazuje, że rodziny bez dzieci i rodziny wielodzietne częściej otrzymują pomoc w formie niepieniężnej, co może świadczyć o ich większych potrzebach w zakresie wsparcia rzeczowego i usług, podczas gdy rodziny z mniejszą liczbą dzieci w większym stopniu korzystają ze świadczeń pieniężnych.

Wykres 4. Rodzaje świadczeń, z których korzystają poszczególne typy rodzin ze względu na liczbę dzieci

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2023 rok

W 2023 roku złożono kilkaset wniosków o ustalenie prawa do świadczeń wynikających z przepisów dotyczących: świadczeń rodzinnych, ustalania i wypłaty zasiłków dla opiekunów, pomocy osobom uprawnionym do alimentów, programu „Rodzina 500+”, wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej, programu „Za życiem” wspierającego kobiety w ciąży i rodziny, a także dodatków mieszkaniowych, w tym:

- Zasiłki rodzinne i dodatki - 291 osób /136 rodzin
- Zasiłek pielęgnacyjny- 319 osób
- Specjalny zasiłek opiekuńczy- 1 osoba
- Świadczenie wychowawcze 500+ - 2 rodziny/3 osoby
- Świadczenie rodzicielskie- 33 osoby
- Świadczenie z funduszu alimentacyjnego- 77 osoby/55 rodzin
- Stypendia szkolne- 20 uczniów
- Świadczenia pielęgnacyjne- 61 osób
- Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka- 26 osób
- Jednorazowe świadczenie „Za życiem” - 1 osoba

Liczba rodzin, którym w roku 2023 wydano **Kartę Dużej Rodziny to 85**, w tym składająca się wyłącznie z seniorów do 67.

Program Wsparcia „**Rodzina 3+**” w Gminie Łazy został wprowadzony na mocy uchwały Rady Miejskiej w 2013 roku i jest skierowany do rodzin wielodzietnych zamieszkałych na terenie gminy. Jego celem jest wzmacnianie więzi rodzinnych, wspieranie funkcji rodziny oraz promowanie pozytywnego wizerunku rodzin wielodzietnych. Program ułatwia dostęp do różnych dóbr i usług, zwłaszcza w zakresie kultury i sportu. Potwierdzeniem uprawnień do korzystania z programu jest Karta „Rodzina 3+”, wydawana bezpłatnie przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Łazach. W 2023 roku złożono **27 wniosków** o jej wydanie i wydano **27 kart**.

„Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023

Gmina Łazy realizowała program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023, który został wprowadzony w celu zapewnienia wsparcia osobom potrzebującym poprzez udzielanie pomocy w formie posiłków, produktów żywnościowych lub świadczeń pieniężnych. Realizowany był na podstawie uchwały Rady Ministrów oraz

lokalnych uchwał Rady Miejskiej w Łazach. Jednym z istotnych elementów programu było podwyższenie kryterium dochodowego do 200% ustawowego limitu, co umożliwiło większej liczbie osób skorzystanie z pomocy. Ponadto osoby, których dochody nie przekraczają tego progu, zostały zwolnione z obowiązku zwrotu kosztów poniesionych na zapewnienie posiłków. Program obejmował zarówno dzieci przed rozpoczęciem nauki w szkole podstawowej, uczniów szkół ponadpodstawowych, jak i dorosłych w trudnej sytuacji życiowej, w tym szczególnie osoby starsze, chore i niepełnosprawne. w 2023 roku wsparciem w ramach programu objęto łącznie **198** osób. Wśród beneficjentów znalazło się 28 dzieci, które nie rozpoczęły jeszcze nauki w szkole podstawowej, oraz 66 uczniów uczęszczających do szkół ponadpodstawowych. Pozostałą grupę, liczącą 104 osoby, stanowią seniorzy, osoby chore i niepełnosprawne, które również otrzymały wsparcie w formie posiłków lub świadczeń pieniężnych.

Działający w Gminie Łazy **Zespół Interdyscyplinarny do Zadań Związanych z Przeciwdziałaniem Przemocy Domowej** realizuje zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej a także zadania związane z udzielaniem pomocy osobom dotkniętym przemocą domową oraz oddziaływaniem wobec osób, które przemoc stosują. W 2023 roku procedurą „**Niebieskie Karty**” objęto **49 rodzin**, z czego w 37 przypadkach została ona wszczęta w analizowanym okresie (obserwowany wzrost wniosków od 2020 roku gdzie było ich 33). Łącznie działania Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno-pomocowych objęły 130 osób, w tym 28 mężczyzn, 52 kobiety oraz 50 dzieci. W minionym roku powołano 49 grup diagnostyczno-pomocowych, z których sporządzono stosowne protokoły. Odbyło się 106 posiedzeń tych grup, w których uczestniczyli pracownicy socjalni, dzielnicowi Komisariatu Policji w Łazach, przedstawiciele Komendy Powiatowej Policji w Zawierciu, wychowawcy klas dzieci z rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” oraz przedstawiciele Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zawierciu. W związku z ustaniem przemocy w rodzinie zakończono 14 procedur „Niebieskie Karty”. W ramach realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej, Zespół Interdyscyplinarny prowadzi stałą współpracę z przedstawicielami Komisariatu Policji w Łazach, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łazach, Sądu Rejonowego w Zawierciu, Komendy Powiatowej Policji w Zawierciu, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 2 w Zawierciu, Powiatowego Centrum Pomocy

Rodzinie w Zawierciu oraz placówek oświatowych i ośrodków zdrowia z terenu Gminy Łazy.

W 2023 roku w **pieczy zastępczej** przebywało **24 dzieci**, w tym 16 dzieci z 9 rodzin mieszkających na terenie Gminy Łazy w rodzinnej pieczy zastępczej oraz 8 dzieci z 7 rodzin w pieczy instytucjonalnej. Spośród 16 rodzin, których dzieci znajdowały się w pieczy zastępczej, 6 korzystało ze wsparcia asystenta rodziny w celu umożliwienia powrotu dzieci do domu rodzinnego. Dwoje dzieci opuściło pieczę zastępczą – jedno po osiągnięciu pełnoletności, a dwoje powróciło do rodziny biologicznej na podstawie decyzji Sądu Rejonowego w Zawierciu. Większość rodzin, z których dzieci przebywały w pieczy zastępczej, otrzymywała wsparcie asystenta rodziny, jednak dobrowolnie zrezygnowały ze współpracy, nie widząc szans na powrót dzieci do domu rodzinnego. Łączny koszt pobytu dzieci w pieczy zastępczej w 2023 roku wyniósł 371 762,80 zł.

Na terenie gminy funkcjonuje **Ośrodek Usług Opiekuńczo-Wychowawczych „Pegaz” w Chruszczobrodzie**, prowadzony przez powiat zawierciański. Placówka ma na celu zapewnienie całodobowej opieki i wychowania dzieciom, które częściowo lub całkowicie utraciły opiekę rodzicielską, zgodnie z obowiązującymi standardami. Trafiają tam dzieci, które nie zostały umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej.

3.2. Promocja i ochrona zdrowia

Ochrona zdrowia publicznego stanowi jedno z zadań własnych realizowanych przez gminę. Oprócz tego, gmina wykonuje również zadania zlecone w tym obszarze. Do jej obowiązków należy m.in. zapewnienie dostępu do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa, ginekologii oraz stomatologii, zgodnie z minimalnym planem zabezpieczenia ambulatoryjnej opieki zdrowotnej określonym w § 4 rozporządzenia Ministra Zdrowia z 10 października 2001 r. dotyczącym zasad i warunków tej opieki.

Na terenie Gminy Łazy funkcjonują następujące podmioty, świadczące usługi medyczne³:

1. **Promed Łazy** - Przychodnia Rejonowo - Specjalistyczna w Łazach, ul. Jesionowa 1 z oddziałami w Niegowonicach (ul. Ogrodowa 7), Wysokiej (ul.

³ UCHWAŁA NR XXXI/191/2021 RADY MIEJSKIEJ W ŁAZACH z dnia 24 listopada 2021 r. w sprawie uchwalenia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łazy na lata 2021 - 2027”

Fabryczna 5) i Chruszczobrodzie (ul. Bema 3) (**przychodnie podległe samorządowi terytorialnemu**)

2. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Poradnia Rejonowo - Specjalistyczna MEDICUS Sp. z o.o., ul. Kolejowa 5a,
3. Przychodnia Medycyny Rodzinnej AURA, ul. 19 Stycznia 4,
4. Omegamed Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, ul. Jana Kochanowskiego, Gabinety stomatologiczne:
 - NZOZ „Duodent” - Gabinet stomatologiczny, Łazy, ul. Jesionowa 1,
 - Prywatny Gabinet Stomatologiczny, Łazy, ul. Juliana Tuwima 1,
 - Prywatny Gabinet Stomatologiczny, Łazy, ul. Jana Kochanowskiego 1.

Podmiot **Promed Łazy** działa na całym obszarze Gminy Łazy, w tym w szkołach podstawowych. Gabinety pielęgniarek higieny szkolnej znajdują się w:

- Szkole Podstawowej Nr 1 w Łazach przy ul. Szkolnej 2,
- Szkole Podstawowej Nr 3 w Łazach przy ul. rtm. Witolda Pileckiego 14,
- Szkole Podstawowej w Chruszczobrodzie przy ul. Adama Mickiewicza 113,
- Szkole Podstawowej w Niegowonicach przy ul. Szkolnej 11,
- Szkole Podstawowej w Wysokiej przy ul. Adama Mickiewicza 8.

Na mocy umów zawartych ze **Śląskim Oddziałem Wojewódzkim Narodowego Funduszu Zdrowia w Katowicach**, placówka świadczy usługi w zakresie **podstawowej opieki zdrowotnej (POZ)**, obejmujące konsultacje lekarza rodzinnego, pielęgniarki, pielęgniarki szkolnej, położnej oraz opiekę ambulatoryjną w poradni **położniczo-ginekologicznej**. Oprócz kontraktu z NFZ, placówka oferuje również usługi medycyny pracy, geriatry oraz rozszerzone badania diagnostyczne, takie jak 24-godzinne monitorowanie ciśnienia tętniczego, badania EKG, spirometrię, pulsoksymetrię, a także szczepienia profilaktyczne, m.in. przeciw grypie, COVID-19, wirusowemu zapaleniu wątroby oraz HPV. Dodatkowo placówka dysponuje defibrylatorem oraz aparatem EKG z możliwością elektronicznego przesyłu danych. W budynku Przychodni Promed w Łazach część pomieszczeń jest wynajmowana na potrzeby **prywatnych gabinetów**, w których przyjmują **stomatolog, psycholog, fizjoterapeuta, neurolog, diabetolog**, a także funkcjonuje **poradnia medycyny paliatywnej (hospicjum domowe)**.

Spółka pod firmą **Promed Łazy** rozszerza swoją działalność, wprowadzając nowe usługi medyczne, które mają na celu poprawę dostępności i jakości leczenia pacjentów.

Do nowych usług należy:

- **Opieka koordynowana** – to nowoczesny model leczenia pacjentów z chorobami przewlekłymi, w pełni finansowany przez **Narodowy Fundusz Zdrowia**. Dzięki ścisłej współpracy lekarza rodzinnego z lekarzami specjalistów pacjenci otrzymują kompleksową opiekę i dostęp do badań specjalistycznych, które wcześniej nie były dostępne w ramach podstawowej opieki zdrowotnej.

Promed Łazy jest jedną z nielicznych placówek w powiecie zawierciańskim realizujących ten program.

Obecnie opieka koordynowana obejmuje **cztery ścieżki diagnostyczno-terapeutyczne: diabetologia** (od 1 grudnia 2022 r.), **pulmonologia** (od 1 grudnia 2023 r.), **nefrologia** (od 1 grudnia 2023 r.) oraz **endokrynologia** (od 1 lutego 2024 r.).

- **Sieć kardiologiczna** – pilotażowy program Krajowej Sieci Kardiologicznej, realizowany w województwie śląskim, zapewniający szybką diagnostykę (do 30 dni) i leczenie chorób układu krążenia. W 2023 roku z programu skorzystało **67 pacjentów**.
- **Program profilaktyczny 40 PLUS** – skierowany do osób powyżej 40. roku życia, oferuje bezpłatne badania laboratoryjne pozwalające na wczesne wykrywanie najczęstszych schorzeń. W 2023 roku skorzystało z niego 140 osób, a Promed Łazy był jedną z nielicznych placówek w powiecie realizujących to świadczenie.

Dane dotyczące ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (w podmiotach publicznych i niepublicznych) w Gminie Łazy w latach 2020-2023 pokazują **systematyczny wzrost liczby udzielonych porad lekarskich**, co może świadczyć o rosnącym zapotrzebowaniu na usługi medyczne. W 2023 roku po raz pierwszy odnotowano teleporady, których łączna liczba wyniosła **13 165**, z czego zdecydowana większość (12

909) miała miejsce w podstawowej opiece zdrowotnej, a jedynie 256 dotyczyło opieki specjalistycznej (tabela 4).

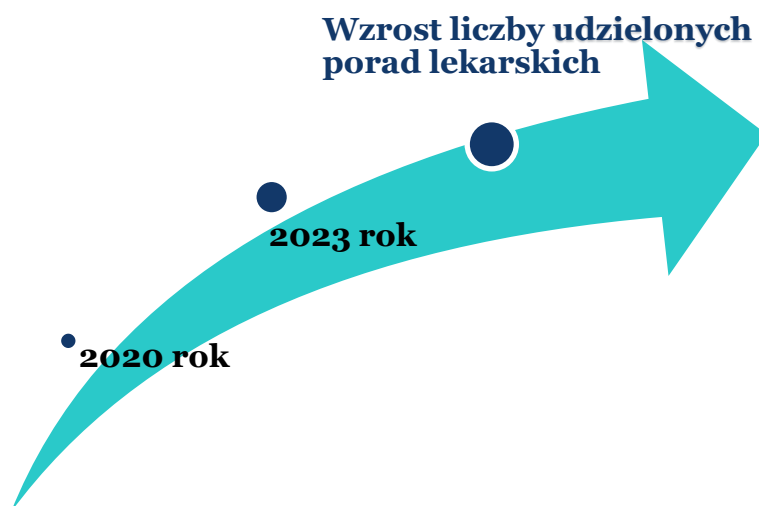

Tabela 4. Ambulatoryjna opieka zdrowotna w latach 2020-2023

	2020	2021	2022	2023
porady lekarskie ogółem	88 460	103 629	108 721	110 983
teleporady ogółem	-	-	-	13 165
teleporady w podstawowej opiece zdrowotnej	-	-	-	12 909
teleporady w specjalistycznej opiece zdrowotnej	-	-	-	256
przychodnie ogółem	12	11	11	11
przychodnie na 10 tys. ludności	8	7	7	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, BDL

Profilaktyka i promocja zdrowia

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, jako element Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łazy na lata 2021-2027, ma na celu przeciwdziałanie problemom wynikającym z nadużywania alkoholu i narkotyków oraz wsparcie osób dotkniętych tymi zjawiskami. Obejmuje pomoc dla rodzin, w tym ofiar przemocy, a także wsparcie dzieci wychowujących się w rodzinach z problemem uzależnienia. Program zakłada zapewnienie pomocy socjalnej, psychologicznej i edukacyjnej dzieciom osób uzależnionych.

Jednym z kluczowych elementów jest rozwój działań profilaktycznych skierowanych do dzieci, młodzieży i dorosłych oraz podnoszenie kompetencji wychowawczych rodziców i opiekunów. Planowane jest również poszerzenie oferty pomocy psychospołecznej dla osób uzależnionych i ich rodzin. Ważnym aspektem jest stałe monitorowanie skali problemu uzależnień wśród dzieci i młodzieży, co pozwoli dostosować działania profilaktyczne do grupy najbardziej zagrożonej. Program przewiduje także szerzenie wiedzy na temat szkodliwości alkoholu, narkotyków i uzależnień behawioralnych poprzez kampanie społeczne, organizację wydarzeń promujących zdrowy styl życia oraz realizację inicjatyw profilaktycznych, wzbogaconych o zajęcia sportowe i turystyczne.

W 2023 roku do **Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych** wpłynęło **45 wniosków** o wszczęcie procedury sądowego zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego (obserwowany wzrost wniosków od 2020 roku, gdzie było ich 34). Zdecydowaną większość, bo aż 36 wniosków, złożyli dzielnicowi z Komisariatu Policji w Łazach, natomiast 9 wniosków pochodziło od osób prywatnych, głównie członków rodzin. W przypadku zgłoszonych osób przeprowadzano działania mające na celu ocenę ich sytuacji związanej z problemem alkoholowym. Obejmowały one rozmowy z osobami zgłoszonymi i ich rodzinami (jeśli było to możliwe), pozyskanie informacji od dzielnicowych z KP w Łazach oraz skierowanie na badania przez biegłych sądowych w celu oceny uzależnienia. W przypadkach potwierdzonego uzależnienia składano wnioski do Sądu Rejonowego w Zawierciu o zobowiązanie do leczenia odwykowego. **W 2023 roku** takie wnioski skierowano wobec **13 osób**, w tym 10 mężczyzn i 3 kobiety.

Zasoby instytucjonalne do realizacji niniejszego Programu tworzą⁴:

1. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łazach,
2. Ośrodek Pomocy Społecznej w Łazach,
3. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Łazy,
4. Komisariat Policji w Łazach,

⁴ UCHWAŁA NR XXXV/220/2022 RADY MIEJSKIEJ W ŁAZACH z dnia 30 marca 2022 r. w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Łazy na lata 2022-2025”.

5. Poradnia Leczenia Uzależnień Alkoholowych i Współuzależnień w Zawierciu,
6. Poradnia Zdrowia Psychicznego w Zawierciu,
7. Zawierciańskie Stowarzyszenie Trzeźwościowe „Przystań” w Zawierciu,
8. Placówki Oświatowe z terenu Gminy Łazy,
9. Promed Łazy Sp. z o.o.,
10. Miejski Ośrodek Kultury w Łazach,
11. Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Łazach,
12. Ośrodek Sportu i Rekreacji w Łazach,
13. Kluby Sportowe działające na terenie Gminy Łazy,
14. Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Łazy.

Profilaktyka wśród dzieci i młodzieży koncentruje się przede wszystkim na działaniach informacyjnych i edukacyjnych, obejmujących m.in. organizację zajęć sportowych poza lekcjami oraz innych inicjatyw o charakterze profilaktyczno-edukacyjnym. W 2023 roku na terenie Gminy Łazy pozalekcyjne zajęcia sportowe o charakterze profilaktycznym były realizowane w różnych klubach sportowych (tabela 5).

Tabela 5. Profilaktyka stosowania używek wśród dzieci i młodzieży

1.	Uczniowski Klub Sportowy „Jedynka” w Łazach	- „Potrafię powiedzieć NIE” - „Eliminowanie czynników szkodliwych dla zdrowia” - „Rozwój i wspomaganie sprawności fizycznej oraz promowanie zdrowego stylu życia”	520 godz. zajęć 70 godz. zajęć 108 godz. zajęć
2.	Uczniowski Klub Sportowy w Chruszczobrodzie	- „Zdrowo żyć i w siatkę grać”	184 godz. zajęć
3.	Jurajska Akademia Sportu w Łazach	- „Trenuj z nami, nie zaczynaj z nałogami” - „Powiedz NIE, gdy wszyscy mówią Tak” - „Każdy może zostać mistrzem”	300 godz. zajęć 300 godz. zajęć 300 godz. zajęć
4.	MKS Łazowianka Łazy	- „Stop używkom – nas uzależnia tylko sport”	150 godz. zajęć

Źródło: Raport o stanie Gminy Łazy za 2023 rok

Wśród innych placówek i miejsc, gdzie realizowano zajęcia z zakresu promocji zdrowia w grupie dzieci i młodzieży były:

- **Zespół Szkół im. prof. Romana Gostkowskiego w Łazach** – zajęcia sportowe „Tenis to nie tylko ruch, w zdrowym ciele zdrowy duch”.
- **Niepubliczna Szkoła Podstawowa im. Michała Poleskiego w Rokitnie Szlacheckim** – zajęcia sportowe „Tenis to nie tylko ruch, w zdrowym ciele zdrowy duch”.
- **Boisko wielofunkcyjne przy stadionie MKS Łazowianka** – zajęcia sportowe „Tenis to nie tylko ruch, w zdrowym ciele zdrowy duch”.
- **Szkoła Podstawowa nr 1 im. Stanisława Konarskiego w Łazach** – zajęcia plastyczno-artystyczne „Twórczo myśl i działaj, aktywnie spędzaj czas”.
- **Miejski Ośrodek Kultury w Łazach** – programy profilaktyczne: „W drodze z Kulturą”, „Nasz Talent”, „Teatr uczy nas żyć”, „Ferie z Kulturą”
- **Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Łazach wraz z oddziałami** – programy profilaktyczne: „Wakacje w Bibliotece”, „Ferie w Bibliotece”.

Podczas ferii zimowych w szkołach podstawowych odbywały się zajęcia profilaktyczno-artystyczno-sportowe, obejmujące łącznie **240 godzin zajęć** prowadzonych przez **14 nauczycieli**. Uczniowie mieli możliwość uczestniczenia w przedstawieniach, spotkaniach i prelekcjach organizowanych przez firmę **Alpmin** – **interwencja artystyczna**, specjalizującą się w prowadzeniu zajęć profilaktycznych w placówkach edukacyjnych.

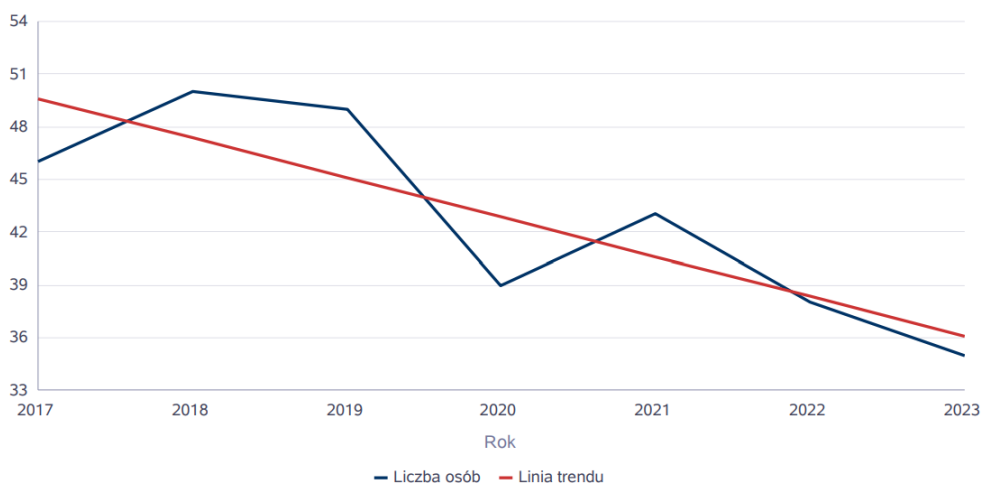
3.3. Wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych

W gminie Łazy **usługi opiekuńcze i specjalistyczne oraz usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi** świadczone są w miejscu zamieszkania osoby wymagającej tego wsparcia. Łącznie z pomocy w formie usług opiekuńczych w roku 2023 skorzystało **35 podopiecznych (3106 godzin)**. Usługi są płatne – wysokość odpłatności uzależniona jest od sytuacji dochodowej osoby korzystającej z usług i ustalana w oparciu Uchwałę nr LXI/386/2024 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 28 lutego 2024 r. **Usługami opiekuńczymi** objęte były osoby:

- samotne
- chore
- niepełnosprawne
- wymagające pomocy w podstawowych czynnościach dnia codziennego;

Analizując dane dotyczące liczby osób korzystających z **usług opiekuńczych** w latach 2017–2023, można zauważyć wyraźny trend spadkowy. W 2017 roku z usług tych korzystało 46 osób, a w kolejnych latach liczba ta wzrastała do 50 osób w 2018 roku, po czym zaczęła stopniowo maleć. Największy spadek nastąpił w 2020 roku, kiedy liczba ta wyniosła 39 osób, co mogło być związane z pandemią COVID-19 i ograniczeniami w dostępie do świadczeń. Mimo niewielkiego wzrostu w 2021 roku (43 osoby), w kolejnych latach trend spadkowy był kontynuowany – w 2022 roku liczba osób korzystających z usług opiekuńczych spadła do 38, a w 2023 roku osiągnęła najniższą wartość wynoszącą 35 (wykres 5). W roku 2023 nie odnotowano realizacji specjalistycznych usług opiekuńczych.

Wykres 5. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2017-2023

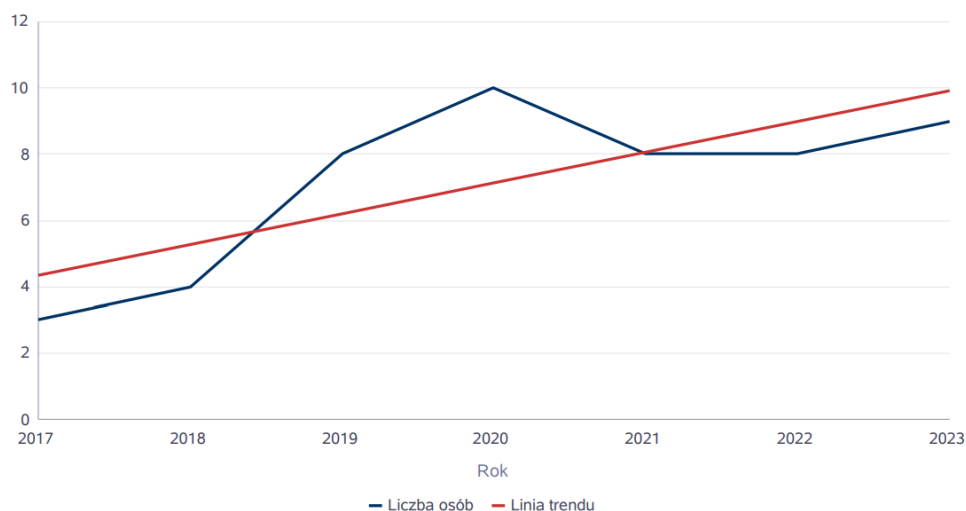

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2023 rok

Z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w 2023 roku korzystało **9 osób** (w łącznej ilości **982 godzin**) Usługi specjalistyczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi ukierunkowane są na pomoc osobom z chorobami psychicznymi w powrocie do samodzielnego i aktywnego życia w społeczeństwie.

Analizując dane dotyczące liczby osób korzystających z usług specjalistycznych opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2017–2023, można zauważyć ogólną tendencję wzrostową. W 2017 roku z tego rodzaju wsparcia korzystały jedynie 3 osoby, a w kolejnym roku liczba ta wzrosła do 4. Znaczący przyrost nastąpił w 2019 roku, kiedy liczba osób wzrosła do 8, a w 2020 roku osiągnęła najwyższą wartość – 10 osób. W kolejnych latach nastąpiła stabilizacja na poziomie 8 osób (2021 i 2022), a w 2023 roku odnotowano niewielki wzrost do 9 osób (wykres 6).

Wykres 6. Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2017-2023

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2023 rok

Realizacja Programu „Opieka Wytnieniowa” – edycja 2023 ze środków Funduszu Solidarnościowego

Program Opieki Wytnieniowej był realizowany w Gminie Łazy dzięki dofinansowaniu ze środków Funduszu Solidarnościowego, na podstawie umowy zawartej z Wojewodą Śląskim. Jego celem było odciążenie członków rodzin osób niepełnosprawnych poprzez wsparcie w codziennych obowiązkach oraz zapewnienie czasowego zastępstwa w opiece. Program skierowany był do opiekunów osób dorosłych z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności oraz dzieci posiadających orzeczenie o niepełnosprawności, którzy zgłosili potrzebę czasowej przerwy w sprawowaniu opieki. Każda zakwalifikowana osoba mogła otrzymać wsparcie w

wymiarze do 170 godzin opieki rocznie. **W edycji 2023** pomocą **objęto 11 osób**, w tym 6 dorosłych z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności oraz 5 dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności. Usługi opieki wytchnieniowej były świadczone przez osoby zatrudnione przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Łazach, co umożliwiło opiekunom chwilowe odciążenie i poprawę jakości ich życia.

Program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego – edycja 2024, w całości finansowany z budżetu Funduszu Solidarnościowego. Program został stworzony w celu zapewnienia profesjonalnego wsparcia osobom z niepełnosprawnością poprzez wprowadzenie usługi asystenta. Skierowany jest do dwóch grup odbiorców: dzieci do 16. roku życia posiadających orzeczenie o niepełnosprawności oraz dorosłych z orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, a także osób, których orzeczenie jest traktowane na równi z wymienionymi kategoriami. Asystent pomaga osobom z niepełnosprawnością w różnych obszarach codziennego życia. Jego zadania obejmują wsparcie w czynnościach samoobsługowych, takich jak utrzymanie higieny osobistej, a także pomoc w prowadzeniu gospodarstwa domowego i realizacji obowiązków rodzinnych. Ponadto asystent wspiera uczestnika w poruszaniu się poza miejscem zamieszkania oraz pomaga w podejmowaniu aktywności życiowej i komunikacji z otoczeniem. Głównym celem programu jest zwiększenie samodzielności osób z niepełnosprawnością oraz poprawa ich funkcjonowania w życiu codziennym, poprzez zapewnienie im profesjonalnego wsparcia dostosowanego do ich indywidualnych potrzeb. Opieką asystencką objęto łącznie **33 osoby**, w tym 19 osób w wieku 60 lat i więcej.

Tabela 6. Realizacja usług asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością -edycja 2024

Liczba osób objętych pomocą	33
Liczba zrealizowanych godzin	10 484,50
Koszt zrealizowanych usług	554 669,15

Źródło: Opracowanie własne

Realizacja Programu „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2023 realizowanego z dotacji celowej z budżetu państwa

Na mocy uchwały nr XLVI/294/2023 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 25 stycznia 2023 r. przyjęto Program Osłonowy „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2023. Program ten miał na celu zapewnienie wsparcia seniorom w wieku 65 lat i więcej poprzez świadczenie usług dostosowanych do ich potrzeb, określonych na podstawie rozeznania sytuacji na terenie gminy Łazy. Jego celem była także poprawa bezpieczeństwa oraz umożliwienie seniorom samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania dzięki dostępowi do tzw. „opieki na odległość”. Program obejmował dwa moduły i był realizowany przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Łazach. W ramach Modułu I seniorzy mieszkający na terenie gminy otrzymali wsparcie w różnych formach, m.in. poprzez aktywne spędzanie czasu z innymi seniorami, wspólne rozmowy, pomoc w codziennym funkcjonowaniu, w umawianiu wizyt lekarskich, załatwianiu prostych spraw urzędowych, a także towarzyszenie podczas spacerów i wyprowadzania psa. Wsparcie obejmowało również pomoc w utrzymaniu porządku w domu, dostarczanie żywności oraz zakup podstawowych artykułów, a także realizację recept. W ramach **Modułu I** wsparcie otrzymało łącznie **12 seniorów**, a działania te realizowało 6 pracowników socjalnych Ośrodka Pomocy Społecznej w Łazach.

Moduł II programu zapewnił seniorom dostęp do opasek bezpieczeństwa. W 2023 roku umowy na ich użytkowanie podpisało **355 osób**. Opaski wyposażone są w funkcje takie jak przycisk bezpieczeństwa uruchamiający sygnał SOS, detektor upadku, czujnik zdjęcia opaski, lokalizator GPS oraz możliwość głosowej komunikacji z centrum obsługi i ratownikami medycznymi. Ponadto umożliwiają pomiar saturacji i pulsu oraz są połączone z całodobowym centrum alarmowym, co zwiększa bezpieczeństwo seniorów. Dzięki zastosowaniu opasek bezpieczeństwa w codziennym życiu seniorów, w trakcie realizacji programu **centrum całodobowego monitoringu udzieliło pomocy 240 razy**. W 17 przypadkach sytuacja wymagała natychmiastowej reakcji oraz wezwania służb ratunkowych.

Realizacja Programu „Opieka 75 +” na rok 2023

Program „Opieka 75+” w 2023 roku miał na celu zwiększenie dostępności usług opiekuńczych dla mieszkańców Gminy Łazy, którzy ukończyli 75 lat. Stanowił on część polityki społecznej państwa, zapewniając seniorom wsparcie dostosowane do ich potrzeb zdrowotnych oraz poprawiające jakość życia. W ramach programu objęto opieką osoby, które wcześniej nie korzystały z tego rodzaju usług. **Pomoc została przyznana 12 rodzinom**, a łączna liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych wyniosła 454. Program opierał się na pracy opiekunek zatrudnionych w Ośrodku Pomocy Społecznej w Łazach, które świadczyły niezbędną pomoc seniorom w codziennym funkcjonowaniu.

Domy pomocy społecznej

W Gminie Łazy nie funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej (DPS), dlatego mieszkańcy wymagający takiej formy wsparcia kierowani są do placówek znajdujących się na terenie innych powiatów. Zgodnie z listą rozmieszczenia jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej o zasięgu ponadgminnym, w województwie śląskim DPS-y znajdują się m.in. w powiecie bielskim, będzińskim, cieszyńskim (dwie placówki), lublinieckim, a także w miastach na prawach powiatu: Jastrzębiu-Zdroju, Rybniku i Świętochłowicach. Mieszkańcy Gminy Łazy, którzy wymagają całodobowej opieki, mogą korzystać z usług tych ośrodków, a gmina zobowiązana jest do współfinansowania ich pobytu zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej. W 2023 roku w domach pomocy społecznej przebywało łącznie **19 mieszkańców** Gminy Łazy.

Realizacja Programu wieloletniego „Senior +” na lata 2021-2024
Moduł II - Zapewnienie funkcjonowania placówki „Senior+” (edycja 2023)⁵. **Klub Senior+ w Łazach** rozpoczął działalność w styczniu 2023 roku, jednak faktyczne wsparcie dla uczestników ruszyło 17 kwietnia 2023 r. Powodem opóźnienia były trudności w doborze kadry zarządzającej i specjalistów. Siedziba Klubu mieści się w budynku KTS przy ul. Spółdzielczej 2, a jego działalność prowadzona jest od poniedziałku do piątku w godzinach 9:00–13:00. Klub przeznaczony jest dla 20 seniorów (osób powyżej 60. roku życia, nieaktywnych zawodowo). Klub zapewnia

⁵ Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Łazach za 2023 rok

seniorom co najmniej 20 godzin usług tygodniowo, a dzięki współpracy z różnymi instytucjami, stowarzyszeniami i fundacjami może poszerzać swoją ofertę zajęć. W ramach działalności organizowane są warsztaty manualno-kreatywne, między innymi takiej takiej jak „Akcja Żonkil” czy „Maki dla bohaterów bitwy pod Monte Cassino”, a także narodowe czytanie „Nad Niemnem”, prelekcje historyczne oraz spotkania w Bibliotece Publicznej Miasta i Gminy Łazy.

W ramach działalności Klubu zapewnione zostały następujące usługi:

- usługi socjalne, związane z poradnictwem socjalnym udzielonym przez pracownika socjalnego, zapewnienie wsparcia emocjonalnego, budowanie poczucia bezpieczeństwa i przynależności do grupy;
- usługi edukacyjne tj.: spotkania z przedstawicielami Komisariatu Policji, przedstawicielami Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy w Łazach, treningi umysłu i zdolności.
- usługi kulturalno-oświatowe, tj. organizację wyjazdów, wycieczek, wizyt studyjnych dostosowanych do możliwości i oczekiwań uczestników Klubu Senior+;
- usługi aktywności ruchowej (kinezyterapii), sportowe, takie jak: spacer, zajęcia sportowo-ruchowe z elementami samoobrony, zajęcia z fizjoterapeutą lub rehabilitantem, korzystanie z minisiłowni, zajęcia z gimnastyki, zajęcia na basenie – aqua aerobics;
- usługi aktywizujące społecznie, tj.: spotkania międzypokoleniowe z wychowankami Świetlicy Środowiskowej i uczniami szkół, współpraca z Klubem Seniora „Semafor” w Łazach, Uniwersytetem III Wieku, spotkanie integracyjne z innymi Klubami Senior+ działającymi w powiecie.

W Klubie Senior+ realizowane są także zajęcia **z fizjoterapii oraz promocji zdrowia**, prowadzone przy wsparciu fizjoterapeuty. W 2023 roku usługi te obejmowały łącznie 49,5 godziny i odbywały się cyklicznie, średnio raz w tygodniu. Dodatkowo przeprowadzono zajęcia gimnastyczne o łącznym wymiarze 32 godzin, których celem było poprawienie kondycji fizycznej, koordynacji ruchowej, usprawnienie i uelastycznienie mięśni oraz aktywne spędzanie czasu.

3.4. Edukacja publiczna

W 2023 roku na terenie gminy Łazy funkcjonowały **2 przedszkola** (1 publiczne i 1 niepubliczne w mieście Łazy) oraz **oddziały przedszkolne** funkcjonujące w 3 podstawowych szkołach publicznych i 3 podstawowych szkołach niepublicznych:

- Publiczne Przedszkole nr 1 im. Jana Brzechwy w Łazach,
- Niepubliczne Przedszkole „Biedroneczki” w Łazach, oraz 6 oddziałów przy Szkołach Podstawowych w sołectwach: Niegowonice, Chruszczobród, Wysoka, Ciągowice, Rokitno Szlacheckie i Grabowa.

Łączna liczba dzieci objęta wychowaniem przedszkolnym w 2023 roku wynosiła **503**. Od 2008 roku **Publiczne Przedszkole nr 1 im. Jana Brzechwy w Łazach** prowadzi **oddział integracyjny**, który stwarza możliwość wspólnej edukacji i wychowania dzieci z różnymi deficytami psychorozwojowymi wraz z ich pełnosprawnymi rówieśnikami. Współczynnik skolaryzacji netto dla edukacji przedszkolnej w 2023 roku wyniósł **87,3%** co wskazuje na względnie dobrą dostępność edukacji przedszkolnej i wysoki poziom uczestnictwa dzieci w edukacji na tym etapie.

W Gminie Łazy funkcjonuje **1 żłobek**. Dodatkowo, do rejestru żłobków i klubów dziecięcych działających na terenie gminy Łazy wpisano **Klub Dziecięcy – Przyszkolowe Centrum Zabawy** oraz **Żłobek – Przyszkolowe Centrum Zabawy**, które są prowadzone przez **Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne w Kluczach**. W 2023 roku opieką w żłobkach objęto **21 dzieci** w wieku do **3 lat** (przy ogólnej liczbie dzieci do lat 3 w gminie wynoszącą 257). Łączna liczba miejsc w żłobku i klubach dziecięcych w 2023 roku wynosiła 24.

Edukację na poziomie podstawowym w gminie Łazy zapewnia **8 szkół podstawowych** (5 publicznych i 3 niepubliczne) z czego 2 placówki zlokalizowane są w mieście Łazy, a pozostałe 6 funkcjonuje na terenach wiejskich w sołectwach. Łączna liczba uczniów w 2023 roku wynosiła 99 osób (dla porównania w 2022 roku liczba ta wynosiła 1053). **Współczynnik skolaryzacji netto** dla szkół podstawowych wyniósł **79,6%** (co oznacza, że pozostałe **20,4%** dzieci z tej grupy wiekowej nie uczęszcza do szkół podstawowych w gminie).

3.5. Przeciwdziałanie bezrobociu oraz reintegracja społeczna i zawodowa

Gmina ma obowiązek zapewnienia pomocy **osobom bezdomnym** poprzez udzielanie schronienia, zapewnienie posiłków oraz dostarczanie niezbędnego ubrania. Pomoc ta może obejmować skierowanie do schroniska, noclegowni lub ogrzewalni. Osoby przebywające w schronisku zobowiązane są do podpisania kontraktu socjalnego oraz podejmowania działań na rzecz wyjścia z bezdomności i uzyskania samodzielności życiowej. Na terenie Gminy Łazy nie funkcjonują placówki świadczące schronienie dla osób bezdomnych, dlatego Ośrodek Pomocy Społecznej zawarł umowę na zapewnienie takiej pomocy w placówkach poza gminą. Schronienie dla mieszkańców Gminy Łazy zapewnia Centrum Pomocy Potrzebującym – Schronisko Arka w Będzinie, a usługi świadczone są w placówce w Dąbrowie Górniczej. Koszt pobytu wynosi 26 zł dla sprawnych mężczyzn, 30 zł dla sprawnych kobiet oraz 90 zł dla osób wymagających usług opiekuńczych. W roku sprawozdawczym (2023) ze wsparcia skorzystało **6 osób bezdomnych z Gminy Łazy**, w tym 5 mężczyzn i 1 kobieta. Jedna osoba przebywała w schronisku dla osób wymagających opieki. Osoby te miały zapewnione wyżywienie, noclegi, odzież dostosowaną do pory roku, pomoc socjalną, prawną oraz działania wspierające ich aktywność społeczną i proces wychodzenia z bezdomności w ramach zawartych kontraktów socjalnych.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Łazach został utworzony w grudniu 2004 roku dzięki współpracy Chrześcijańskiego Stowarzyszenia Dobroczynnego, Urzędu Miasta i Gminy w Łazach oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, przy wsparciu finansowym Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Terapia odbywa się w siedmiu pracowniach, z których każda rozwija umiejętności uczestników w różnych obszarach. Program zajęć jest indywidualnie dopasowany do ich możliwości psychofizycznych. Oprócz pracy w pracowniach, uczestnicy mogą także korzystać z zajęć ruchowych na sali gimnastycznej, co wspomaga ich ogólny rozwój i rehabilitację.

3.6. Kultura, kultura fizyczna i turystyka

Biblioteki Publicznej Miasta i Gminy w Łazach w 2023 roku prowadziła szeroką działalność kulturalną, kierując swoją ofertę do wszystkich mieszkańców

gminy. Biblioteka obejmuje **5 agend w mieście** (wypożyczalnia dla dorosłych, oddział dla dzieci i młodzieży, czytelnia ogólna i internetowa, izba tradycji, punkt informacji turystycznej) oraz **6 filii bibliotecznych** (Niegowonice, Wysoka, Chruszczobród, Grabowa, Rokitno Szlacheckie, Ciągowice). W 2023 roku biblioteka zarejestrowała **3007 czytelników**, co stanowi wzrost o **3%** w porównaniu do 2022 roku. Zbiory wzbogacono o **1753 woluminy**, na które przeznaczono **43 224,40 zł**, w tym **14 538 zł** z Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0. W Bibliotece zorganizowano **656 wydarzeń kulturalno-bibliotecznych**, w których wzięło udział **10 558 osób**. Podjęto także nowe inicjatywy, wprowadzając projekt „**Emocje mają moc**” – cykl warsztatów dla dzieci w wieku 4-6 lat i ich rodzin, dofinansowany przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego kwotą 14 700 zł. W jego ramach przeprowadzono 73 działania, w tym 60 warsztatów dla przedszkolaków „Bajka na ratunek”, wystawę, 10 spotkań autorskich, wykład psychologiczny oraz szkolenie dla bibliotekarzy. Biblioteka, realizując swoje cele współpracowała z instytucjami, stowarzyszeniami oraz placówkami edukacyjnymi, angażując lokalnych liderów w tworzenie wspólnoty wspierającej rozwój kultury w gminie. Celem tych działań było wzbogacenie oferty kulturalnej oraz zachęcenie mieszkańców do aktywnego uczestnictwa w wydarzeniach. W ramach działalności Punktu Informacji Turystycznej przyznano **11 odznak turystyczno-krajoznawczych „Miłośnik Gminy Łazy”**, ustanowionych przez Bibliotekę we współpracy z Kołem PTTK w Łazach.

Miejski Ośrodek Kultury (MOK) w Łazach pełni rolę centrum kulturalnego, oferując dostęp do różnorodnych wydarzeń i inicjatyw kulturalnych dla mieszkańców gminy oraz osób spoza jej terenu, niezależnie od wieku czy statusu społecznego. W ramach swojej działalności MOK prowadzi:

1. **Zajęcia edukacyjno-artystyczne:**

W ramach **Studia Edukacji Muzycznej** prowadzone były lekcje gry na pianinie, keyboardzie, skrzypcach, gitarze, akordeonie oraz śpiewu solowego. Ośrodek oferował także zajęcia malarskie, teatralne, rękodzieło, ceramikę, taniec nowoczesny i ludowy, rytmikę, język angielski oraz warsztaty zespołów muzycznych i wokalnych. Łącznie w zajęciach uczestniczyło **410 osób**.

2. **Spotkania organizacji i stowarzyszeń:** Odbywały się spotkania **sekcji emerytów i rencistów ZNP**, zarządu i członków **Klubu Seniora** oraz wykłady **Uniwersytetu III Wieku**.

3. **Wydarzenia artystyczne i kulturalne:**

- Ośrodek realizował lub współorganizował ponad **50 wydarzeń**, zarówno o zasięgu lokalnym, jak i ogólnopolskim oraz regionalnym.
- **Wydarzenia ogólnopolskie:** Jurajski Festiwal Kolęd i Pastorałek, Finał WOŚP, Łazowski Złot Motocyklowy.
- **Wydarzenia regionalne:** Festiwal „Nasz Talent”, Eliminacje powiatowe Jurajskiego Festiwalu Kultury Ludowej, koncert „Nordalia z Piosenką”, Wojewódzki Festiwal Dziecięcego Uśmiechu „Stokrotkowo 2023”, Eliminacje MFKiP w Będzinie.
- **Wydarzenia lokalne:** Święto Kupały, Gminne Święto Chleba, Kolorowy Dzień Dziecka, Gminny Konkurs Recytatorski, Majówka, Akcja Zima, Akcja Lato, Gminny Przegląd Twórczości Przedszkolnej „Małe Talenty”, Sylwester pod zegarami.

4. **Działalność wydawnicza:**

- Ośrodek odpowiadał za wydawanie gazety samorządowej **„Echa Łaz”** w nakładzie **6 000 egzemplarzy**, obejmując skład, druk i kolportaż na terenie gminy.

5. **Współpraca i rozwój oferty kulturalnej:**

- Ośrodek współpracował z **instytucjami, stowarzyszeniami i lokalnymi firmami**, dążąc do urozmaicenia i zwiększenia dostępności oferty kulturalnej.
- MOK stawia na **integrację społeczności**, tworzenie przestrzeni otwartej na nowe inicjatywy oraz angażowanie mieszkańców w życie kulturalne.

Przyrodnicze i krajobrazowe atuty gminy sprzyjają rozwojowi turystyki, sportu oraz rekreacji. Aktywny wypoczynek jest możliwy dzięki szlakom turystycznym i trasom rowerowym przebiegającym przez teren gminy. W Gminie funkcjonuje 12 obiektów sportowych, w tym:

- Park Wodny JURA - Ośrodek Sportu i Rekreacji,
- Zalew Mitrega w Łazach,

- Stadion Miejski w Łazach,
- Hala sportowa i ściana wspinaczkowa przy Szkole podstawowej nr 1 w Łazach,
- Sale gimnastyczne i boiska sportowe.

3.7. Bezpieczeństwo

Na terenie gminy działa **Komisariat Policji w Łazach**, który obejmuje swoim zasięgiem obszar miejsko-wiejski, obejmujący miasto Łazy oraz 14 sołectw. Łączna powierzchnia terenu podlegającego komisariatowi wynosi 132,6 km², co stanowi 13,3% powierzchni powiatu zawierciańskiego. Przez ten obszar przebiegają drogi wojewódzkie nr 796 (Zawiercie – Dąbrowa Górnicza) oraz nr 790 (Dąbrowa Górnicza – Pilica), a także linia kolejowa nr 1 łącząca Warszawę Centralną z Katowicami, co wpływa na charakter i zakres działań podejmowanych przez funkcjonariuszy.

Analizując dane z Komisariatu Policji w Łazach za lata 2017-2020, można zauważyć, że liczba interwencji w badanym okresie stopniowo malała do 2019 roku, a następnie gwałtownie wzrosła **w roku 2020**, osiągając **2410 interwencji**, co stanowi znaczący wzrost w porównaniu do poprzednich lat (tabela 7). Do najczęstszych powodów interwencji należały: **spożywanie alkoholu, zakłócanie ładu i porządku, przemoc w rodzinie**, zabezpieczanie i obsługa zdarzeń drogowych, kradzieże i rozboje, bójki i pobicia, poszukiwanie osób zaginionych. W podziale na charakter interwencji widoczny jest wzrost liczby przypadków przemocy w rodzinie, która w 2020 roku wyniosła 34 zgłoszenia, podczas gdy w latach wcześniejszych oscylowała wokół 13-19 przypadków rocznie. Liczba interwencji dotyczących kradzieży i rozbojów nie wykazuje jednoznacznego trendu – w 2020 roku odnotowano 27 takich przypadków, co stanowi spadek w porównaniu do lat 2018-2019, ale nadal jest wartością wyższą niż w 2017 roku. Natomiast liczba przypadków nietrzeźwych kierujących utrzymuje się na względnie stabilnym poziomie, oscylując w granicach 11-14 zgłoszeń rocznie. Szczególną uwagę należy zwrócić na **wzrost przypadków przemocy w rodzinie**, co sygnalizuje konieczność wzmożonych działań profilaktycznych oraz wsparcia dla osób dotkniętych tym problemem.

Tabela 7. Liczba interwencji w latach 2017-2020 wg danych z Komisarjatu Policji w Łazach

	2017r.	2018r	2019r	2020r.
Liczba interwencji	1560	1556	1506	2410
W podziale na charakter interwencji:				
Kradzież i rozboje	24	33	31	27
Przemoc w rodzinie	19	13	15	34
Nietrzeźwi kierujący	12	11	13	14

Źródło: Uchwała NR XXXI/191/2021 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 24 listopada 2021 r. w sprawie uchwalenia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łazy na lata 2021 - 2027”

Na terenie Gminy Łazy funkcjonuje **7 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej**, z czego pięć należy do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. W skład tego systemu wchodzi jednostki: OSP Ciągowice, OSP Chruszczobród, OSP Grabowa, OSP Niegowonice i OSP Wiesiółka. Strażacy ochotnicy dysponują nowoczesnym sprzętem przeciwpożarowym, a ich flota obejmuje 16 pojazdów, w tym jeden ciężki, sześć średnich i sześć lekkich samochodów gaśniczych, a także autobus, mikrobus, pojazd specjalny, trzy quady i cztery lekkie przyczepy.

3.8. Ochrona środowiska

W Gminie Łazy w 2023 roku opracowano Plan gospodarki niskoemisyjnej na lata 2023-2027, stanowiący aktualizację dokumentu przyjętego Uchwałą nr IX/79/15 Rady Miejskiej w Łazach z dnia 9 września 2015 roku. Dokument ten umożliwia identyfikację obszarów na terenie gminy o zwiększonym zużyciu energii, co pozwala na określenie strategicznych działań na rzecz ochrony środowiska. Planowane inicjatywy mają na celu ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, poprawę jakości powietrza, zwiększenie udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych a także zwiększenie efektywności energetycznej poprzez zmniejszenie zużycia energii finalnej. W 2023 roku mieszkańcy Gminy Łazy zrealizowali inwestycje mające na celu redukcję emisji z indywidualnych systemów grzewczych, korzystając z dostępnych programów

dofinansowania. Wsparcie finansowe uzyskali w ramach **Programu „Czyste Powietrze”**, który Gmina Łazy realizuje na podstawie porozumienia podpisanego 10 maja 2021 roku. Dodatkowo skorzystali z dofinansowania w ramach **Programu „Ciepłe Mieszkanie”**, wynikającego z umowy zawartej z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.

Gmina Łazy realizuje szereg działań związanych z ochroną środowiska, obejmujących zarządzanie jakością powietrza, gospodarkę wodną, edukację ekologiczną oraz ochronę zwierząt. **„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Łazy na lata 2020-2023”** stanowi kluczowy dokument określający cele związane z poprawą stanu środowiska, jego ochroną przed degradacją oraz wdrażaniem przepisów ekologicznych. W 2023 roku zaktualizowano również **„Program usuwania wyrobów zawierających azbest”**, który ma obowiązywać do 2032 roku.

W ramach monitoringu środowiska Gmina Łazy otrzymywała powiadomienia o jakości powietrza z Powiatowego Zarządzania Kryzysowego w Zawierciu oraz prowadziła pomiar jakości powietrza na dwóch elektronicznych tablicach informacyjnych. Ponadto zlecono badania laboratoryjne wód, a wyniki zostały udostępnione w Biuletynie Informacji Publicznej, gdzie mieszkańcy mogą śledzić aktualne raporty dotyczące ich jakości. **Edukacja ekologiczna** obejmowała m.in. trzy spotkania z ekodoradcą w ramach programu LIFE „Śląskie. Przywracamy błękit”, a także akcję międzypokoleniowego sadzenia drzew, w której uczestniczyli uczniowie, przedszkolaki i słuchacze Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Dodatkowo informacje ekologiczne były publikowane na stronach internetowych.

W zakresie **ochrony zwierząt**, Gmina Łazy prowadziła działania zapobiegające bezdomności zwierząt, realizując zadania wynikające z ustawy o ochronie zwierząt. Wszystkie te inicjatywy przyczyniają się do poprawy stanu środowiska oraz podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców.

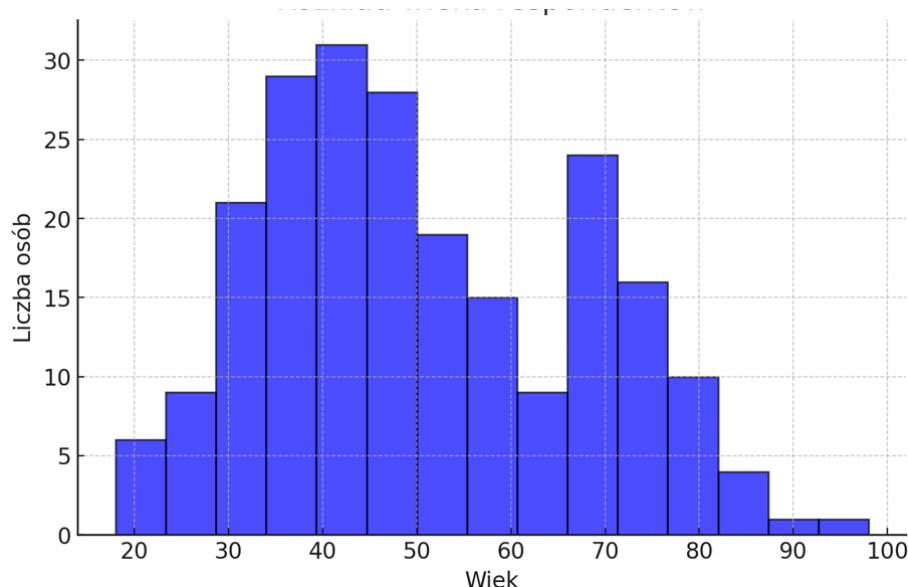
BADANIA SONDAŻOWE

4. Potrzeby w zakresie usług społecznych w opinii mieszkańców gminy Łazy

4.1. Charakterystyka społeczno-demograficzna badanej grupy

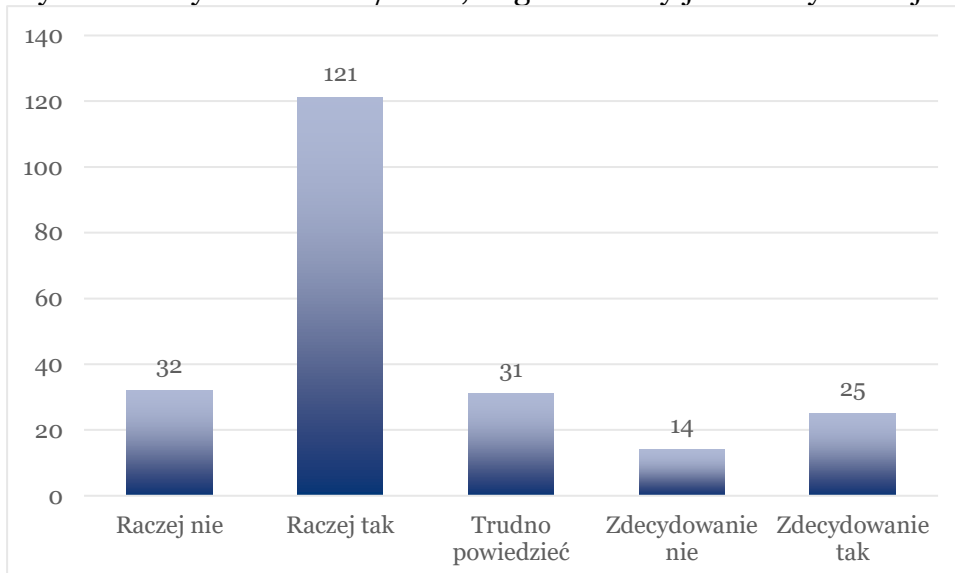
W badaniu wzięło udział **225 respondentów**, z czego znaczną większość, bo **75,9%**, stanowiły **kobiety**, natomiast mężczyźni stanowili jedynie 24,1% uczestników. Średni wiek respondentów wynosi około **50,4 lat**, natomiast odchylenie standardowe to **16,71**, co wskazuje na dość zróżnicowany wiek osób biorących udział w badaniu (wykres 7). Wszyscy badani, to mieszkańcy Gminy Łazy. Większość respondentów (66,4%) deklarowała, że zamieszkuje gminę od urodzenia, 23,8% przeprowadziło się tu ponad 10 lat temu, natomiast najmniejszy odsetek, wynoszący 9,9%, stanowiły osoby mieszkające w gminie krócej niż 10 lat. Ponad połowa badanych wskazała, że gmina Łazy jest dobrym miejscem do życia.

Wykres 7. Rozkład wieku badanych

Źródło: Opracowanie własne

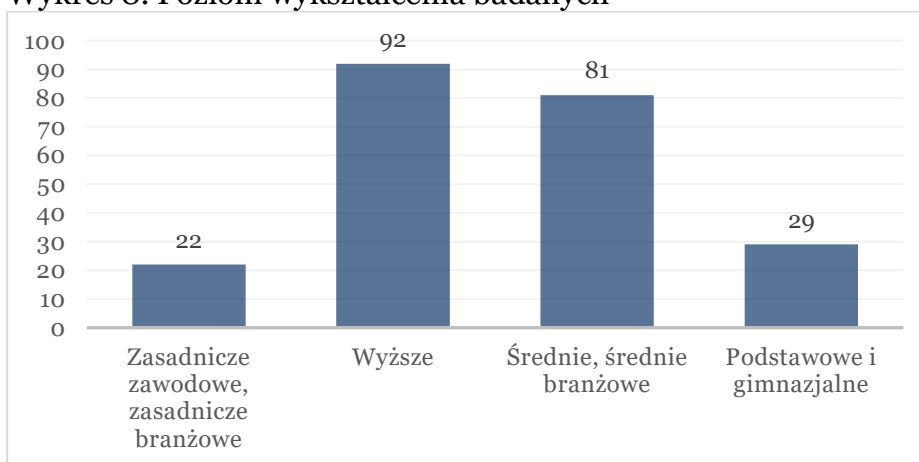
Wykres 8. Czy uważa Pani/Pana, że gmina Łazy jest dobrym miejscem do życia?

Źródło: Opracowanie własne

Największa grupa badanych posiadała wykształcenie wyższe (41,1%) natomiast drugą co do wielkości grupą były osoby z wykształceniem średnim lub średnim branżowym (36,2%). Mniejszy odsetek stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym oraz zasadniczym zawodowym lub branżowym (wykres 8).

Wykres 8. Poziom wykształcenia badanych

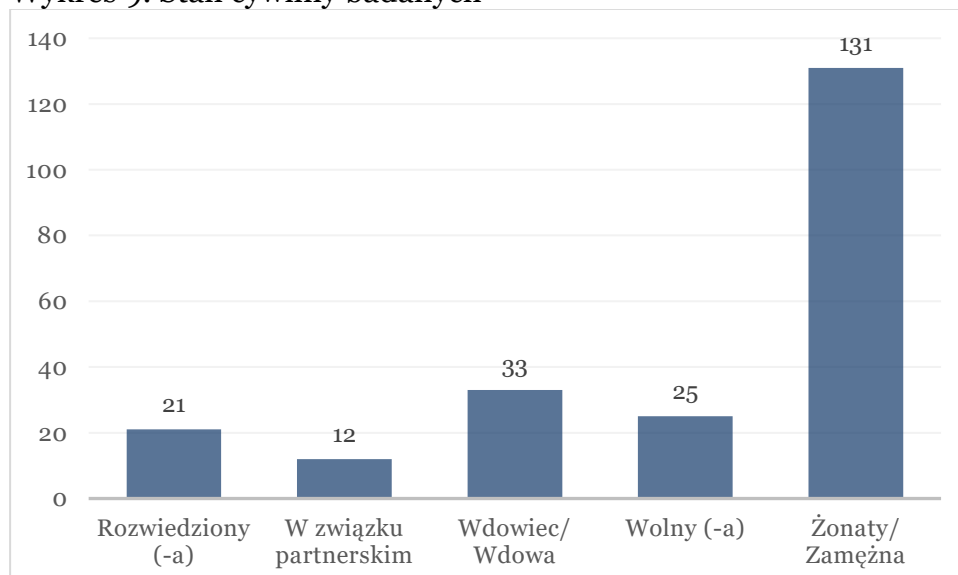

Źródło: Opracowanie własne

Wśród badanych **największa grupa** to osoby będące **w związku małżeńskim (59%)**. Osoby owdowiałe stanowiły 14,9%, a osoby samotne (wolne) – 11,3%. Rozwiedzeni to 9,5%, natomiast najmniejszą grupę stanowiły osoby żyjące w związku partnerskim.

Zebrane dane pokazały, że większość ankietowanych żyje w stałych związkach formalnych, a odsetek osób samotnych, rozwiedzionych czy w związkach nieformalnych jest relatywnie niższy.

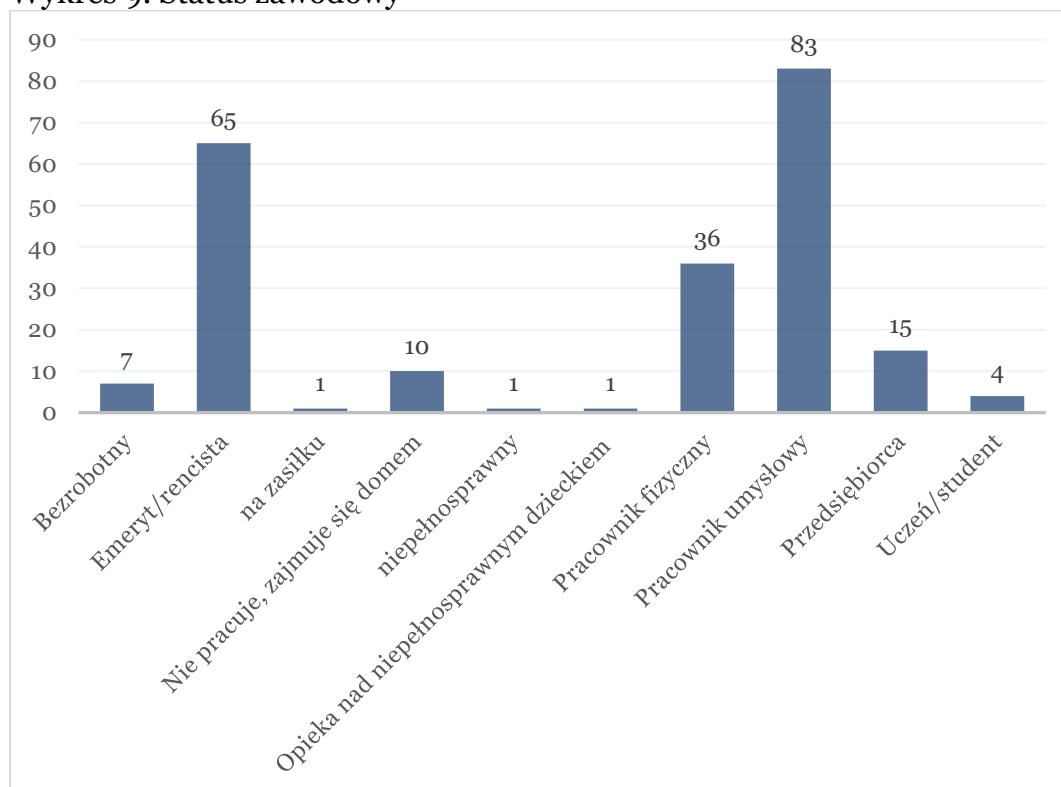
Wykres 9. Stan cywilny badanych

Źródło: Opracowanie własne

Struktura zawodowa badanych mieszkańców była zróżnicowana. Odsetek pracowników umysłowych wynosił (37,2%), emeryci i renciści stanowili prawie jedną trzecią, mniej było natomiast pracowników fizycznych (16,1%) oraz przedsiębiorców (6,7%) (wykres 9).

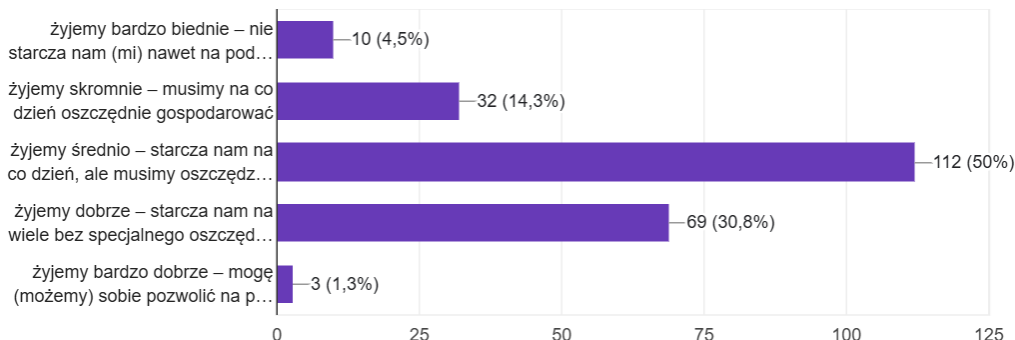
Wykres 9. Status zawodowy

Źródło: Opracowanie własne

Połowa respondentów **oceniła swoją sytuację finansową jako średnią (50%)** oraz dobrą (30,8%). Niewielki odsetek (14,3%) deklarował, że żyje skromnie i musi oszczędzać na co dzień, natomiast 4,5% badanych przyznało, że nie wystarcza im na podstawowe potrzeby. Tylko 1,3% respondentów oceniło swoją sytuację finansową jako bardzo dobrą.

Wykres 10. Które z wymienionych określeń najlepiej charakteryzuje sposób gospodarowania pieniędzmi w Pana(i) gospodarstwie domowym?

Źródło: Opracowanie własne

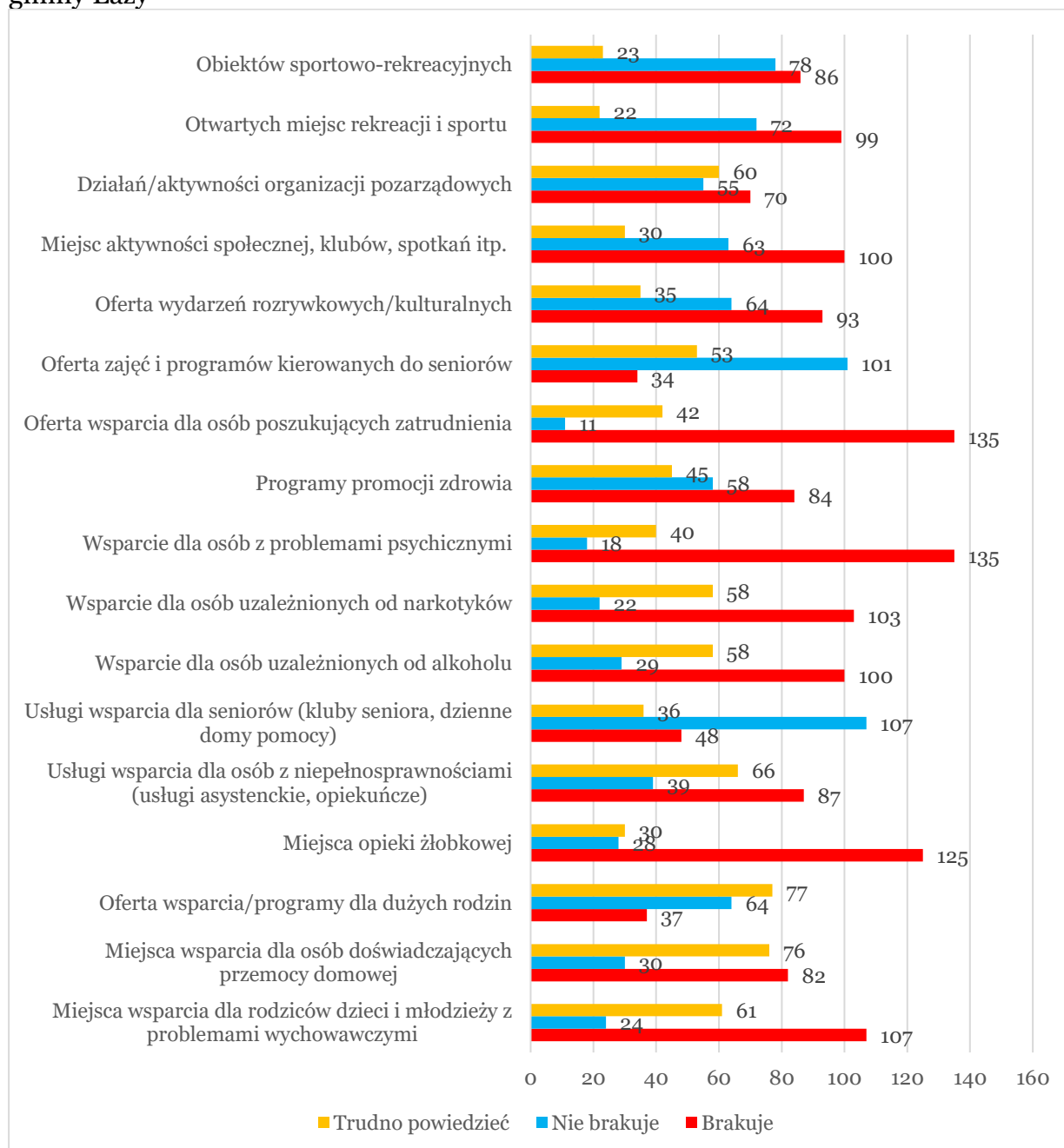
4.2. Usługi społeczne

Badani mieszkańcy wskazali, że spośród katalogu usług społecznych najbardziej brakuje:

1. Wsparcia dla osób poszukujących zatrudnienia,
2. wsparcia dla osób z problemami psychicznymi,
3. miejsc opieki żłobkowej, miejsca wsparcia dla rodziców dzieci i młodzieży z problemami wychowawczymi,
4. wsparcia dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków,
5. miejsc aktywności społecznej, klubów, spotkań oraz otwartych miejsc rekreacji i sportu.

Wśród brakujących usług istotną kategorię stanowiło **wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami, w tym usługi asystenckie i opiekuńcze**, miejsc wsparcia dla osób doświadczających przemocy domowej a także usługi wsparcia dla seniorów, obejmujące kluby seniora i dzienne domy pomocy. Respondenci dostrzegali również deficyty w zakresie programów promocji zdrowia oraz oferty wydarzeń rozrywkowych i kulturalnych.

Wykres 11. Z poniższego katalogu usług społecznych, proszę wskazać te, których Pani/Pana zdaniem brakuje (nie są dostępne) oraz nie brakuje (są dostępne) na terenie gminy Łazy

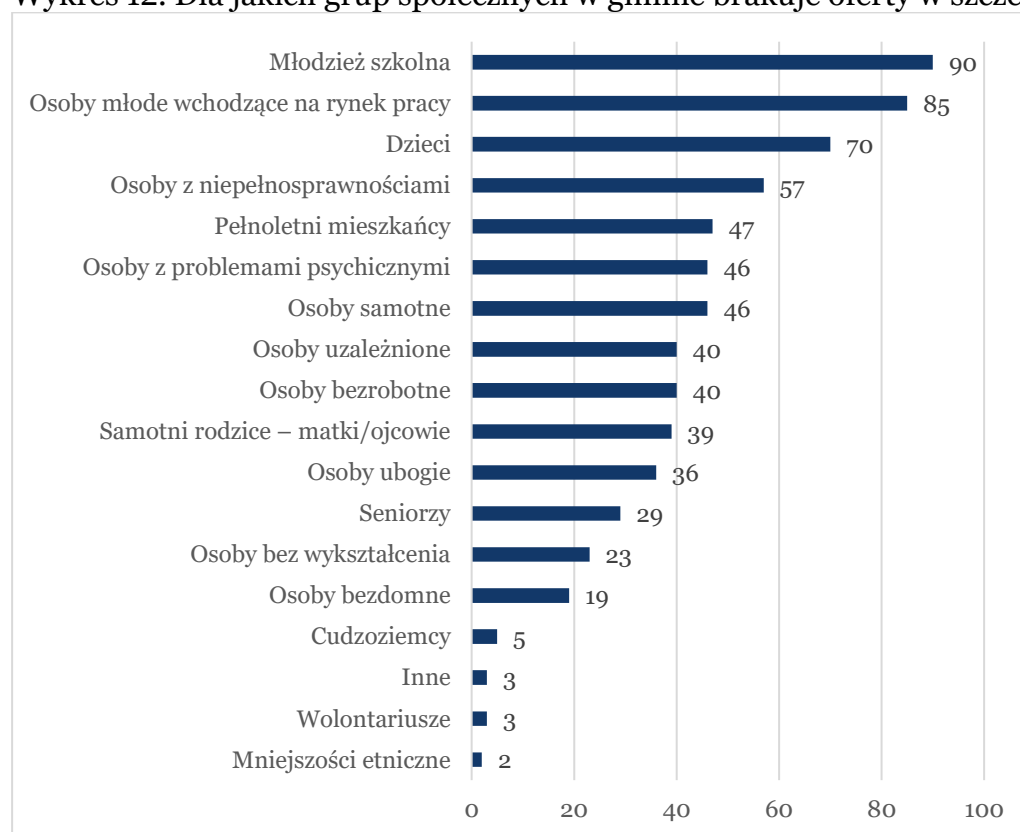

Źródło: Opracowanie własne

W odpowiedzi na pytanie dotyczące grup społecznych, dla których w gminie brakowało oferty, respondenci najczęściej wskazywali **młodzież szkolną (40,5%)** oraz **osoby młode wchodzące na rynek pracy (38,3%)**. Istotny odsetek

odpowiedzi dotyczył również **dzieci (31,5%)** oraz **osób z niepełnosprawnościami (25,7%)**. Znaczącą grupą, dla której dostrzegano niedobór oferty, były **osoby samotne (20,7%)**, **seniorzy (21,2%)** oraz **osoby z problemami psychicznymi (20,7%)**. Respondenci zwracali także uwagę na brak wsparcia dla osób uzależnionych (18%), osób bezrobotnych (18%) oraz osób ubogich (16,2%). Stosunkowo mniej osób wskazało cudzoziemców (2,3%), mniejszości etniczne (0,9%) oraz wolontariuszy (1,4%) jako grupy, dla których brakuje dedykowanej oferty. Wyniki sugerują, że potrzeby dotyczące wsparcia społecznego są największe wśród młodzieży oraz osób doświadczających trudności życiowych, takich jak niepełnosprawność, samotność czy problemy ekonomiczne (wykres 12).

Wykres 12. Dla jakich grup społecznych w gminie brakuje oferty w szczególności?

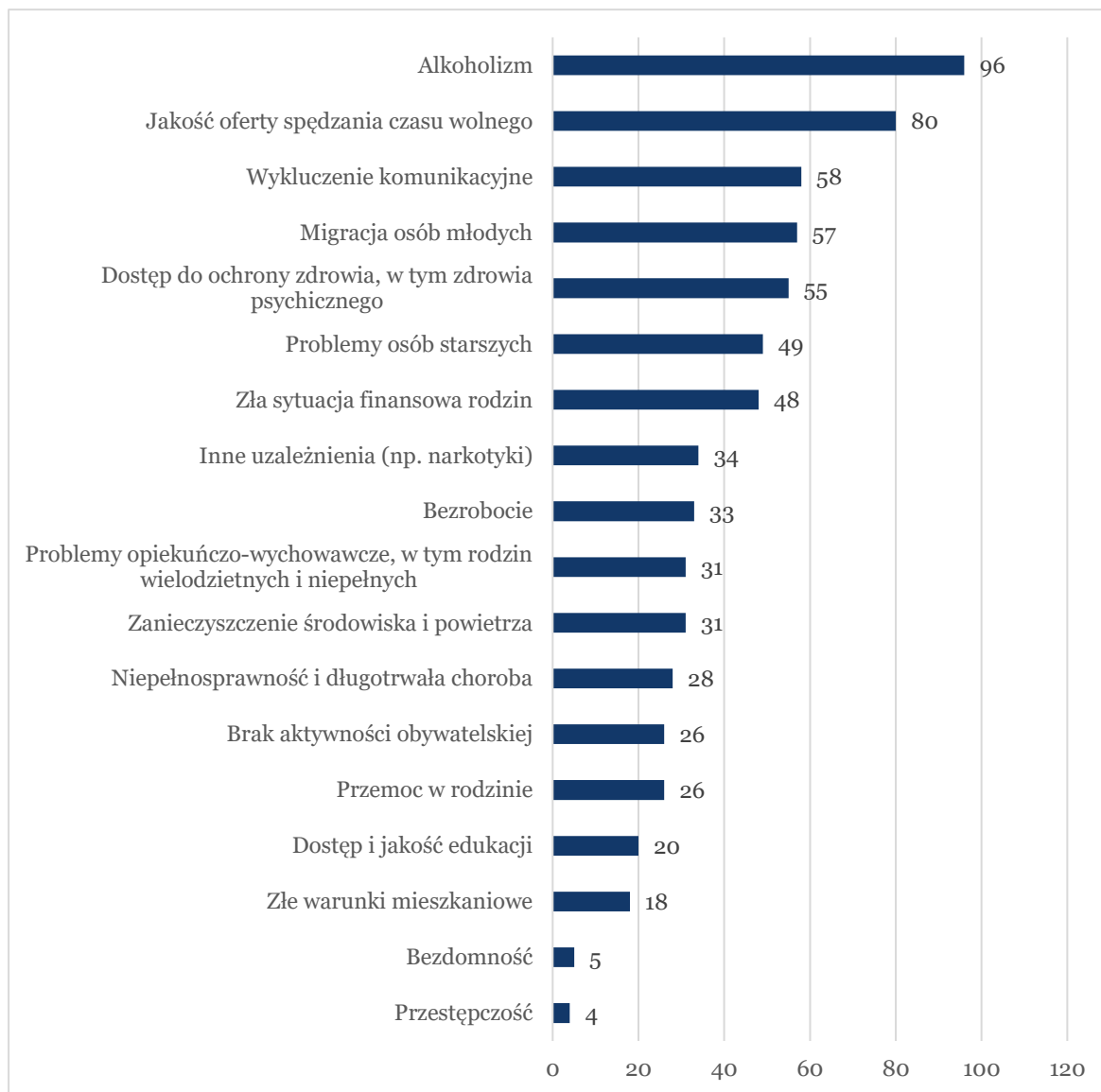
Źródło: Opracowanie własne

Na pytanie dotyczące **najważniejszych problemów w gminie Łazy** respondenci najczęściej wskazywali na **alkoholizm**, który został uznany za kluczowy problem **(42,9%)**. Drugą najczęściej wymienianą kwestią była **jakość oferty spędzania czasu wolnego**, którą jako istotne wyzwanie postrzegało 35,7% uczestników badania. Na trzecim miejscu znalazło się **wykluczenie komunikacyjne**, wskazane przez 25,9% respondentów, co sugerowało trudności mieszkańców w dostępie do transportu publicznego i możliwości przemieszczania się.

Istotnym problemem według mieszkańców była również **migracja osób młodych**, co zadeklarowało 25,4% ankietowanych. Oznaczało to, że znaczna część społeczności dostrzegała odpływ młodego pokolenia do większych miast w poszukiwaniu pracy i lepszych warunków życia. **Dostęp do ochrony zdrowia, w tym zdrowia psychicznego**, również był wskazywany jako ważna kwestia przez **24,6%** badanych, co mogło świadczyć o niedostatecznej liczbie placówek medycznych lub specjalistów.

Na liście problemów znalazły się również **problemy osób starszych (21,9%)**, **zła sytuacja finansowa rodzin (21,4%)**, a także **zanieczyszczenie środowiska i powietrza (13,8%)**. Wyniki badania wskazywały na szeroki wachlarz wyzwań, z którymi mierzyli się mieszkańcy gminy, od kwestii społecznych, przez ekonomiczne, aż po ekologiczne. Najmniej osób zwróciło uwagę na **bezdomność (2,2%)**, **przestępczość (1,8%)** oraz pojedyncze wskazania dotyczące **lokalnej infrastruktury i miejsc do spędzania czasu**. Badanie pokazało, że mieszkańcy dostrzegali potrzebę wzmocnienia systemu wsparcia społecznego, poprawy transportu publicznego oraz rozwoju działań profilaktycznych w zakresie uzależnień (wykres 13).

Wykres 13. Jakie problemy uważa Pan(i) za najważniejsze w gminie Łazy?

Źródło: Opracowanie własne

Ankietowani, odpowiadając na pytanie o największe zapotrzebowanie na usługi skierowane do **RODZIN** w gminie Łazy, najczęściej wskazywali na **poszerzanie oferty spędzania czasu wolnego**, co zaznaczyło **41,5% badanych**. To pokazuje, że mieszkańcy odczuwali brak atrakcyjnych form aktywności rekreacyjnych i integracyjnych dla rodzin.

Drugim najczęściej wybieranym aspektem była **terapia dla dzieci i młodzieży**, którą wskazało **40,1% uczestników ankiety**. Wynik ten sugerował, że w gminie istniała duża potrzeba wsparcia psychologicznego i terapeutycznego dla młodych mieszkańców, co mogło wynikać m.in. z trudności emocjonalnych i społecznych w tej grupie wiekowej. Podobnie **dostęp do prawnika** był kluczową kwestią dla **35,9% respondentów**, co wskazywało na zapotrzebowanie na fachowe doradztwo prawne dla rodzin w różnych aspektach życia codziennego.

Na kolejnych miejscach znalazły się **usługi doradcze w formie mobilnej** (34,1%) oraz **terapia dla dorosłych** (33,2%). Te wyniki pokazywały, że zarówno dzieci, jak i dorośli potrzebowali profesjonalnego wsparcia psychologicznego i doradztwa, ale także że mobilna forma świadczenia takich usług mogła zwiększyć ich dostępność.

Równie istotne okazało się **wsparcie specjalistyczne dla dzieci** (28,1%) oraz **tworzenie i udostępnianie mieszkań socjalnych** (26,7%). Wyniki te wskazywały na wyraźną potrzebę rozszerzenia pomocy dla rodzin w trudnej sytuacji materialnej oraz dla dzieci wymagających opieki specjalistycznej, np. logopedów czy pedagogów.

Mniejszym, ale nadal zauważalnym zapotrzebowaniem cieszyły się **poradnictwo rodzinne** (22,6%), **zapewnienie schronienia osobom doświadczającym przemocy** (20,3%) oraz **akcje profilaktyczne w obszarze zdrowia** (18,9%). To wskazywało na konieczność dalszego rozwoju wsparcia dla rodzin w kryzysie oraz zwiększenia świadomości zdrowotnej wśród mieszkańców (wykres 14).

Wykres 14. Na które z wymienionych poniżej usług dedykowanych RODZINOM jest największe zapotrzebowanie w gminie Łazy?

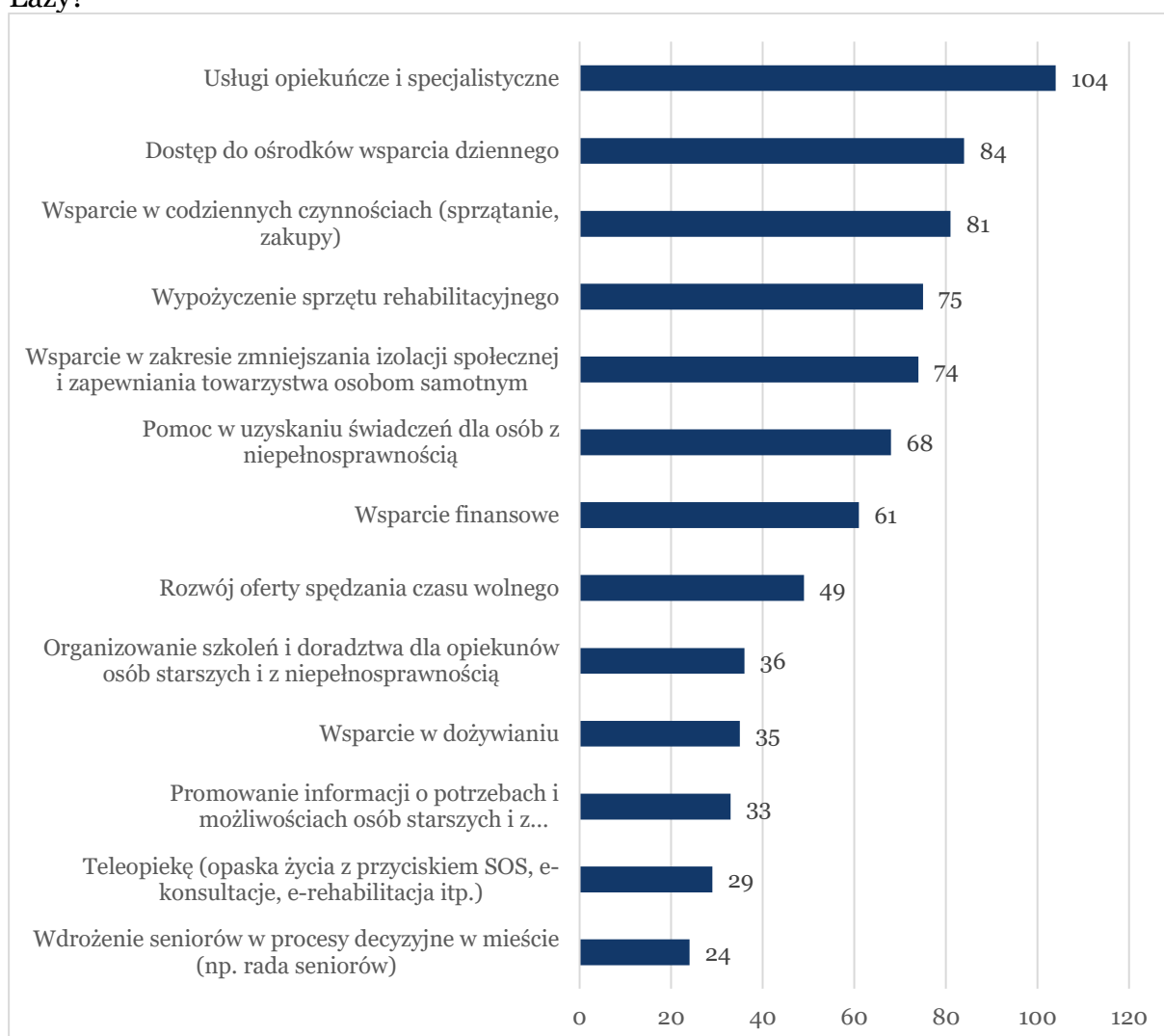
Źródło: Opracowanie własne

W odpowiedziach na pytanie dotyczące największego zapotrzebowania na **usługi dedykowane OSOBOM STARSZYM I Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ** w gminie Łazy respondenci najczęściej wskazywali na konieczność **zwiększenia dostępności usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych**, co zaznaczyło 49,1% uczestników badania. Duże zapotrzebowanie odnotowano także w zakresie **dostępu do ośrodków wsparcia dziennego**, które wskazało 39,6% respondentów. Znacząca liczba osób uznała również, że istotnym obszarem wymagającym poprawy było **wsparcie w codziennych czynnościach**, takich jak sprzątanie czy zakupy, co zostało zaznaczone przez 38,2% ankietowanych.

Kolejnymi istotnymi obszarami wymagającymi interwencji były **potrzeba wypożyczenia sprzętu rehabilitacyjnego** (35,4%) oraz wsparcie w zakresie **zmniejszania izolacji społecznej i zapewniania towarzystwa osobom**

samotnym (34,9%). Pomoc w uzyskaniu świadczeń dla osób z niepełnosprawnością była istotnym problemem dla 32,1% respondentów. Wsparcie finansowe było wskazane przez 28,8% osób jako jedna z istotnych potrzeb. Mniejszym, choć wciąż znaczącym zainteresowaniem cieszył się rozwój oferty spędzania czasu wolnego (23,1%) oraz organizowanie szkoleń i doradztwa dla opiekunów osób starszych i z niepełnosprawnością (17%) (wykres 15).

Wykres 15. Na które z wymienionych poniżej usług dedykowanych OSOBOM STARSZYM I Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ jest największe zapotrzebowanie w gminie Łazy?

Źródło: Opracowanie własne

4.3. Dostępność usług społecznych

Ponad połowa respondentów (56,3%) deklarowała, że w razie potrzeby wiedziałaby, gdzie szukać wsparcia w zakresie usług społecznych, jednak nadal znaczna część ankietowanych (43,7%) nie miała tej wiedzy. Wynik ten sugerował potrzebę zwiększenia działań informacyjnych dotyczących dostępnych form wsparcia, aby zapewnić skuteczniejszy dostęp do usług społecznych dla wszystkich mieszkańców gminy.

Rys. 5. Czy gdyby zaistniała taka sytuacja, w której musiał(a)by Pan(i) skorzystać z usług społecznych, to czy wiedział(a)by Pan(i) gdzie udać się po wsparcie (niefinansowe)?

Źródło: Opracowanie własne

Badani w większości kojarzą **pojęcie teleopieki** z telekonsultacjami medycznymi (27,7%) oraz zdalnym monitorowaniem parametrów zdrowotnych (25,4%). Jednak nadal pewna część badanych mieszkańców (15,2%) przyznała, że nie wie, czym jest teleopieka. Oznacza to, że mimo rosnącej świadomości w tym zakresie, istnieje potrzeba dalszej edukacji społecznej na temat teleopieki i jej możliwości.

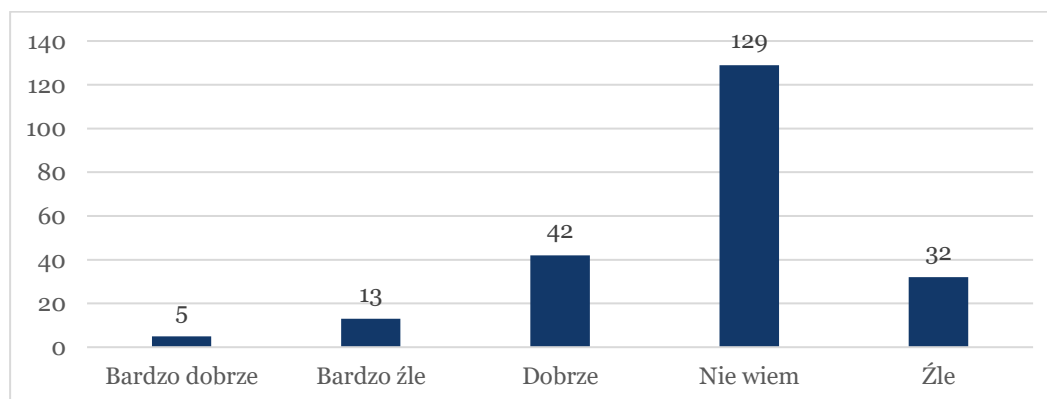
Wykres 16. Jak rozumie Pan(i) pojęcie teleopieki?

Źródło: Opracowanie własne

Wyniki badania wskazują, że większość respondentów (58,4%) nie miała pewności co do dostępności usług teleopieki w gminie Łazy, co sugeruje, że usługi te są albo mało promowane, albo ich dostępność jest ograniczona. Pozytywnie poziom dostępności oceniło łącznie 21% ankietowanych (19% – dobrze, 2% – bardzo dobrze), natomiast negatywnie oceniło go 19% (14,5% – źle, 4,5% – bardzo źle). Oznacza to, że świadomość dotycząca teleopieki jest niska, a jednocześnie część mieszkańców dostrzega potrzebę poprawy dostępności tych usług (wykres 17).

Wykres 17. Jak Pan(i) ocenia obecny poziom dostępności usług teleopieki w gminie Łazy?

Źródło: Opracowanie własne

Opinie mieszkańców gminy Łazy na temat **działań związanych z ochroną środowiska** były zróżnicowane. Jedynie 12,2% respondentów uznało te działania za wystarczające i skuteczne, natomiast 23,1% wskazało, że są one realizowane, ale wymagają usprawnień w niektórych obszarach. Co czwarty badany (24%) ocenił je jako niewystarczające i wymagające znacznej poprawy, co sugeruje pewien poziom niezadowolenia społecznego. Z kolei największa grupa (26,2%) nie miała zdania na ten temat, co może wskazywać na niski poziom świadomości w tej kwestii. Niewielki odsetek badanych (14%) uważał, że ochrona środowiska nie jest priorytetem w gminie (wykres 18).

Wykres 18. Czy uważa Pan(i), że gmina Łazy podejmuje wystarczające działania na rzecz ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju ekologicznego?

Źródło: Opracowanie własne

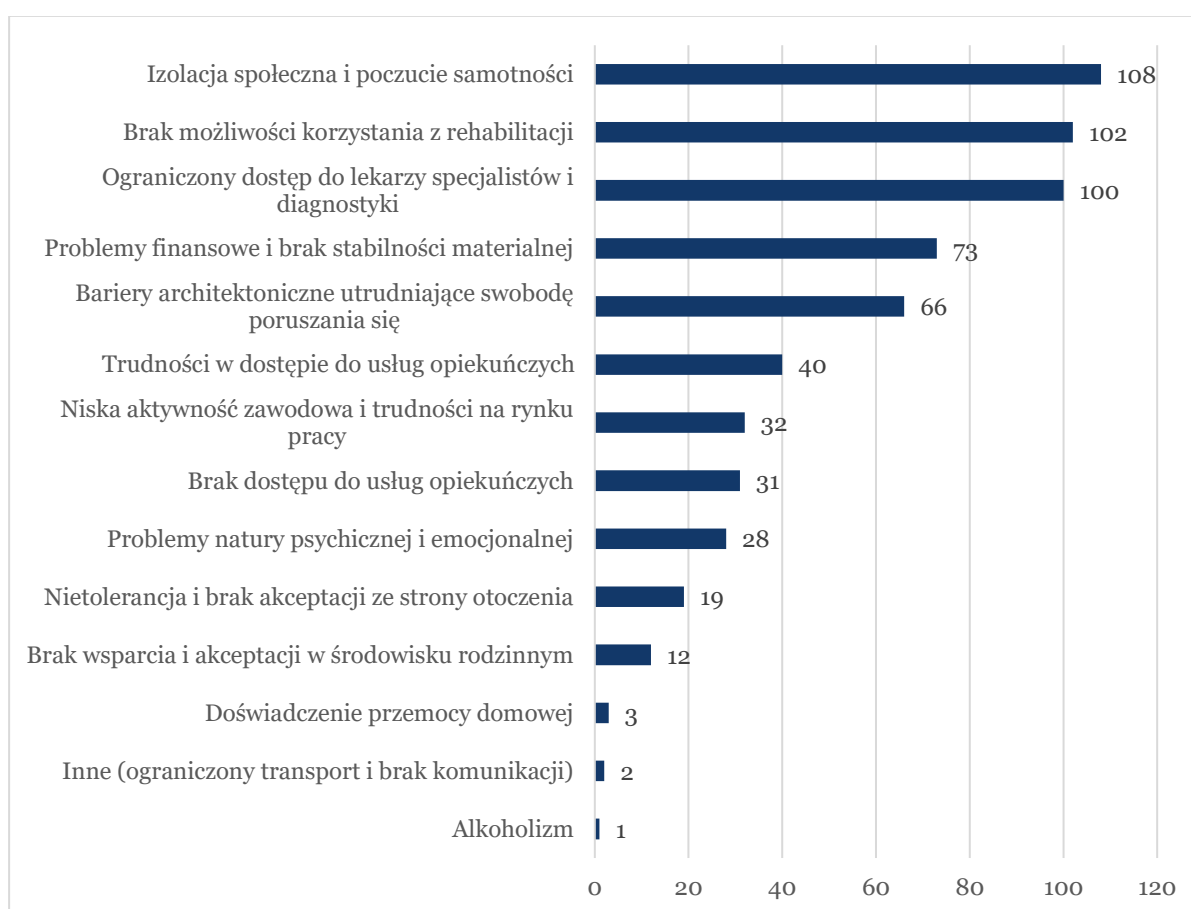
Zebrane dane pokazują, że największymi problemami wśród **OSÓB STARSZYCH I OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ** były **izolacja społeczna** (49,3%), **brak dostępu do rehabilitacji** (46,6%) oraz **ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów i diagnostyki** (45,7%) co może prowadzić do trudności w uzyskaniu odpowiedniej opieki medycznej i wydłużenia procesu leczenia. Natomiast najmniejszą liczbę wskazań uzyskały problemy takie jak alkoholizm (0,5%) czy doświadczenie przemocy domowej (1,4%). Kolejną istotną kwestią są **problemy finansowe i brak stabilności materialnej**, które zgłosiło **33,3% respondentów**.

Wskazuje to na trudności ekonomiczne, z jakimi mierzą się osoby starsze i z niepełnosprawnością, co może ograniczać ich dostęp do podstawowych dóbr i usług.

Bariery architektoniczne, które utrudniają swobodne poruszanie się, zostały wskazane przez **30,1% badanych**, co sugeruje konieczność poprawy infrastruktury publicznej i dostosowania jej do potrzeb osób z ograniczoną mobilnością.

Wśród innych problemów znalazły się **problemy natury psychicznej i emocjonalnej (12,8%)**, **brak wsparcia i akceptacji w środowisku rodzinnym (5,5%)** oraz **nietolerancja i brak akceptacji w środowisku rodzinnym (8,7%)**. Choć te kwestie uzyskały mniejszy odsetek wskazań, wciąż pozostają istotnym obszarem wymagającym uwagi (wykres 19).

Wykres 19. Jakie problemy społeczne najczęściej dotyczą OSOBY STARSZE oraz OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ mieszkające na terenie gminy Łazy?

Źródło: Opracowanie własne

Według opinii badanych mieszkańców gminy Łazy rozwiązaniem, które mogłoby ułatwić codzienne funkcjonowanie osób starszych i z niepełnosprawnością, było **zapewnienie dostępu do mobilnych usług doradczych** (42,4%). Na drugim miejscu znalazło się **rozszerzenie usług specjalistycznych**, w tym wsparcia pielęgniarstwa środowiskowego (36,9%), co wskazywało na duże zapotrzebowanie na opiekę medyczną realizowaną w miejscu zamieszkania osób wymagających wsparcia. **Zwiększenie dostępności istniejących usług opiekuńczych** również było kluczowym postulatem (35,5%). Kolejną istotną kwestią było **zapewnienie towarzyszenia w codziennym funkcjonowaniu, np. w formie asystenta osobistego dla osób starszych i z niepełnosprawnością** (32,7%). Wskazywało to na potrzebę indywidualnego wsparcia w codziennych czynnościach oraz przeciwdziałania poczuciu samotności i izolacji. **Rozwój usług ograniczających poczucie samotności i izolacji, np. poprzez wolontariat i usługi sąsiedzkie**, został wskazany przez 33,2% respondentów, co potwierdzało istotność integracji społecznej dla osób starszych. Inne często wybierane odpowiedzi obejmowały **utworzenie wypożyczalni sprzętu do rehabilitacji medycznej** (27,2%), co sugerowało, że osoby starsze i z niepełnosprawnością miały trudności z dostępem do odpowiedniego sprzętu wspierającego ich funkcjonowanie. Ponadto **organizacja zajęć kulturalnych i edukacyjnych** (21,2%) oraz **wprowadzenie usługi opieki wytnieniowej** (21,7%) wskazywały na potrzebę zwiększenia aktywności społecznej oraz wsparcia dla rodzin opiekujących się osobami starszymi i niepełnosprawnymi (wykres 20).

Wykres 20. Jakie rozwiązania i usługi mogłyby ułatwić OSOBOM STARSZYM oraz OSOBOM Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ, a także ich rodzinom, codzienne funkcjonowanie i bardziej aktywny udział w życiu społecznym?

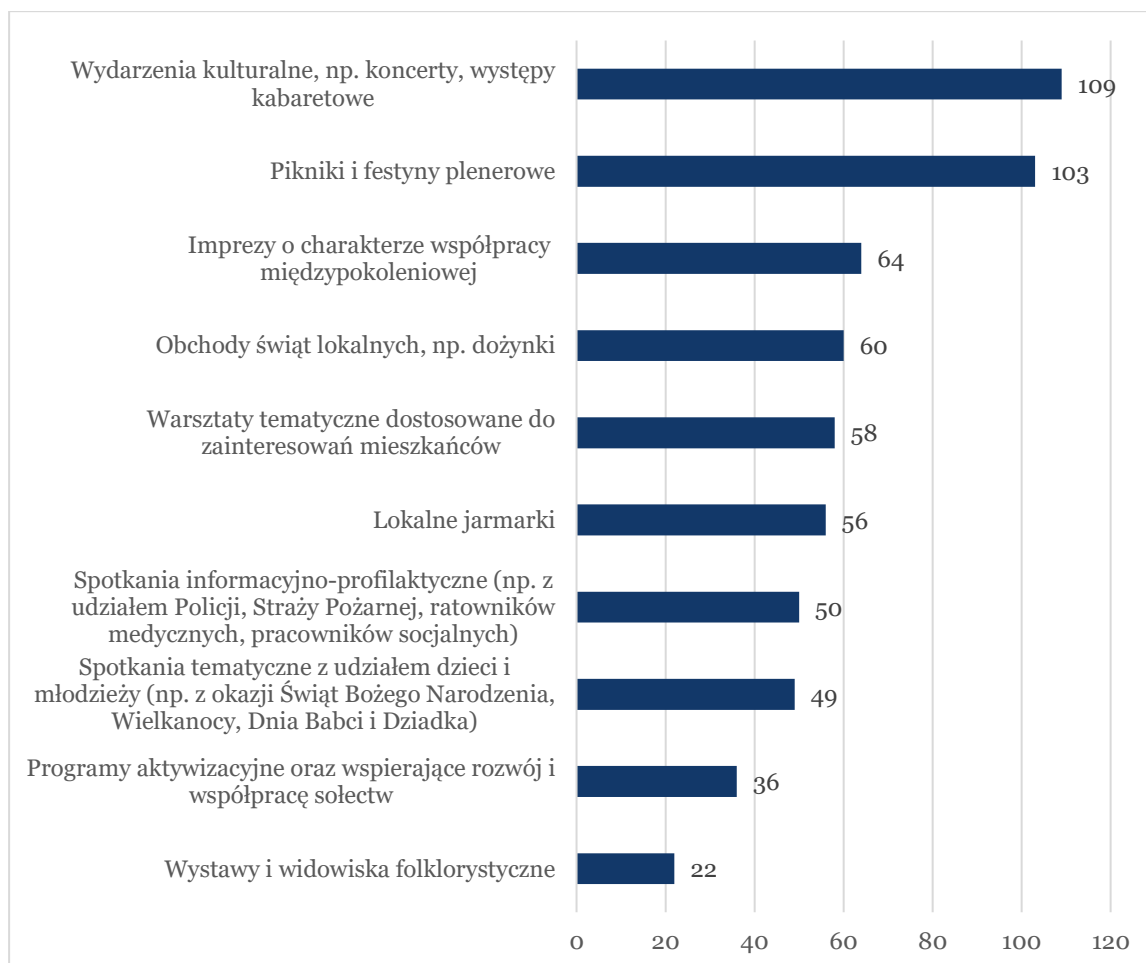

Źródło: Opracowanie własne

Analiza wyników badania wskazała, że mieszkańcy Gminy Łazy wykazują duże zainteresowanie **wydarzeniami kulturalnymi i plenerowymi**, które sprzyjają integracji społecznej. Najczęściej wskazywaną formą działań integracyjnych były wydarzenia kulturalne, takie jak **koncerty**, które wybrało 49,1% respondentów. Dużą popularnością cieszyły się także **pikniki i festyny plenerowe**, wskazane przez 46,4% mieszkańców. Istotnym elementem budowania więzi społecznych są również **imprezy o charakterze wspólnotowym**, które poparło 28,8% ankietowanych, a także **obchody świąt lokalnych**, które zyskały aprobatę 27% mieszkańców. **Warsztaty tematyczne**, wskazane przez 26,1% osób oraz spotkania **informacyjno-profilaktyczne** i tematyczne, które wybrało odpowiednio 22,5% i 22,1%

respondentów, wskazują na zapotrzebowanie na wydarzenia o charakterze edukacyjnym i społecznym. Zainteresowanie **lokalnymi jarmarkami** wskazało 25,2% mieszkańców (wykres 21).

Wykres 21. Jakie działania integracyjne powinny być organizowane na terenie gminy Łazy?

Źródło: Opracowanie własne

BADANIA JAKOŚCIOWE

5.1. Gmina Łazy w opinii badanych

W opinii badanych Gmina Łazy oferuje atrakcyjne tereny do życia, jest spokojna i bezpieczna. Mieszkańcy cenią również dobre połączenia kolejowe, które umożliwiają sprawny dojazd do dużych miast, jednak komunikacja autobusowa w gminie nie spełnia wszystkich oczekiwań.

Gmina znajduje się na terenie Jury Krakowsko-Częstochowskiej, co zapewnia piękne krajobrazy, dużo terenów zielonych, lasów i rezerwatów przyrody (...) W okolicy znajdują się liczne szlaki piesze i rowerowe, co sprzyja aktywności na świeżym powietrzu (IDI-2)

(...) kiedyś Łazy były jednym z głównych węzłów kolejowych w Polsce, co zapewniało wysokie zatrudnienie (IDI-3).

Gmina Łazy charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem wśród sołectw, zarówno pod względem liczby mieszkańców, jak i aktywności społecznej. W gminie można wyróżnić sołectwa o silnej integracji społecznej, takie jak jedno z mniejszych miejscowości liczące 91 mieszkańców, gdzie funkcjonuje zmodernizowana świetlica wiejska, a mieszkańcy aktywnie uczestniczą w lokalnych wydarzeniach i wspierają się nawzajem. Organizowane są tam liczne spotkania tematyczne, warsztaty oraz wydarzenia integracyjne, a współpraca z innymi sołectwami i gminnymi inicjatywami sprzyja rozwojowi więzi społecznych.

Jednak nie wszystkie miejscowości w gminie cechują się takim zaangażowaniem – w niektórych sołectwach integracja mieszkańców jest znacznie słabsza, a aktywność społeczna ogranicza się do wąskiego grona „zawsze tych samych osób”. Brak motywacji do wspólnych działań oraz utrudnienia komunikacyjne sprawiają, że mieszkańcy tych

obszarów są mniej aktywni. Czasem problemem jest też brak miejsc spotkań (świetli) lub istniejące świetlice są niedostosowane (brak ogrzewania).

(...) mieszkańcy od lat postulują stworzenie przestrzeni do spotkań i działań integracyjnych (IDI-10)

Remiza strażacka nieogrzewana, nie nadaje się na stałe miejsce spotkań. Brak ogólnodostępnej, ogrzewanej sali dla mieszkańców (...) (FDI-5)

W gminie działa Uniwersytet Trzeciego Wieku, Rada Seniorów oraz liczne Koła Gospodyń Wiejskich, które organizują wydarzenia kulturalne, spotkania tematyczne oraz olimpiady międzynarodowe. Seniorzy uczestniczą w różnych inicjatywach jak: **Międzynarodowa Olimpiada Seniorów** – organizowana corocznie w gminie, która przyciąga ponad 1400 uczestników i kibiców z całej Polski, angażując różne instytucje, takie jak szkoły, dom kultury czy aquapark.

5.2. Problemy i potrzeby społeczne badanych (dostępność usług)

W oparciu o wypowiedzi mieszkańców zebrane podczas wywiadów IDI i FGI można wyróżnić szereg kluczowych wyzwań, które wpływają na jakość życia w gminie.

Problemy te dotyczą:

migracji

transportu publicznego

opieki zdrowotnej

wsparcia opiekuńczego dla osób starszych i osób z niepełnosprawnością

aktywizacji i integracji społecznej (seniorów i pokolenia „średniego”)

dostępności zajęć dla dzieci i młodzieży

wsparcia dla rodzin

Migracja zarobkowa i spadek liczby mieszkańców

Jednym z istotnych problemów gminy jest odpływ młodych mieszkańców do większych miast. Po ukończeniu studiów większość osób nie wraca do rodzinnych miejscowości, decydując się na życie w miastach, gdzie znajdują stabilne zatrudnienie i kupują mieszkania. To zjawisko prowadzi do spadku liczby dzieci w szkołach, przez co niektórym placówkom grozi zamknięcie (duże wsparcie gminy i powiatu). Ponadto, obserwowany jest postępujący proces starzenia się społeczeństwa (przybywa osób wieku poprodukcyjnym) i maleją zasoby osób pracujących zawodowa.

*(...) rodziny kupują mieszkania w miastach i tam zostają (IDI-3)
niektóre placówki powinny zostać zamknięte, ale wciąż funkcjonują dzięki
wspieraniu gminy i Zawiercia (IDI-4)*

Problem komunikacji publicznej

Brak dobrze funkcjonującej komunikacji publicznej jest jednym z najczęściej podnoszonych problemów przez mieszkańców. Choć niektórzy rozmówcy nie uznawali jej za istotny problem („przewozy busowe działają dobrze”), zwracali uwagę na częste skargi mieszkańców dotyczące braku autobusów w określonych godzinach. Największym wyzwaniem jest brak wystarczających połączeń z mniejszych miejscowości do miasta Łazy oraz innych, większych miast, gdzie funkcjonuje opieka szpitalna (Zawiercie, Dąbrowa Górnicza). Ponadto część mieszkańców uważa, że autobusy powinny kursować częściej (także w weekendy oraz w godzinach popołudniowych) i lepiej odpowiadać na potrzeby wynikające ze zmian w pracy, harmonogramów szkolnych oraz dodatkowych zajęć.

W dni robocze busy jeżdżą co 2-3 godziny, ale w soboty i niedziele są tylko dwa kursy. To sprawia, że starsi ludzie nie mają, jak dojechać na wydarzenia czy do lekarza (FDI-7)

Starsze osoby mają rodziny, ale nie chcą im zawracać głowy, wstydzą się prosić o podwiezienie. W efekcie siedzą w domach i nigdzie nie wychodzą (FDI-9)

Niedostateczna komunikacja publiczna, zwłaszcza w weekendy i wieczorami. Rodzice muszą sami organizować transport dla dzieci do szkół (IDI-4)

Część osób, zwłaszcza starszych i mieszkańców sołectw, nadal ma problem z dojazdem do centrum i innych instytucji (IDI-3)

Gdyby był busik, który dowoziłby mieszkańców np. na wydarzenia organizowane w Łazach, to na pewno więcej osób by skorzystało (IDI-7)

Nie wszyscy mieszkańcy mają samochody, co utrudnia im korzystanie z usług w gminie (IDI-1)

Usługi dla seniorów

Gmina Łazy ma dobrze rozwiniętą ofertę społeczną dla seniorów, co widać na przykładzie Uniwersytetu Trzeciego Wieku, Klubu Seniora Semafor oraz innych organizacji senioralnych. Seniorzy aktywnie uczestniczą w wydarzeniach kulturalnych, chórze czy wycieczkach krajowych i zagranicznych. Jednak pomimo tych działań, wielu starszych mieszkańców boryka się z problemem samotności i brakiem wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. W opinii badanych, pomoc sąsiedzką trzeba „popchnąć do aktywności”.

Problemem bywa także niska frekwencja (pokolenia „średniego” oraz części osób starszych) na wydarzeniach kulturalnych, mimo że organizowane są spotkania, koncerty patriotyczne czy zabawy karnawałowe. Dodatkowo mieszkańcy podkreślają, że nawet dobrze wyposażone świetlice wiejskie nie przyciągają lokalnej społeczności, ponieważ trudno namówić (niektórych) mieszkańców do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Mieszkańcy najbardziej użalają się na samotność, na to, że dzieci są zapracowane, nie mają dla nich czasu (FDI)

Starsze pokolenie niechętnie uczestniczy w klubach seniora, żyje w zamkniętych grupach (IDI-1)

U nas na wsi jest świetlica, jest bardzo fajnie wyposażona, działa Koło Gospodyń Wiejskich, działają strażacy, ale duża część społeczeństwa jest bardzo wycofana. Ciężko ich na cokolwiek namówić, żeby przyszli, żeby wzięli udział (IDI-7)

(...) organizowane są spotkania, zabawy karnawałowe, koncerty patriotyczne, ale frekwencja mieszkańców jest niska (FGI-7)

Wyzwania:

- **Poprawa transportu publicznego dla seniorów** – brak możliwości dojazdu do ośrodków zdrowia i wydarzeń integracyjnych.
- **Większa liczba wydarzeń integracyjnych** – seniorzy chętnie biorą udział w spotkaniach, ale konieczna jest lepsza organizacja i promocja wydarzeń.
- **Rozwój usług sąsiedzkich** – starsze osoby często nie mają nikogo, kto pomógłby im w codziennych sprawach, takich jak zakupy czy wizyty u lekarza.
- Tworzenie **usług dziennej opieki dla seniorów**

Usługi dla dzieci i młodzieży

Gmina oferuje dostęp do basenu, podejmuje różne inicjatywy integracji międzypokoleniowej, zabawy plenerowe czy organizuje wycieczki/wyjazdy, jednak istnieje problem z dostępnością miejsc do spędzania wolnego czasu oraz równością w dostępie do zajęć dodatkowych. W wielu miejscowościach nie ma boisk ani przestrzeni rekreacyjnych, przez co dzieci i młodzież gromadzą się pod sklepami lub na przystankach, co zwiększa ryzyko negatywnych zachowań. Świetlice wiejskie również nie są dostępne dla młodzieży – mieszkańcy obawiają się o stan ich wyposażenia i niechętnie udostępniają je młodym ludziom.

Dzieci nie mają się, gdzie spotykać, nie ma boiska, nie ma miejsca, w którym mogliby spędzać czas. Czasem zbierają się pod sklepem albo na przystanku i robią bałagan (FDI-11)

Młodzi nie mają, gdzie się spotykać, przesiadują na przystankach lub w samochodach (IDI-2).

(...) W świetlicy nie mogą przebywać same, bo kiedyś pomalowaliśmy, a oni podbijali buty na suficie (FDI-9)

Małe wsie nie mają wystarczającej przestrzeni integracyjnych (IDI-1)

„Młodzież dotykowa– dzieci i młodzież spędzają dużo czasu na telefonach, przez co mniej angażują się w życie społeczne” (IDI-4)

Wyzwania:

- **Brak świetlic i miejsc spotkań** (szczególnie w mniejszych miejscowościach) – młodzież nie ma gdzie się spotykać, przez co często gromadzi się na przystankach lub pod sklepami. Potrzeba stworzenia boisk i przestrzeni rekreacyjnych, które umożliwią młodym mieszkańcom aktywne spędzanie wolnego czasu.
- **Problem równego dostępu do zajęć dodatkowych** – dzieci z rodzin wieloprotymowych często mają lepszy dostęp do bezpłatnych inicjatyw, natomiast dzieci z rodzin pracujących muszą płacić za dodatkowe aktywności, co rodzi poczucie niesprawiedliwości.
- **Lepsza współpraca szkół z organizacjami społecznymi** – potrzeba organizacji większej liczby zajęć sportowych i edukacyjnych, które integrowałyby młodzież z lokalną społecznością.
- **Rozwój programów dla osób pracujących** (rodzin z dziećmi), które nie kwalifikują się do pomocy społecznej – konieczne jest stworzenie lokalnych inicjatyw wspierających mieszkańców w trudnej sytuacji finansowej, ale bez uprawnień do świadczeń socjalnych.

Usługi zdrowotne i rehabilitacja

Gmina zapewnia mieszkańcom dostęp do różnych programów profilaktycznych, takich jak kardiologiczne, cukrzycowe (opieka koordynowana) a na jej terenie funkcjonują cztery zmodernizowane ośrodki zdrowia. Mimo to mieszkańcy zmagają się z wieloma ograniczeniami w dostępie do specjalistycznej opieki zdrowotnej, co stanowi istotny problem dla osób starszych i przewlekle chorych. Jedyną opcją pozostaje korzystanie z prywatnych gabinetów, co dla wielu osób jest zbyt kosztowne. Mieszkańcy wskazują również, że choć w Zawierciu dostępne są usługi finansowane przez NFZ, to dostanie się na miejsce stanowi duże wyzwanie ze względu na ograniczone połączenia komunikacyjne.

- **Brak dostępu do bezpłatnej rehabilitacji** – usługi te są dostępne jedynie prywatnie, co stanowi istotną barierę finansową dla seniorów i osób przewlekle chorych.

- **Brak całodobowej opieki zdrowotnej** – konieczność stworzenia dyżurów lekarskich w weekendy i święta, aby osoby wymagające pilnej pomocy nie musiały korzystać z oddalonych placówek w Zawierciu czy Dąbrowa Górnicza.
- **Brak lekarzy psychiatrów** – rośnie zapotrzebowanie na pomoc psychologiczną i psychiatryczną, (zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży), jednak brakuje specjalistów w gminie.

Niska świadomość o dostępnych usługach społecznych

Wielu mieszkańców nie wie o dostępnych wydarzeniach i usługach społecznych, mimo że są one organizowane. Niektórzy sugerują, że gdyby informacje były ogłaszane np. „w kościołach podczas Mszy Św., ogłoszenia w gablotach, indywidualnych wiadomościach SMS, informacjach wrzucanych do skrzynek pocztowych” więcej osób by z nich korzystało. Najlepiej funkcjonującym kanałem komunikacji okazuje się „**poczta pantoflowa**” – to właśnie rekomendacje znajomych i sąsiadów najczęściej decydują o tym, czy ktoś zdecyduje się skorzystać z dostępnych inicjatyw. Problemy z dostępnością informacji o usługach – mimo szerokiej promocji (Facebook, gazeta lokalna, plakaty), część mieszkańców nadal nie wie o organizowanych wydarzeniach.

Mieszkańcy często nie wiedzą, że coś jest organizowane. Może gdyby ksiądz ogłaszał na mszy, to więcej osób by przyszło. Mamy stronę internetową dla mieszkańców, ale nikt tam nie zagląda (FDI-6)

Trudności w aktywizacji i integracji mieszkańców

W opinii mieszkańców można dostrzec kilka istotnych zmian społecznych, które kształtują życie lokalnej społeczności. **Silna tradycja pracy i samodzielności**, szczególnie wśród ludności rolniczej, sprawiła, że wielu mieszkańców nie poszukuje dodatkowych zajęć ani form aktywizacji „poza swoim ogródkiem”. Choć dawniej więzi sąsiedzkie były znacznie silniejsze, dziś **zmniejsza się rola wspólnotowości**, a ludzie coraz bardziej skupiają się na własnym życiu i obowiązkach. Jak zauważył jeden z badanych: „Dawniej większa pomoc sąsiedzka, dziś ludzie bardziej skupieni na sobie” (IDI-1).

Gwałtowne tempo życia i dążenie do dobrobytu sprawiają, że mieszkańcy mają coraz mniej czasu na budowanie relacji międzyludzkich „*zatracił się człowiek*”. Coraz częściej dominuje stres związany z codziennymi obowiązkami, co przekłada się na osłabienie integracji społecznej. Choć wiele organizacji senioralnych (działających w gminie) regularnie organizują wydarzenia, takie jak wycieczki czy spotkania okolicznościowe, ich oferta dociera głównie do wąskiego grona osób. Nowi mieszkańcy, którzy osiedlają się w gminie, rzadziej angażują się w życie lokalnej społeczności, co dodatkowo pogłębia proces osłabienia więzi międzyludzkich.

Zmiany są również widoczne w podejściu do wychowania dzieci – młodzi rodzice, często przemęczeni obowiązkami zawodowymi i domowymi, kładą mniejszy nacisk na samodzielność swoich pociech. Obserwuje się także spadek frekwencji na wydarzeniach kulturalnych, ponieważ coraz mniej mieszkańców uczestniczy w lokalnych imprezach i koncertach.

Mimo tych wyzwań niektóre inicjatywy społeczne wciąż cieszą się zainteresowaniem. Mieszkańcy aktywnie organizują wydarzenia integracyjne, takie jak np. Festiwal Zalewajki, Święto Chleba, dożynki, kiermasze Bożonarodzeniowe, pikniki, festyny itp. Koła Gospodyń Wiejskich nadal pozostają istotnym elementem społecznej aktywności, regularnie spotykając się w remizie strażackiej, gdzie prowadzą działalność kulturalną i integracyjną pomimo pewnych barier.

Brak stałego miejsca dla orkiestry i zespołu folklorystycznego: Członkowie kupują własne instrumenty i sami finansują ich naprawy (IDI-2)

Pomimo, iż gmina podejmuje liczne inicjatywy społeczne i kulturalne, jednak udział mieszkańców w tych wydarzeniach jest bardzo niski. Organizatorzy podkreślają, że ciągle angażuje się ta sama grupa osób, podczas gdy większość mieszkańców nie wykazuje zainteresowania. Mieszkańcy często skarżą się, że w gminie „*nic się nie dzieje*”, ale jednocześnie nie biorą udziału w organizowanych wydarzeniach.

*„Ludzie zamknęli się w domach, pandemia to tylko pogłębiła. Trzeba ich jakoś wyciągnąć, ale nie wiadomo jak.”
(IDI-7)*

Problemy osób starszych i osób z niepełnosprawnością

Wzrost liczby osób starszych w gminie powoduje, że opieka nad seniorami staje się coraz trudniejsza. Brakuje rodzin wielopokoleniowych, a młodsze pokolenia często wyjeżdżają do miast, pozostawiając starszych członków rodziny samych. Wiele osób starszych nie ma nikogo, kto pomógłby im w codziennych sprawach, takich jak zakupy czy wizyty u lekarza. Dodatkowym problemem jest (czasem) brak udogodnień dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami, co powoduje ich wykluczenie społeczne i ograniczoną mobilność.

Na terenie gminy działają Warsztaty Terapii Zajęciowej, które oferują kompleksowe wsparcie, w tym pomoc psychologiczną i społeczną uczestnikom, aczkolwiek osoby badane podkreśliły *brak podobnych form wsparcia dla starszych i schorowanych osób, które nie mogą korzystać z istniejących rozwiązań (FGI)*.

Brak udogodnień dla seniorów, niepełnosprawnych. Wielu seniorów z małych miejscowości jest zamkniętych w domach, brakuje miejsc do integracji (IDI-2)

Seniorzy często nie mają nikogo, kto pomógłby im w codziennych sprawach, takich jak zakupy czy wizyty u lekarza (IDI-3)

Wyzwania:

- **Usługi opieki wytchnieniowej** – dostępne, ale wymagają lepszego dopasowania do realnych potrzeb rodzin.
- **Niepełnosprawni mają ograniczony dostęp do budynków publicznych** – np. w bibliotece osoby z problemami ruchowymi mają trudności z dostaniem się na piętro.
- Wskazywana jest potrzeba większego wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych, np. w formie domowej opieki lub dowozu do lekarzy.
- **Rozwój usług sąsiedzkich** – seniorzy chętnie angażują się w wolontariat, ale potrzebują wsparcia organizacyjnego.
- **Utworzenie nowych form wsparcia** dla osób z niepełnosprawnościami, które ze względu na stan zdrowia nie mogą korzystać z istniejących WTZ.

Problemy związane z brakiem współpracy z przedsiębiorcami i ograniczonym wsparciem dla organizacji społecznych

Jednym z istotnych wyzwań w gminie jest niewystarczająca współpraca między sektorem społecznym a lokalnym biznesem. Choć przykładem zaangażowania przedsiębiorstw może być Kopalnia Dolomitu, która wsparła remont świetlicy i jest głównym sponsorem wielu wydarzeń, to brakuje systematycznej, szeroko zakrojonej współpracy między organizacjami społecznymi a firmami działającymi na terenie gminy. Większe zakłady pracy rzadko angażują się w inicjatywy lokalne, a większość wsparcia pochodzi od mniejszych przedsiębiorców, którzy w miarę możliwości pomagają finansowo lub rzeczowo. W konsekwencji organizacje społeczne często nie mogą liczyć na stabilne źródła finansowania, co utrudnia im rozwój i realizację długofalowych projektów.

Mimo tego w gminie sprawnie funkcjonują organizacje pomocowe, takie jak OPS, który skutecznie wspiera mieszkańców w trudnej sytuacji życiowej. Aktywność wykazują również Koła Gospodyń Wiejskich oraz Ochotnicza Straż Pożarna, organizując różnego rodzaju wydarzenia społeczne i integracyjne. Jednak działalność organizacji pozarządowych w gminie jest nierówna – niektóre funkcjonują bardzo prężnie, inne mają trudności z pozyskiwaniem funduszy i angażowaniem mieszkańców.

Problemem pozostaje **brak inwestorów oraz firm**, które mogłyby stworzyć nowe miejsca pracy. Gmina zmaga się z zagrożeniem gospodarczym w postaci potencjalnych zwolnień w lokalnych zakładach, co może negatywnie wpłynąć na stabilność rynku pracy. Dodatkowo niski poziom promocji lokalnych produktów, mimo istnienia regionalnych producentów (np. serów), sprawia, że ich potencjał gospodarczy pozostaje niewykorzystany. Brakuje skutecznych działań marketingowych, które mogłyby przyczynić się do zwiększenia sprzedaży i rozwoju małych firm.

Bezrobocie i brak miejsc pracy

W opinii osób badanych, obecnie poziom bezrobocia w gminie jest umiarkowany, jednak istnieje ryzyko zwolnień w lokalnych zakładach pracy, ponadto problem

bezrobocia dotyczy głównie osób uzależnionych od alkoholu, które same rezygnują z zatrudnienia.

Główne zasoby do wykorzystania w zakresie realizacji usług społecznych w Gminie Łazy według uczestników FGI oraz IDI

Gmina Łazy dysponuje szeroką bazą instytucjonalną i społeczną, co stanowi jej silny potencjał rozwojowy. Kluczowe zasoby obejmują dobrze funkcjonujące organizacje społeczne, rozwiniętą infrastrukturę zdrowotną i edukacyjną, aktywność mieszkańców oraz wsparcie lokalnych przedsiębiorstw. Powstające Centrum Usług Społecznych (CUS) może dodatkowo przyczynić się do lepszej koordynacji dostępnych usług i zwiększenia ich dostępności dla mieszkańców.

Główne zasoby Gminy Łazy

Infrastruktura społeczna i instytucjonalna:

- Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS) – kluczowa instytucja wsparcia mieszkańców w trudnej sytuacji życiowej.
- Świetlica Środowiskowa – miejsce dla dzieci i młodzieży, wspierające rozwój edukacyjny i społeczny.
- Biblioteka Publiczna – przestrzeń edukacyjna i kulturalna dla mieszkańców.
- Miejski Ośrodek Kultury (MOK) – instytucja wspierająca organizację wydarzeń kulturalnych i integracyjnych.

Organizacje społeczne i aktywność mieszkańców

- Silne organizacje senioralne – m.in.: Uniwersytet Trzeciego Wieku, Klub Semafor, Rada Seniorów, organizujące wydarzenia kulturalne i edukacyjne.
- Koła Gospodyń Wiejskich (KGW) – aktywnie działające organizacje, choć ich zaangażowanie jest zróżnicowane.
- Ochotnicza Straż Pożarna (OSP) – wspiera integrację społeczności lokalnych oraz organizuje wydarzenia.

- Kluby młodzieżowe i harcerskie – angażują młodzież w działania charytatywne i społeczne.
- Działalność organizacji pozarządowych (NGO) – wspierają ochronę zdrowia, ekologię i aktywizację społeczną, choć ich liczba jest ograniczona.

Zasoby zdrowotne

- Dobrze rozwinięta sieć opieki zdrowotnej – cztery zmodernizowane ośrodki zdrowia oraz prywatne przychodnie.
- Dostęp do programów profilaktycznych – w tym dla osób z chorobami kardiologicznymi, cukrzycowymi oraz program „40+”.
- Sieć kardiologiczna – program szybkiej diagnostyki chorób serca.
- Program „Opieka koordynowana” – zapewniający kompleksową opiekę pacjentom przewlekle chorym.
- Opieka stomatologiczna – kilka gabinetów stomatologicznych działających na terenie gminy.
- Wsparcie seniorów – programy „Korpus Wsparcia Seniorów” (teleopieka) oraz „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”.

Infrastruktura edukacyjna i kulturalna:

- Szkoły podstawowe i przedszkola – dobrze rozwinięta sieć placówek edukacyjnych.
- Gabinety pielęgniarstwa szkolnego – zapewniają podstawową opiekę zdrowotną w szkołach.
- Świetlice wiejskie – przestrzeń dla spotkań mieszkańców oraz organizacji wydarzeń.
- Filia biblioteki publicznej – potencjalne miejsce do integracji społecznej i edukacji.

Infrastruktura sportowa i rekreacyjna:

- Boiska wielofunkcyjne – dostępne przy szkołach i stadionie MKS Łazowianka.

- Działalność klubów sportowych – organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.
- Zajęcia sportowe dla seniorów – np. nordic walking („Wtorek z kijkami”).

Wsparcie gospodarcze i potencjał rozwoju:

- Lokalne przedsiębiorstwa wspierające społeczność – m.in. Kopalnia Dolomitu oraz producenci lokalnych wyrobów.
- Programy wspierające rozwój rodzin i seniorów – Karta Dużej Rodziny, program „Rodzina 3+”.

Potencjał turystyczny i środowiskowy:

- Położenie gminy – w pobliżu Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd” i Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej.
- Zasoby przyrodnicze – duży udział terenów leśnych i rolnych.
- Szlaki turystyczne i ścieżki rowerowe – atrakcyjne dla mieszkańców i turystów.

Opinie na temat Centrum Usług Społecznych (CUS)

Wprowadzenie Centrum Usług Społecznych (CUS) w gminie Łazy jest postrzegane przez mieszkańców jako **szansa na lepszą koordynację i dostępność usług społecznych**, które obecnie są rozproszone między różne instytucje. Głównym celem CUS miałyby być stworzenie jednego miejsca, które integrowałoby wsparcie w zakresie opieki zdrowotnej, kultury, edukacji oraz pomocy społecznej, a także ułatwiałoby mieszkańcom dostęp do informacji o dostępnych inicjatywach.

Zdaniem badanych ważnym aspektem funkcjonowania CUS byłoby organizowanie wydarzeń w świetlicach wiejskich, które umożliwiłyby aktywizację seniorów oraz osób mniej zaangażowanych w życie społeczne. Mieszkańcy podkreślali, że regularne spotkania, na które można by zapraszać np. bibliotekarzy, lekarzy czy historyków, mogłyby zachęcić starsze osoby do wychodzenia z domu i integracji z innymi. **Mobilność seniorów jest istotnym problemem**, dlatego pojawiła się

również sugestia, aby CUS zorganizował transport umożliwiający dojazd na wydarzenia, co mogłoby zwiększyć frekwencję i zaangażowanie mieszkańców.

Jednym z kluczowych elementów działalności CUS miałyby być także **wzmocnienie działań informacyjnych i promocji** inicjatyw społecznych. Badani wskazywali, że obecnie wiele osób nie uczestniczy w wydarzeniach, ponieważ nie wiedzą o ich istnieniu. Rozwiązaniem mogłoby być roznoszenie zaproszeń do skrzynek pocztowych lub osobiste informowanie mieszkańców o dostępnych inicjatywach.

Ponadto CUS mógłby stać się **centrum koordynującym wolontariat** oraz grupy samopomocowe, co przyczyniłoby się do większej aktywizacji społecznej i integracji międzypokoleniowej. Jednak wśród badanych pojawiły się również obawy związane ze zmianami – niektórzy mieszkańcy mogą początkowo niechętnie podchodzić do nowej instytucji, dlatego ważne będzie stopniowe wdrażanie działań oraz skuteczna komunikacja na temat roli i korzyści wynikających z funkcjonowania CUS.

***CUS JAK SZANSA NA RÓWNOWAGĘ DOSTĘPNOŚCI USŁUG
SPOŁECZNYCH (IDI-5)***

WNIOSKI I REKOMENDACJE

Celem przeprowadzonego badania było zidentyfikowanie potrzeb i potencjału lokalnej społeczności w zakresie usług społecznych na terenie Gminy Łazy. Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji, które następnie posłużą opracowaniu Programu usług społecznych, określającego usługi społeczne wynikające z potrzeb wspólnoty samorządowej. Na podstawie przeprowadzonej diagnozy sformułowano następujące wnioski i rekomendacje dla Gminy Łazy:

WNIOSEK 1

- **Położenie gminy**
- **Komunikacja**

Gmina Łazy jest postrzegana przez mieszkańców jako atrakcyjne miejsce do życia – spokojne, bezpieczne i zielona. Dodatkowym atutem gminy są jej walory turystyczne, które mogą być wykorzystane do tworzenia lokalnych inicjatyw integrujących mieszkańców oraz wspierających rozwój społeczności lokalnej poprzez turystykę, rekreację. Jednakże położenie gminy, jej rozproszona zabudowa i niewielka liczba mieszkańców w poszczególnych miejscowościach sprawiają, że organizacja usług społecznych wymaga szczególnego podejścia, uwzględniającego lokalne uwarunkowania oraz potrzeby transportowe.

REKOMENDACJA 1

- Konieczność **lokowania usług w pobliżu miejsc zamieszkania** odbiorców lub zapewnienie transportu do miejsc ich realizacji (tworzenie dodatkowych punktów

wsparcia/usług w kluczowych lokalizacjach, jak świetlice wiejskie, domy kultury, biblioteki czy szkoły.

- **Organizacja transportu dla osób starszych i z niepełnosprawnościami oraz dzieci i młodzieży** do miejsc, w których świadczone są usługi społeczne.
- **Współpraca z lokalnymi przewoźnikami** oraz stworzenie systemu transportu na żądanie dla osób potrzebujących.
- **Wykorzystanie walorów turystycznych gminy** do integracji społecznej (organizacja programów społecznych i edukacyjnych wokół atrakcji turystycznych, np. ścieżek edukacyjnych, warsztatów regionalnych czy festiwali lokalnej kultury).

WNIOSEK 2

• Rynek pracy

Obecnie osoby wchodzące na rynek pracy, zwłaszcza młodzież i osoby z grup zagrożonych wykluczeniem, często nie mają dostępu do profesjonalnego doradztwa zawodowego, co utrudnia im znalezienie zatrudnienia zgodnego z ich kompetencjami i potrzebami rynku. Jednocześnie lokalne, małe przedsiębiorstwa borykają się z problemem znalezienia wykwalifikowanych pracowników i radzenia sobie z wyzwaniami prowadzenia działalności. Nowo powstające CUS może stać się kluczowym miejscem łączącym młodych pracowników z lokalnym biznesem, oferując przestrzeń do doradztwa, wymiany doświadczeń oraz wspólnego poszukiwania rozwiązań.

REKOMENDACJA 2

- **Utworzenie stałego doradztwa zawodowego w CUS** (organizacja regularnych spotkań z doradcami zawodowymi dla młodzieży, absolwentów szkół oraz osób bezrobotnych).
- **Współpraca z lokalnymi przedsiębiorstwami** (zaproszenie właścicieli małych firm do udziału w spotkaniach z osobami wchodzącymi na rynek pracy- warsztaty, dni otwarte).

- **Tworzenie lokalnej bazy ofert pracy i staży** (współpraca z przedsiębiorcami w celu stworzenia lokalnej bazy ofert pracy, staży i praktyk w CUS).

WNIOSEK 3

• Wsparcie rodzin

Mieszkańcy Gminy Łazy wskazali, że największy deficyt usług społecznych (spośród różnych grup społecznych) dotyczy młodzieży szkolnej oraz młodych osób wchodzących na rynek pracy, co wskazuje na potrzebę rozwinięcia oferty wsparcia edukacyjnego, zawodowego i integracyjnego dla tych grup. Dalsza analiza sytuacji rodzin w Gminie Łazy wskazuje na duże zapotrzebowanie na usługi społeczne, szczególnie w zakresie wsparcia psychologicznego dla dzieci i dorosłych, doradztwa prawnego, organizacji czasu wolnego oraz opieki nad dziećmi i seniorami.

Obserwowany spadek korzystania ze świadczeń pieniężnych na rzecz pomocy niepieniężnej przez rodziny, może świadczyć o rosnącej potrzebie wsparcia przede wszystkim usługowego.

REKOMENDACJA 3

• Wzmacnianie integracji międzypokoleniowej

- Organizacja wspólnych działań Kół Gospodyń Wiejskich ze szkołami i przedszkolami, takich jak warsztaty kulinarne, rękodzielnicze czy spotkania edukacyjne.
- Rozwijanie inicjatyw łączących seniorów i młodzież, np. poprzez wspólne granie w orkiestrze działającej w jednym z sołectw.
- Tworzenie programów międzypokoleniowego wolontariatu, w których młodzież może wspierać seniorów, a seniorzy dzielić się doświadczeniem i umiejętnościami.

• Rozwój infrastruktury dla rodzin i dzieci

- Budowa i modernizacja placów zabaw, szczególnie w mniejszych miejscowościach, aby zapewnić dzieciom bezpieczne miejsca do aktywności.

- Poprawa dostępu do zajęć pozalekcyjnych i popołudniowych poprzez organizację transportu dla dzieci z odległych sołectw (współpraca z OPS w celu organizacji transportu dla osób wymagających wsparcia, np. na zajęcia w MOK czy świetlicach wiejskich).
- **Rozszerzenie oferty zajęć edukacyjnych i rekreacyjnych**
 - Organizacja bezpłatnych zajęć popołudniowych dla rodzin, które nie korzystają ze wsparcia pomocy społecznej, ale również potrzebują przestrzeni do wspólnego spędzania czasu, np. aerobik dla młodych mam razem z dzieckiem (wyrównywanie szans dostępu dla rodzin „NIE-problemowych”).
 - Wykorzystanie dostępnej infrastruktury, takiej jak sale gimnastyczne, boiska sportowe czy Park Wodny JURA, w celu organizacji zajęć sportowych dla rodzin i dzieci.
 - Organizacja zajęć rekreacyjnych na świeżym powietrzu, np. zajęć sportowych nad Zalewem Mitręga, integracyjnych spotkań plenerowych czy rajdów pieszych i rowerowych.
 - Sukcesywne zwiększanie dostępności zajęć poprzez współpracę z Uniwersytetem Trzeciego Wieku, który może organizować wspólne warsztaty (np. plastyczne), wykłady oraz zajęcia ruchowe dla seniorów i młodszych pokoleń.
 - Rozszerzenie oferty warsztatów edukacyjnych, artystycznych czy muzycznych w Miejskim Ośrodku Kultury oraz Bibliotece Publicznej.
- **Profilaktyka uzależnień i wsparcie psychologiczne dla dzieci i młodzieży**
 - Rozwój działań profilaktycznych dotyczących uzależnień cyfrowych, szczególnie problemu „młodzieży dotykowej” (nadmierne korzystanie z telefonów i technologii).
 - Wzmacnianie dostępności wsparcia psychologicznego (wprowadzenie dyżurów specjalistów (psychiatrów i psychologów) dostępnych dla młodzieży (ale także dorosłych) w lokalnych ośrodkach zdrowia lub w formie mobilnych punktów konsultacyjnych).

- Tworzenie warsztatów i spotkań edukacyjnych dla młodzieży na temat zdrowia psychicznego, radzenia sobie ze stresem oraz budowania odporności psychicznej.
- Zapraszanie ekspertów – psychiatrów, terapeutów i pedagogów – do prowadzenia zajęć interaktywnych, które pomagają młodzieży otwarcie rozmawiać o emocjach i problemach psychicznych (profilaktyka samobójstw).
- Organizowanie mobilnych usług społecznych doradztwa prawnego, psychologicznego i zawodowego poprzez wizyty specjalistów w różnych częściach gminy.
- Organizowanie spotkań i szkoleń dla rodziców oraz nauczycieli w zakresie rozpoznawania sygnałów kryzysowych i właściwego reagowania na trudności psychiczne u młodzieży (korzystając z infrastruktury szkół, bibliotek, Miejskiego Ośrodka Kultury i innych dostępnych obiektów).
- **Rozwijanie wolontariatu i aktywności młodzieży** (aktywizacja harcerzy oraz klubów młodzieżowych do organizacji działań społecznych i wspierania rodzin)

WNIOSEK 4

• Promocja i ochrona zdrowia

Analiza sytuacji w zakresie ochrony zdrowia w Gminie Łazy wskazuje, że największym problemem zgłaszanym przez mieszkańców jest ograniczona liczba lekarzy specjalistów, długi czas oczekiwania na wizyty oraz brak lokalnego dostępu do rehabilitacji, co znacząco utrudnia skuteczne leczenie i profilaktykę. Dodatkowo zwrócono uwagę na niewystarczający poziom programów promocji zdrowia oraz ograniczoną dostępność wizyt domowych dla osób przewlekle chorych i z niepełnosprawnościami.

W kontekście rozwiniętej infrastruktury zdrowotnej, obejmującej zmodernizowane ośrodki zdrowia, kluczowe jest dalsze rozszerzanie usług medycznych, w tym zwiększenie liczby specjalistów (duża potrzeba wsparcia dla osób z problemami psychicznymi i rehabilitacji) oraz rozwój mobilnych form wsparcia zdrowotnego.

REKOMENDACJA 4

- **Zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów poprzez współpracę z placówkami medycznymi** – powstający Centrum Usług Społecznych (CUS) może pełnić rolę koordynatora działań, umożliwiając mieszkańcom dostęp do specjalistów poprzez współpracę z lokalnymi przychodniami (koordynacja usług społecznych z systemem ochrony zdrowia).
- **Rozwój usług z zakresu profilaktyki i edukacji zdrowotnej** – CUS może organizować bezpłatne programy profilaktyczne, warsztaty zdrowotne i kampanie edukacyjne we współpracy z placówkami ochrony zdrowia, szkołami, organizacjami pozarządowymi i instytucjami publicznymi. Ważne jest również promowanie zdrowego stylu życia (np. wspólny nordic walking lokalnymi ścieżkami turystycznymi).
- **Skrócenie czasu oczekiwania na usługi medyczne poprzez rozwój opieki środowiskowej** – CUS może wspierać rozwiązania takie jak mobilne punkty medyczne, teleporady oraz rozwój współpracy z sektorem prywatnym w zakresie dostępności specjalistycznych konsultacji.
- **Wzmocnienie opieki domowej dla osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych** – integrowanie działań z pielęgniarkami środowiskowymi, opiekunami medycznymi i lekarzami rodzinnymi, aby zapewnić większą liczbę wizyt domowych oraz dostęp do usług rehabilitacyjnych w miejscu zamieszkania pacjentów.
- **Stworzenie etatu dla fizjoterapeuty** dostępnego dla mieszkańców w ramach gminnej opieki zdrowotnej.

WNIOSEK 5

• Osoby starsze i osoby z niepełnosprawnością

Analiza sytuacji osób starszych i z niepełnosprawnością w Gminie Łazy wskazuje na pilną potrzebę **zwiększenia dostępności usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych oraz ośrodków wsparcia dziennego**. Respondenci zwrócili uwagę na trudności seniorów niesamodzielnych związane z codziennym funkcjonowaniem, w tym brak wsparcia w zakresie podstawowych czynności, takich jak sprzątanie czy zakupy. Istotnym problemem pozostaje **izolacja społeczna oraz ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów i rehabilitacji**. Zgłaszane były także bariery architektoniczne oraz trudności finansowe.

REKOMENDACJA 5

- Utworzenie gminnej **wypożyczalni sprzętu do rehabilitacji medycznej**, umożliwiającej mieszkańcom dostęp do niezbędnych urządzeń wspomagających codzienne funkcjonowanie.
- Dalszy rozwój (zwiększanie dostępności) usług dedykowanych dla osób niesamodzielnych w szczególności usług asystenckich, opiekuńczych i opieki wytchnieniowej.
- Utworzenie **punktu wsparcia dla opiekunów rodzinnych**, oferującego poradnictwo, grupy wsparcia i szkolenia z zakresu opieki nad osobami niesamodzielnymi.
- **Rozwój usług sąsiedzkich i wsparcie samopomocowe** (wykorzystanie potencjału małych miejscowości i więzi sąsiedzkich do organizacji usług samopomocowych, np. wsparcia w codziennych obowiązkach, dowozu leków, posiłków czy wspólnych spotkań integracyjnych); rozwijanie inicjatywy wolontariatu sąsiedzkiego poprzez współpracę z lokalnymi organizacjami pozarządowymi.

- **Organizacja warsztatów i szkoleń z obsługi telefonu**/korzystania z nowoczesnych technologii (wykorzystanie biblioteki (oddziałów), świetlic wiejskich czy UTW jako miejsc edukacji cyfrowej).
- **Przeciwdziałanie izolacji społecznej (szczególnie seniorów z małych miejscowości)** poprzez organizację zajęć kulturalnych, edukacyjnych czy rekreacyjnych, dostosowanych do potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnością np. spotkań w świetlicach wiejskich.
- **Uruchomienie usług transportu** dla osób starszych i z niepełnosprawnością- *door-to-door* (pomoc w dotarciu do placówek opieki zdrowotnej czy zajęć organizowanych przez różne podmioty działające w gminie).
- **Usługa „Złotej rączki”** dla seniorów (drobne naprawy w miejscu zamieszkania).

WNIOSEK 6

• Trudności w aktywizacji i integracji mieszkańców

Jednym z wyzwań, z którymi mierzy się Gmina Łazy, jest trudność w aktywizacji części mieszkańców, co może prowadzi do **pogłębiania izolacji społecznej i osamotnienia** (jeden z głównych problemów seniorów wskazany przez badanych mieszkańców). Lokalnym wydarzeniom często towarzyszy niska frekwencja uczestników – angażują się głównie te same osoby. Szczególnie niską aktywność wykazuje „pokolenie średnie” (30-40 lat), które słabo angażuje się w lokalne inicjatywy, co może wynikać z obowiązków zawodowych i rodzinnych lub także z braku oferty dostosowanej do ich potrzeb i zainteresowań. Na uwagę zasługuje jednak duża oddolna aktywność mieszkańców, widoczna m.in. w działalności Kół Gospodyń Wiejskich, UTW, Klubu Semafor i innych.

REKOMENDACJA 6

- Wzmacnianie aktywizacji i integracji społecznej poprzez wprowadzenie funkcji **organizatora społeczności lokalnej**, który będzie odpowiedzialny za inicjowanie działań integracyjnych (na podstawie bieżącej oceny potrzeb i

możliwości), budowanie sieci współpracy oraz motywowanie mieszkańców do aktywności.

- **Współpraca** z organizacjami pozarządowymi i lokalnymi instytucjami kultury-wzbogacanie oferty działań skierowanych do osób mniej zaangażowanych społecznie

Załącznik nr 1 – ankieta CAVI / PAPI

Szanowni Państwo,

w związku z opracowywaniem diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej gminy Łazy w zakresie usług społecznych, zwracamy się z uprzejmą prośbą do jej mieszkańców o wypełnienie ankiety. Celem badania jest poznanie obecnych potrzeb mieszkańców oraz zidentyfikowanie obszarów deficytowych w zakresie usług społecznych i działań wspierających. Ankieta jest anonimowa a udział w niej jest dobrowolny.

Z góry dziękujemy za poświęcony czas i zaangażowanie!

Metryczka

1. Płeć

a.	Kobieta
b.	Mężczyzna

2. W jakim jest Pan (i) wieku? (liczba ukończonych lat).....?

3. Wykształcenie (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

a.	Podstawowe i gimnazjalne	b.	Średnie, średnie branżowe
c.	Zasadnicze zawodowe, zasadnicze branżowe	d.	Wyższe

4. Stan cywilny (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

a.	Wolny (-a)	b.	Wdowiec/ Wdowa
c.	Żonaty/ Zameężna	d.	W związku partnerskim
e.	Rozwiedziony (-a)	f.	Inny (jakie?).....
			.

5. Status zawodowy (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

a.	Uczeń/student	b.	Bezrobotny
c.	Pracownik fizyczny	d.	Nie pracuje, zajmuje się domem
e.	Pracownik umysłowy	f.	Rolnik
g.	Przedsiębiorca	h.	Inne (jakie?).....
i.	Emeryt/rencista		

6. Które z wymienionych określeń najlepiej charakteryzuje sposób gospodarowania pieniędzmi w Pana(i) gospodarstwie domowym? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

a.	żyjemy bardzo biednie – nie starcza nam (mi) nawet na podstawowe potrzeby
b.	żyjemy skromnie – musimy na co dzień oszczędnie gospodarować
c.	żyjemy średnio – starcza nam na co dzień, ale musimy oszczędzać na poważniejsze zakupy

d.	żyjemy dobrze – starczy nam na wiele bez specjalnego oszczędzania
e.	żyjemy bardzo dobrze – mogę (możemy) sobie pozwolić na pewien luksus

I. Informacje ogólne

7. **Czy jest Pan(i) mieszkańcem/mieszkanką gminy Łazy?** (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

a.	Tak
b.	Nie

8. **Jeśli tak, to od jak dawna zamieszkuje Pan(i) gminę Łazy?**

a.	Mieszkam tu od urodzenia
b.	Mieszkam tu powyżej 10 lat
c.	Mieszkam tu krócej niż 10 lat

9. **Czy uważa Pani/Pana, że gmina Łazy jest dobrym miejscem do życia?**

a.	Zdecydowanie tak
b.	Raczej tak
c.	Raczej nie
d.	Zdecydowanie nie
e.	Trudno powiedzieć

II. Usługi społeczne

1. **Z poniższego katalogu usług społecznych, proszę wskazać te, których Pani/Pana zdaniem brakuje (nie są dostępne) oraz nie brakuje (są dostępne) na terenie gminy Łazy:**

a.	Miejsca wsparcia dla rodziców dzieci i młodzieży z problemami wychowawczymi	1	brakuje	2	nie brakuje	3	trudno powiedzieć
b.	Miejsca wsparcia dla osób doświadczających przemocy domowej	1	brakuje	2	nie brakuje	3	trudno powiedzieć
c.	Oferta wsparcia/programy dla dużych rodzin	1	brakuje	2	nie brakuje	3	trudno powiedzieć
d.	Miejsca opieki żłobkowej	1	brakuje	2	nie brakuje	3	trudno powiedzieć
e.	Usługi wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami (usługi	1	brakuje	2	nie brakuje	3	trudno powiedzieć

	asystenckie, opiekuńcze)						
f.	Usługi wsparcia dla seniorów (kluby seniora, dzienne domy pomocy)	1	brakuje	2	nie brakuje	3	trudno powiedzieć
g.	Wsparcie dla osób uzależnionych od alkoholu	1	brakuje	2	nie brakuje	3	trudno powiedzieć
h.	Wsparcie dla osób uzależnionych od narkotyków	1	brakuje	2	nie brakuje	3	trudno powiedzieć
i.	Wsparcie dla osób z problemami psychicznymi	1	brakuje	2	nie brakuje	3	trudno powiedzieć
j.	Programy promocji zdrowia	1	brakuje	2	nie brakuje	3	trudno powiedzieć
k.	Oferta wsparcia dla osób poszukujących zatrudnienia	1	brakuje		nie brakuje		trudno powiedzieć
l.	Oferta zajęć i programów kierowanych do seniorów	1	brakuje	2	nie brakuje	3	trudno powiedzieć
m.	Oferta wydarzeń rozrywkowych/kulturalnych	1	brakuje	2	nie brakuje	3	trudno powiedzieć
n.	Miejsce aktywności społecznej, klubów, spotkań itp.	1	brakuje	2	nie brakuje	3	trudno powiedzieć
o.	Działań/aktywności organizacji pozarządowych	1	brakuje	2	nie brakuje	3	trudno powiedzieć
p.	Otwartych miejsc rekreacji i sportu	1	brakuje	2	nie brakuje	3	trudno powiedzieć
q.	Obiektów sportowo-rekreacyjnych	1	brakuje	2	nie brakuje	3	trudno powiedzieć

2. Dla jakich grup społecznych w gminie brakuje oferty w szczególności?
(proszę wskazać maks. 3 odpowiedzi)

1	Dzieci	7	Osoby bezrobotne	13	Wolontariusze
2	Młodzież szkolna	8	Osoby bez wykształcenia	14	Mniejszości etniczne
3	Osoby młode wchodzące na rynek pracy	9	Osoby uzależnione	15	Osoby z problemami psychicznymi
4	Samotni rodzice – matki/ojcowie	10	Osoby z niepełnosprawnościami	16	Seniorzy
5	Osoby ubogie	11	Osoby samotne	17	Pełnoletni mieszkańcy
6	Osoby bezdomne	12	Cudzoziemcy	18	Inne (jakie?)

3. Jakie problemy uważa Pan(i) za najważniejsze w gminie Łazy? (proszę zaznaczyć maks. 3 odpowiedzi)

1.	alkoholizm	11	złe warunki mieszkaniowe
----	------------	----	--------------------------

2.	inne uzależnienia (np. narkotyki)	12	niepełnosprawność i długotrwała choroba
3.	przemoc w rodzinie	13	problemy osób starszych
4.	problemy opiekuńczo-wychowawcze, w tym rodzin wielodzietnych i niepełnych	14	dostęp i jakość edukacji
5.	ubóstwo	15	dostęp do ochrony zdrowia, w tym zdrowia psychicznego
6.	zła sytuacja finansowa rodzin	16	jakość oferty spędzania czasu wolnego
7.	bezrobocie	17	bezdomność
8.	przestępczość	18	migracja osób młodych
9.	wykluczenie komunikacyjne	19	zanieczyszczenie środowiska i powietrza
10.	brak aktywności obywatelskiej	20	inne (jakie?)

4. Na które z wymienionych poniżej usług dedykowanych RODZINOM jest największe zapotrzebowanie w gminie Łazy? (proszę zaznaczyć maks. 5 odpowiedzi)

1.	asysta i doradztwo dla rodzin
2.	dostęp do prawnika
3.	terapia dla dzieci i młodzieży
4.	terapia dla dorosłych
5.	poradnictwo dla rodzin w zakresie problemów opiekuńczych i wychowawczych
6.	usługi doradcze w formie mobilnej (np. psycholog, prawnik, pracownik socjalny)
7.	interwencje kryzysowe
8.	zapewnienie schronienia osobom doznającym przemocy
9.	wsparcie w dożywianiu
10.	wsparcie finansowe rodzin
11.	wsparcie specjalistyczne dla dzieci (pedagog, logopeda itp.)
12.	akcje profilaktyczne w obszarze zdrowia
13.	działania profilaktyczne dla rodzin w zakresie uzależnień, przemocy itp.
14.	tworzenie grup wsparcia
15.	tworzenie i udostępnianie mieszkań socjalnych
16.	poszerzanie oferty spędzania czasu wolnego
17.	inne (jakie?).....

5. Na które z wymienionych poniżej usług dedykowanych OSOBOM STARSZYM I Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ jest największe zapotrzebowanie w gminie Łazy? (proszę zaznaczyć maks. 5 odpowiedzi)

1.	usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze
2.	dostęp do ośrodków wsparcia dziennego

3.	organizowanie szkoleń i doradztwo dla opiekunów osób starszych i z niepełnosprawnością
4.	wsparcie finansowe
5.	wsparcie w dożywianiu
6.	pomoc w uzyskaniu świadczeń dla osób z niepełnosprawnością
7.	wypożyczenie sprzętu rehabilitacyjnego
8.	rozwój oferty spędzania czasu wolnego
9.	wsparcie w zakresie zmniejszania izolacji społecznej i zapewniania towarzystwa osobom samotnym
10.	wsparcie w codziennych czynnościach (sprzątanie, zakupy)
11.	promowanie informacji o potrzebach i możliwościach osób starszych i z niepełnosprawnością wśród lokalnej społeczności
12.	wdrożenie seniorów w procesy decyzyjne w mieście (np. rada seniorów)
13.	teleopiekę (opaska życia z przyciskiem SOS, e-konsultacje, e-rehabilitacja itp.)
14.	inne (jakie?).....

III Dostępność Usług Społecznych

1. Czy gdyby zaistniała taka sytuacja, w której musiał(a)by Pan(i) skorzystać z usług społecznych, to czy wiedział(a)by Pan(i) gdzie udać się po wsparcie (niefinansowe)?

1	Tak	2	Nie
---	-----	---	-----

2. Jak rozumie Pan(i) pojęcie teleopieki? (proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

1	Zdalne monitorowanie parametrów zdrowotnych, takich jak tętno, saturacja oraz systemy wykrywania upadków i alarmowania w sytuacjach zagrożenia	4	Każda forma pomocy świadczona zdalnie, np. zamawianie usług sprzątania lub dostawy jedzenia
2	Technologie umożliwiające prowadzenie telekonsultacji medycznych z lekarzem lub pielęgniarzką bez wychodzenia z domu	5	Nie wiem, czym jest teleopieka
3	Urządzenia noszone, takie jak opaski życia, które umożliwiają stały monitoring zdrowia i alarmowanie opiekunów w razie potrzeby	6	Inne (jakie?)

3. Jak Pan(i) ocenia obecny poziom dostępności usług teleopieki w gminie Łazy?

(proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

1	Bardzo dobrze	4	Źle
2	Dobrze	5	Bardzo źle
3	Nie wiem		

4. Czy uważa Pan(i), że gmina Łazy podejmuje wystarczające działania na rzecz ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju ekologicznego?
(proszę zaznaczyć 1 odpowiedź)

1	Tak, działania gminy są wystarczające i skuteczne	4	Nie mam zdania na ten temat
2	Tak, ale można by je jeszcze usprawnić w niektórych obszarach	5	Nie, ochrona środowiska nie jest istotnym priorytetem w gminie
3	Nie, działania są niewystarczające i wymagają znacznej poprawy	6	Inne (jakie?).....

5. Jakie problemy społeczne najczęściej dotyczą OSOBY STARSZE oraz OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ mieszkające na terenie gminy Łazy? (Proszę zaznaczyć maks. 3 odpowiedzi).

1.	Izolacja społeczna i poczucie samotności	7.	Niska aktywność zawodowa i trudności na rynku pracy
2.	Ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów i diagnostyki	8.	Nietolerancja i brak akceptacji ze strony otoczenia
3.	Trudności w dostępie do usług opiekuńczych	9.	Bariery architektoniczne utrudniające swobodę poruszania się
4.	Problemy finansowe i brak stabilności materialnej	10.	Brak wsparcia i akceptacji w środowisku rodzinnym
5.	Brak możliwości korzystania z rehabilitacji	11.	Problemy natury psychicznej i emocjonalnej
6.	Brak dostępu do usług opiekuńczych	12.	Inne (jakie?)
7.	Doświadczenie przemocy domowej		

6. Jakie rozwiązania i usługi mogłyby ułatwić OSOBOM STARSZYM oraz OSOBOM Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ, a także ich rodzinom, codzienne funkcjonowanie i bardziej aktywny udział w życiu społecznym? (Proszę zaznaczyć maks. 5 odpowiedzi):

1.	Zapewnienie dostępu do mobilnych usług doradczych (np. prawnik, psycholog, terapeuta, pracownik socjalny)	7.	Rozwój usług ograniczających poczucie samotności i izolacji w miejscu zamieszkania (np. usługi sąsiedzkie, wolontariat)
2.	Organizacja zajęć kulturalnych i edukacyjnych dostosowanych do potrzeb osób starszych i osób z niepełnosprawnością	8.	Wprowadzenie usługi opieki wytchnieniowej
3.	Zwiększenie dostępności istniejących usług opiekuńczych	9.	Organizowanie programów aktywizacyjnych w zakresie kształcenia, rekreacji, sportu, turystyki, kultury oraz edukacji
4.	Rozszerzenie usług specjalistycznych, w tym wsparcia pielęgniarstwa środowiskowego	10.	Utworzenia wypożyczalni sprzętu do rehabilitacji medycznej
5.	Podnoszenie świadomości społeczności lokalnej w zakresie potrzeb osób starszych i osób z niepełnosprawnością	11.	Inne (jakie?)
6.	Zapewnienie towarzystwa, np. w formie asystenta osobistego dla osób starszych i z niepełnosprawnością		

7. Jakie działania integracyjne powinny być organizowane na terenie gminy Łazy? (Proszę zaznaczyć maks. 3 odpowiedzi)

1.	Pikniki i festyny plenerowe	7.	Spotkania informacyjno-profilaktyczne (np. z udziałem Policji, Straży Pożarnej, ratowników medycznych, pracowników socjalnych)
2.	Lokalne jarmarki	8.	Spotkania tematyczne z udziałem dzieci i młodzieży (np. z okazji Świąt Bożego Narodzenia, Wielkanocy, Dnia Babci i Dziadka)
3.	Obchody świąt lokalnych, np. dożynki	9.	Imprezy o charakterze współpracy międzypokoleniowej
4.	Wystawy i widowiska folklorystyczne	10.	Wydarzenia kulturalne, np. koncerty, występy kabaretowe

5.	Programy aktywizacyjne oraz wspierające rozwój i współpracę sołectw	11	Inne (jakie?)
6.	Warsztaty tematyczne dostosowane do zainteresowań mieszkańców		

8. Jakże według Pana(i) inne formy pomocy powinny zostać jeszcze zainicjowane na terenie gminy Łazy oprócz wymienionych powyżej?

.....

.....

.....

.....

Załącznik nr 2 – kwestionariusz wywiadu IDI

Scenariusz IDI

Założenia ogólne IDI:

Respondenci: Indywidualne wywiady pogłębione z min. 10 osobami/gminę, będącymi przedstawicielami lokalnych jednostek organizacyjnych, liderami lokalnymi, z przedstawicielami organizacji pozarządowych i podmiotami o którym mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2023 r. poz. 571), działającymi na terenie Gmin Partnerskich. Celem tego badania ma być ocena adekwatności świadczonych już usług społecznych i ich użyteczność, a także ocena skuteczności instytucji i organizacji pod kątem współpracy, wspólnego rozwiązywania problemów w zakresie potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych i działań wspierających, ale także skatalogowanie obecnie świadczonych usług jak i zasobów i potencjału do poszerzania ich oferty w Gminach Partnerskich.

Informacja dla moderatora/moderatorki

Gmina Łazy planuje utworzenie Centrum Usług Społecznych (nowej jednostki organizacyjnej w gminie, która w zamierzeniu powstanie z przekształcenia OPS). Celem działania CUS będzie zarówno gromadzenie informacji o dostępnych usługach społecznych

w gminie Łazy, a także ich organizacja i tworzenie nowych usług. CUS będzie miał za zadanie także dopasowanie usług społecznych do potrzeb mieszkańców i dbanie o ich jakość.

Centrum będzie miało za zadanie objęcie wsparciem osób, które nie korzystały z usług pomocy społecznej, połączenie istniejących instrumentów wsparcia usługowego, wypracowanie rozwiązań odpowiadających na niezaspokojone potrzeby mieszkańców. Docelowo nastąpi zwiększenie zintegrowanych usług oraz powstaną nowe standardy usług, zapewniona ich kompleksowość i zwiększona dostępność, zwłaszcza na obszarach wiejskich.

Badanie prowadzone jest przez "JSNP.HUMANUS" spółka not-for-profit spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą przy ul. Wiejskiej 3, 23-300 Janów Lubelski i ma na celu ocenę adekwatności świadczonych już usług społecznych i ich użyteczność, a także ocenę skuteczności instytucji i organizacji pod kątem współpracy, wspólnego rozwiązywania problemów w zakresie potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych i działań wspierających, ale także skatalogowanie obecnie świadczonych usług jak i zasobów i potencjału do poszerzania ich oferty w Gminach Partnerskich.

Udział w badaniu jest anonimowy i dobrowolny, a podane informacje wykorzystane zostaną wyłącznie w celu opracowania zbiorczego raportu, w którym nie będzie możliwości zidentyfikowania pojedynczych odpowiedzi.

Badanie ma charakter przekrojowy, jednakże ze względu na dobór rozmówców z różnych profesji, będziemy się starali prowadzić wywiad tak, aby w szczególności uwzględnić tematykę profesji reprezentowanej przez danego rozmówcę.

Informacje dodatkowe o Gminie:

Gmina Łazy to gmina miejsko-wiejska o powierzchni 132,56 km² położona w południowo-zachodniej części Powiatu Zawierciańskiego, na skraju otuliny Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd” oraz Wyżyny Krakowsko – Częstochowskiej, w województwie śląskim. W gminie znajduje się 16 miejscowości i 14 sołectw: Chruszczobród, Chruszczobród – Piaski, Ciągowice, Grabowa, Hutki – Kanki, Kuźnica Masłońska, Sołectwo Niegowonice, Niegowoniczki, Rokitno Szlacheckie, Skalbania, Turza, Trzebyczka, Wiesiółka oraz Wysoka. Gmina ma charakter turystyczno – rolniczy gdzie tereny rolne stanowią 47% a tereny leśne 44%. Siedzibą gminy jest miasto Łazy.

I. Informacje ogólne o rozmówcy (krótco – max. 5 minut)

1. Proszę krótko opowiedzieć **czym się Pan(i) zajmuje?** W jaki sposób jest Pan(i) związana/y z Gminą Łazy?
2. **Jaki podmiot Pan/i reprezentuje?** (przedsiębiorstwo, organizacja pozarządowa, podmioty ekonomii społecznej, instytucje samorządowe, jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego itp.?)
Czym się zajmujecie/czy i **jakie usługi społeczne świadczyce?**
3. **Od jak dawna pełni Pan(i) wskazaną funkcję?**
4. **Czy słyszeli Państwo o idei powstawania Centrum Usług Społecznych (CUS)?**
Jeśli tak, co wiedzą Państwo na temat jego **celu i funkcji?**

II. Informacje o gminie (zarys problematyki – do 10 minut)

Chodzi tylko o zarys problematyki – specyfika gminy, jej najważniejsze wyróżniki – pytań jest więcej tylko po to, żeby zakreślić temat rozmowy. Nie trzeba wszystkich zadać.

5. Proszę krótko scharakteryzować, jaka jest **specyfika Gminy Łazy?** Co jest dla niej typowe, co ją odróżnia od gmin sąsiednich?
6. Jakie problemy wskazałaby Pani/Pan w gminie? Gdyby mieli Państwo wymienić **3 najważniejsze problemy społeczne w gminie**, jakie by to były?
7. **Jakie potrzeby społeczne** (edukacyjne, bezpieczeństwa, opieki zdrowotnej, środowiskowe, aktywności/integracji obywatelskiej) wskazałaby Pani/Pan w gminie?

8. Czy Gmina Łazy jest dobrym miejscem do życia? (czy Pan/i jest zadowolona z mieszkania w gminie?)

- a. Jaka jest zaleta/**mocna strona** mieszkania w gminie Łazy?
- b. Jaka jest wada/**słaba strona** mieszkania w gminie Łazy?

OBSZARY: (specyfika lokalnego rynku pracy, koszty życia, dostęp do opieki zdrowotnej/rehabilitacji, oferty usług dla dzieci/młodzieży, seniorów, oferta kulturalna, komunikacja, bariery architektoniczne, żłobki,)

9. Proszę krótko opisać główne zasoby i potrzeby/problemy w gminie?

- **Społeczne** – kto zamieszkuje gminę? Jakie dostrzega się problemy/potrzeby w tym zakresie – demografia, bezrobocie, pomoc społeczna?
- **Gospodarcze** – jaka jest aktualna sytuacja gospodarcza Gminy? Co jest typowe dla Gminy w zakresie gospodarki – zakładów pracy, pracowników itp.?
- **Komunikacyjne** – czy łatwo jest się poruszać po terenie Gminy Myślenice - dojeżdżać w poszczególne miejsca - w szczególności bez własnego samochodu – komunikacją zbiorową?
 - Jak ocenia Pan(i) dostępność transportową poszczególnych części Gminy? **Gdzie łatwo a gdzie trudno jest dotrzeć?** Dlaczego tak jest? Z czego to wynika?
- **Pozostałe / inne** – dopasuj do rozmówcy – w zależności z kim rozmawiasz mogą to być np. sprawy związane ze służbą zdrowia, pomocą społeczną itp. Zapytaj rozmówcę o to, **co jest typowe dla Gminy w zakresie branży, którą reprezentuje?**

III Usługi społeczne w gminie (10-15 minut)⁶

⁶ Przez usługi społeczne rozumie się działania niematerialne (niepieniężne) świadczone przez gminę bezpośrednio na rzecz osób, rodzin, mieszkańców w celu zaspokajania ich potrzeb i podnoszenia jakości życia.

Usługi te mogą być realizowane w formie usług wspierających, edukacji, kultury, czy ochrony zdrowia, a także przeciwdziałania bezrobociu, kultury fizycznej, ochrony środowiska. Realizowane są przez instytucje gminne i pracujących w nich specjalistów.

Obszary usług społecznych to działania z zakresu:

- 1) polityki prorodzinnej,
- 2) wspierania rodziny,
- 3) systemu pieczy zastępczej,
- 4) pomocy społecznej,
- 5) promocji i ochrony zdrowia,
- 6) wspierania osób niepełnosprawnych,
- 7) edukacji publicznej,
- 8) przeciwdziałania bezrobociu,
- 9) kultury,
- 10) kultury fizycznej i turystyki,
- 11) pobudzania aktywności obywatelskiej,

10. Jak ocenia Pan(i) dostępność usług społecznych w gminie – chodzi o usługi/działania niematerialne np. dostęp do edukacji, programów wsparcia potrzebujących, realizowanych zajęć dla dzieci lub seniorów itp. (jak w definicji)

11. Jakie usługi społeczne są obecnie dostępne?

- a. **do kogo te usługi są kierowane** – seniorzy, młodzież, osoby z niepełnosprawnością, inne grupy społeczne, jakie?
- b. **jaka jest ich jakość** – dobra/zła, co należy zmienić?
- c. **kto jest ich realizatorem** – podział usług ze względu na podmiot prowadzący.

12. Jakich usług brakuje, dla jakich grup społecznych, z czego to wynika? Jakie braki w zakresie wsparcia pomocy społecznej identyfikują Państwo w gminie?

13. Do jakich usług społecznych (obszarów usług) dostęp jest ograniczony? Dlaczego tak jest?

- a. Z czego wynika ograniczenie?
- b. Jakie zauważa Pani/Pan ograniczenia? Jakiego typu?

14. Jakie usługi powinny być świadczone dodatkowo, w tym jakie nowe usługi powinny się pojawić?

15. Jak zorganizować system świadczenia usług w gminie, aby był bardziej skuteczny, lepiej odpowiadał na potrzeby mieszkańców?

- a. Co zrobić, **gdzie umiejscowić informacje** o dostępnych usługach?
- b. W jaki sposób je łączyć, **do kogo kierować**?
- c. Proszę **wskazać współorganizatorów**.

16. Czy w realizację usług społecznych można włączyć mieszkańców oraz organizacje pozarządowe?

- a. Jeśli tak, to w jakim zakresie? Do jakich usług? Kto/jaka organizacja może realizować dane usługi?
- b. Jeśli nie, to dlaczego? Co stoi na przeszkodzie?

III. Potencjał społeczności lokalnej (10 minut)

-
- 12) mieszkalnictwa,
 - 13) ochrony środowiska,
 - 14) reintegracji zawodowej i społecznej.

17. Jaki jest aktualny poziom współpracy sektora pozarządowego z jednostkami samorządu terytorialnego i czy można go zwiększyć?

- **Jakie działania** realizowane są **wspólnie**?
- Jak ta **współpraca** się układa?
- Jakie trudności są dostrzegane – ze strony NGO oraz również ze strony JST?
- Co można poprawić?

18. Jaki potencjał instytucji, organizacji sektora obywatelskiego i sektora ekonomii społecznej, może wykorzystać CUS w celu zaspokajania potrzeb społecznych na obszarze swojej działalności?

- Dopytać o działania związane z wolontariatem i grupami samopomocowymi.

19. Jakie działania/rozwiązania należy wdrożyć, aby współpraca międzysektorowa w zakresie usług społecznych funkcjonowała lepiej?

IV. Potencjał podmiotów gospodarczych (10 minut)

20. Jaki jest aktualny poziom współpracy sektora gospodarczego/lokalnych firm z jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie świadczenia usług społecznych?

- a. Jakie działania realizowane są wspólnie?
- b. Jak ta współpraca się układa?
- c. Jakie trudności są dostrzegane – z obu stron?
- d. Co można poprawić?

21. Czy lokalne firmy mogą zostać włączone w realizację usług społecznych w gminie?

- a. Jeśli tak, to w jakim zakresie?
- b. Jeśli nie, to dlaczego?

22. Jaki potencjał firm/podmiotów gospodarczych może wykorzystać CUS w celu zaspokajania potrzeb społecznych na obszarze swojej działalności?

23. Jakie działania/rozwiązania należy wdrożyć, aby współpraca międzysektorowa (JST-biznes) w zakresie usług społecznych funkcjonowała lepiej?

24. Załóżmy, że mamy przed sobą „**Pudełko na pomysły mieszkańców**”, do którego każdy może wrzucić swój pomysł na zajęcia, warsztaty, spotkania itp. Jaki byłby Pana(i) pomysł?

V. Podsumowanie, kluczowe wnioski z rozmowy (do 10 minut)

25. Gdyby miał(a) Pan(i) wskazać kluczowe wnioski, refleksje z przeprowadzonej rozmowy, to jak one by brzmiały?
26. Czy o coś nie zapytałam lub co chciałby Pan(i) dodać na koniec?

Załącznik nr 3 – kwestionariusz wywiadu FGI Scenariusz FGI

Założenia ogólne FGI:

Respondenci: Grupowy wywiad pogłębiony z min. 10 osobami, będącymi przedstawicielami lokalnych jednostek organizacyjnych, liderami lokalnymi, z przedstawicielami organizacji pozarządowych i podmiotami o którym mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2023 r. poz. 571), działającymi na terenie Gmin Partnerskich. Celem tego badania ma być ocena adekwatności świadczonych już usług społecznych i ich użyteczność, a także ocena skuteczności instytucji i organizacji pod kątem współpracy, wspólnego rozwiązywania problemów w zakresie potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych i działań wspierających, ale także skatalogowanie obecnie świadczonych usług jak i zasobów i potencjału do poszerzania ich oferty w Gminach Partnerskich.

Informacja dla moderatora/moderatorki

Gmina Łazy planuje utworzenie Centrum Usług Społecznych (nowej jednostki organizacyjnej w gminie, która w zamierzeniu powstanie z przekształcenia OPS). Celem działania CUS będzie zarówno gromadzenie informacji o dostępnych usługach społecznych w gminie Łazy, a także ich organizacja i tworzenie nowych usług. CUS będzie miał za zadanie także dopasowanie usług społecznych do potrzeb mieszkańców i dbanie o ich jakość.

Centrum będzie miało za zadanie objęcie wsparciem osób, które nie korzystały z usług pomocy społecznej, połączenie istniejących instrumentów wsparcia usługowego, wypracowanie rozwiązań odpowiadających na niezaspokojone potrzeby mieszkańców. Docelowo nastąpi zwiększenie zintegrowanych usług oraz powstaną nowe standardy usług, zapewniona ich kompleksowość i zwiększona dostępność, zwłaszcza na obszarach wiejskich.

Badanie prowadzone jest przez "JSNP.HUMANUS" spółka not-for-profit spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą przy ul. Wiejskiej 3, 23-300 Janów Lubelski i ma na celu ocenę adekwatności świadczonych już usług społecznych i ich użyteczność, a także ocenę skuteczności instytucji i organizacji pod kątem współpracy, wspólnego rozwiązywania problemów w zakresie potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych i działań wspierających, ale także skatalogowanie obecnie świadczonych usług jak i zasobów i potencjału do poszerzania ich oferty w Gminach Partnerskich.

Udział w badaniu jest anonimowy i dobrowolny, a podane informacje wykorzystane zostaną wyłącznie w celu opracowania zbiorczego raportu, w którym nie będzie możliwości zidentyfikowania pojedynczych odpowiedzi. Badanie ma charakter przekrojowy, jednakże ze względu na dobór rozmówców z różnych profesji, będziemy się starali prowadzić wywiad tak, aby w szczególności uwzględnić tematykę profesji reprezentowanej przez danego rozmówcę.

Informacje dodatkowe o Gminie:

Gmina Łazy to gmina miejsko-wiejska o powierzchni 132,56 km² położona w południowo-zachodniej części Powiatu Zawierciańskiego, na skraju otuliny Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd” oraz Wyżyny Krakowsko – Częstochowskiej, w województwie śląskim. W gminie znajduje się 16 miejscowości i 14 sołectw: Chruszczobród, Chruszczobród – Piaski, Ciągowice, Grabowa, Hutki – Kanki, Kuźnica Masłońska, Sołectwo Niegowonice, Niegowoniczki, Rokitno Szlacheckie, Skalbania, Turza, Trzebyczka, Wiesiółka oraz Wysoka. Gmina ma charakter turystyczno – rolniczy gdzie tereny rolne stanowią 47% a tereny leśne 44%. Siedzibą gminy jest miasto Łazy.

Informacje ogólne o rozmówcy (krótco – max. 5 minut)

1. Proszę krótko opowiedzieć **czym się Pan(i) zajmuje?** W jaki sposób jest Pan(i) związana/y z Gminą Łazy?
2. **Jaki podmiot Pan/i reprezentuje?** (przedsiębiorstwo, organizacja pozarządowa, podmioty ekonomii społecznej, instytucje samorządowe, jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego itp.?)
Czym się zajmujecie/czy i **jakie usługi społeczne świadcycie?**
3. **Od jak dawna** pełni Pan(i) wskazaną funkcję?
4. Czy **słyszeli Państwo o idei powstawania Centrum Usług Społecznych (CUS)?**
Jeśli tak, co wiedzą Państwo na temat jego **celu i funkcji?**

Informacje o gminie (zarys problematyki – do 10 minut)

Chodzi tylko o zarys problematyki – specyfika gminy, jej najważniejsze wyróżniki – pytań jest więcej tylko po to, żeby zakreślić temat rozmowy. Nie trzeba wszystkich zadać.

5. Proszę krótko scharakteryzować, jaka jest **specyfika Gminy Łazy?** Co jest dla niej typowe, co ją odróżnia od gmin sąsiednich?
6. Jakie problemy wskazałaby Pani/Pan w gminie? Gdyby mieli Państwo wymienić **3 najważniejsze problemy społeczne w gminie**, jakie by to były?
7. **Jakie potrzeby społeczne** (edukacyjne, bezpieczeństwa, opieki zdrowotnej, środowiskowe, aktywności/integracji obywatelskiej) wskazałaby Pani/Pan w gminie?
8. **Czy Gmina Łazy jest dobrym miejscem do życia?** (czy Pan/i jest zadowolona z mieszkania w gminie?)

c. Jaka jest zaleta/**mocna strona** mieszkania w gminie Łazy?

d. Jaka jest wada/**słaba strona** mieszkania w gminie Łazy?

9. Proszę krótko opisać główne zasoby i potrzeby/problemy w gminie?

- **Społeczne** – kto zamieszkuje gminę? Jakie dostrzega się problemy/potrzeby w tym zakresie – demografia, bezrobocie, pomoc społeczna?
- **Gospodarcze** – jaka jest aktualna sytuacja gospodarcza Gminy? Co jest typowe dla Gminy w zakresie gospodarki – zakładów pracy, pracowników itp.?
- **Komunikacyjne** – czy łatwo jest się poruszać po terenie Gminy Myślenice - dojeżdżać w poszczególne miejsca - w szczególności bez własnego samochodu – komunikacją zbiorową?
 - Jak ocenia Pan(i) dostępność transportową poszczególnych części Gminy? **Gdzie łatwo a gdzie trudno jest dotrzeć?** Dlaczego tak jest? Z czego to wynika?
- **Pozostałe / inne** – dopasuj do rozmówcy – w zależności z kim rozmawiasz mogą to być np. sprawy związane ze służbą zdrowia, pomocą społeczną itp. Zapytaj rozmówcę o to, **co jest typowe dla Gminy w zakresie branży, którą reprezentuje?**

Usługi społeczne w gminie (10-15 minut)⁷

⁷ Przez usługi społeczne rozumie się działania niematerialne (niepieniężne) świadczone przez gminę bezpośrednio na rzecz osób, rodzin, mieszkańców w celu zaspokajania ich potrzeb i podnoszenia jakości życia.

Usługi te mogą być realizowane w formie usług wspierających, edukacji, kultury, czy ochrony zdrowia, a także przeciwdziałania bezrobociu, kultury fizycznej, ochrony środowiska. Realizowane są przez instytucje gminne i pracujących w nich specjalistów.

Obszary usług społecznych to działania z zakresu:

- 1) polityki prorodzinnej,
- 2) wspierania rodziny,
- 3) systemu pieczy zastępczej,
- 4) pomocy społecznej,
- 5) promocji i ochrony zdrowia,
- 6) wspierania osób niepełnosprawnych,
- 7) edukacji publicznej,
- 8) przeciwdziałania bezrobociu,
- 9) kultury,
- 10) kultury fizycznej i turystyki,
- 11) pobudzania aktywności obywatelskiej,
- 12) mieszkalnictwa,
- 13) ochrony środowiska,
- 14) reintegracji zawodowej i społecznej.

10. Jak ocenia Pan(i) dostępność usług społecznych w gminie – chodzi o usługi/działania niematerialne np. dostęp do edukacji, programów wsparcia potrzebujących, realizowanych zajęć dla dzieci lub seniorów itp. (jak w definicji)

11. Jakie usługi społeczne są obecnie dostępne?

d. do kogo te usługi są kierowane – seniorzy, młodzież, osoby z niepełnosprawnością, inne grupy społeczne, jakie?

e. jaka jest ich jakość – dobra/zła, co należy zmienić?

f. kto jest ich realizatorem – podział usług ze względu na podmiot prowadzący.

12. Jakich usług brakuje, dla jakich grup społecznych, z czego to wynika? Jakie braki w zakresie wsparcia pomocy społecznej identyfikują Państwo w gminie?

13. Do jakich usług społecznych (obszarów usług) dostęp jest ograniczony? Dlaczego tak jest?

c. Z czego wynika ograniczenie?

d. Jakie zauważa Pani/Pan ograniczenia? Jakiego typu?

14. Jakie usługi powinny być świadczone dodatkowo, w tym jakie nowe usługi powinny się pojawić?

15. Jak zorganizować system świadczenia usług w gminie, aby był bardziej skuteczny, lepiej odpowiadał na potrzeby mieszkańców?

d. Co zrobić, **gdzie umiejscowić informacje** o dostępnych usługach?

e. W jaki sposób je łączyć, **do kogo kierować**?

f. Proszę **wskazać współorganizatorów**.

16. Czy w realizację usług społecznych można włączyć mieszkańców oraz organizacje pozarządowe?

c. Jeśli tak, to w jakim zakresie? Do jakich usług? Kto/jaka organizacja może realizować dane usługi?

d. Jeśli nie, to dlaczego? Co stoi na przeszkodzie?

Potencjał społeczności lokalnej (10 minut)

17. Jaki jest aktualny poziom współpracy sektora pozarządowego z jednostkami samorządu terytorialnego i czy można go zwiększyć?

a. Jakie działania realizowane są wspólnie?

- b. Jak ta **współpraca** się układa?
- c. Jakie trudności są dostrzegane – ze strony NGO oraz również ze strony JST?
- d. Co można poprawić?

18. Jaki potencjał instytucji, organizacji sektora obywatelskiego i sektora ekonomii społecznej, może wykorzystać CUS w celu zaspokajania potrzeb społecznych na obszarze swojej działalności?

- a. Dopytać o działania związane z wolontariatem i grupami samopomocowymi.

19. Jakie działania/rozwiązania należy wdrożyć, aby współpraca międzysektorowa w zakresie usług społecznych funkcjonowała lepiej?

Potencjał podmiotów gospodarczych (10 minut)

20. Jaki jest aktualny poziom współpracy sektora gospodarczego/lokalnych firm z jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie świadczenia usług społecznych?

- a. Jakie działania realizowane są wspólnie?
- b. Jak ta współpraca się układa?
- c. Jakie trudności są dostrzegane – z obu stron?
- d. Co można poprawić?

21. Czy lokalne firmy mogą zostać włączone w realizację usług społecznych w gminie?

- c. Jeśli tak, to w jakim zakresie?
- d. Jeśli nie, to dlaczego?

22. Jaki potencjał firm/podmiotów gospodarczych może wykorzystać CUS w celu zaspokajania potrzeb społecznych na obszarze swojej działalności?

23. Jakie działania/rozwiązania należy wdrożyć, aby współpraca międzysektorowa (JST-biznes) w zakresie usług społecznych funkcjonowała lepiej?

24. Załóżmy, że mamy przed sobą „Pudełko na pomysły mieszkańców”, do którego każdy może wrzucić swój pomysł na zajęcia, warsztaty, spotkania itp. Jaki byłby Pana(i) pomysł?

Podsumowanie, kluczowe wnioski z rozmowy (do 10 minut)

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

- 25. Gdyby miał(a) Pan(i) wskazać kluczowe wnioski, refleksje z przeprowadzonej rozmowy, to jak one by brzmiały?**
- 26. Czy o coś nie zapytałam lub co chciałby Pan(i) dodać na koniec?**

Załącznik nr 4 Wykaz Organizacji Pozarządowych Gminy Łazy

Kluby Sportowe:

1. **Miejski Klub Sportowy Łazowianka Łazy**
ul. Wiejska 1, 42 – 450 Łazy
Prezes: Przemysław Szczygieł
2. **Uczniowski Klub Sportowy „JEDYNKA”**
ul. Szkolna 2, 42 – 450 Łazy
Prezes: Radosław Błoch
3. **Uczniowski Klub Sportowy Niegowonice**
Niegowonice, ul. Szkolna 11, 42 – 450 Łazy
Prezes: Andrzej Miśkowiec
4. **Uczniowski Klub Sportowy Chruszczobród**
Chruszczobród, ul. A. Mickiewicza 113
42 – 450 Łazy
Prezes: Paweł Mazur
5. **Uczniowski Klub Sportowy „BYCZKI”**
ul. Fabryczna 1a, 42 – 450 Łazy
Prezes: Sylwester Nowak
6. **Jurajska Akademia Sportu**
ul. Nowowierzbowa 3/6, 42-400 Zawiercie
Prezes: Barbara Bromblik
Uwagi: Działalność Klubu obejmuje teren miasta i gminy Łazy, a treningi prowadzone są na profesjonalnej hali sportowej w budynku przy ul. Topolowej 22A, 42-450 Łazy
7. **Ludowy Uczniowski Klub Sportowy PŁOMIEŃ NIEGOWONICZKI 2018**
Niegowoniczki, ul. Sportowa 2, 42-450 Łazy
Prezes: Mariusz Drażkiewicz
8. **Młodzieżowy Klub Sportowy „ORKAN”**
Chruszczobród, ul. Mickiewicza 182, 42 – 450 Łazy
Prezes: Leszek Tarapacz

Koło Łowieckie:

Koło Łowieckie „Cietrzew”

Chruszczobród, ul. Boczna 16, 42-450 Łazy

Przewodniczący: Zdzisław Lorek

Koła Gospodyń Wiejskich:

1. **Koło Gospodyń Wiejskich w Ciągowicach**
Przewodnicząca: Agnieszka Janus
2. **Koło Gospodyń Wiejskich w Niegowonicach**
Przewodnicząca: Janina Porc
3. **Koło Gospodyń Wiejskich "Jura" Niegowoniczki**
Przewodnicząca: Beata Kuc
4. **Koło Gospodyń Wiejskich w Turzy**
Przewodnicząca: Dorota Janus
5. **Koło Gospodyń Wiejskich "Rafalki" Chruszczobród Piaski**
Przewodnicząca: Teresa Chała
6. **Koło Gospodyń Wiejskich "Dolomitki" w Chruszczobrodzie**
Przewodnicząca: Iwona Pniak
7. **Koło Gospodyń Wiejskich w Trzebyczce**
Przewodnicząca: Zofia Migas
8. **Koło Gospodyń Wiejskich w Rokitnie Szlacheckim**
Przewodnicząca: Grażyna Czop
9. **Koło Gospodyń Wiejskich w Grabowej**
Przewodnicząca: Halina Wójcik
10. **Koło Gospodyń Wiejskich w Wiesiółce**
Przewodnicząca: Joanna Ziaja

Stowarzyszenia:

1. **Okręg Polskiego Związku Wędkarskiego w Katowicach**
ul. Wróblewskiego 35, 40 – 214 Katowice
Prezes Zarządu Okręgu: Mirosław Winiarski
2. **Koło PZW nr 34 w Łazach**
ul. Brzozowa 7/2, 42 – 450 Łazy
Prezes: Marek Osmólski
3. **Liga Obrony Kraju**
ul. Chocimska 14, 00 – 791 Warszawa
Prezes: Jerzy Salamucha
4. **Klub Strzelectwa Pneumatycznego JURA LOK**
ul. Słowackiego 9, 42 – 450 Łazy
Dyrektor Biura Śląskiego Zarządu Wojewódzkiego LOK w Katowicach: Ryszard Kasprzyk

5. **Jurajski Klub Hodowców Gołębi Sportowych**
ul. Spółdzielcza 2, 42 – 450 Łazy
Prezes: Ireneusz Kowalski
6. **Śląski Związek Pszczelarzy w Katowicach**
ul. Warszawska 6, 40 – 006 Katowice
Prezes: Zbigniew Binko
7. **Koło Pszczelarzy w Łazach**
ul. Spółdzielcza 2, 42 – 450 Łazy
Prezes: Tomasz Giełda
8. **Stowarzyszenie Zwyczaj „Pod Lasem”**
ul. Spółdzielcza 2, 42 – 450 Łazy
Prezes: Magdalena Buc
9. **Stowarzyszenie Inicjatyw Twórczych „Kulturniak”**
ul. Kościuszki 5, 42 – 450 Łazy
Prezes: Magdalena Kizlich
10. **Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne**
ul. Bolesławska 23
32 – 310 Klucze
Prezes: Karolina Kaminiów
Warsztaty Terapii Zajęciowej w Łazach
ul. Brzozowa 19, 42 – 450 Łazy
11. **Stowarzyszenie „Mała Szkoła w Rokitnie Szlacheckim”**
Rokitno Szl., ul. Szkolna 2, 42 – 450 Łazy
Prezes: Małgorzata Czernek
12. **Stowarzyszenie „Przyjazna Szkoła w Ciągowicach”**
Ciągowice, ul. Zwycięstwa 72, 42 – 450 Łazy
Prezes: Małgorzata Janus
13. **Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Perła Jury”**
Siamoszyce, ul. Edukacyjna 15, 42 – 425 Kroczyce
Prezes: Cezary Barczyk
Filia: ul. Spółdzielcza 2, 42-450 Łazy
14. **Uniwersytet Trzeciego Wieku w Łazach**
ul. Spółdzielcza 2, 42 – 450 Łazy
Prezes: Krystyna Męcik
15. **Stowarzyszenie „Ostoja w Łazach”**
ul. Spółdzielcza 2, 42 – 450 Łazy
Prezes: Krystyna Męcik
16. **Klub Seniora „SEMAFOR” w Łazach**
ul. Spółdzielcza 2, 42 – 450 Łazy
Przewodnicząca: Anna Szkliniarz
17. **Rada Seniorów w Łazach**
Przewodnicząca: Alicja Serwicka
18. **Sekcja Emerytów i Rencistów Związku Nauczycielstwa Polskiego w Łazach**
ul. Pocztowa 14, 42 – 450 Łazy
Przewodnicząca: Grażyna Tokarska
19. **Klub Seniora Chruszczobród**
Przewodnicząca: Zenobia Pluta

20. Towarzystwo Emerytów i Rencistów

ul. Kościuszki 5, 42 – 450 Łazy
Przewodnicząca: Bożena Pałucha

21. Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Chruszczobród i Chruszczobród Piaski

Chruszczobród, ul. Mickiewicza 113, 42 – 450 Łazy
Prezes: Marta Grzesica

22. Stowarzyszenie Wsi Niegowonice i Niegowoniczki

ul. Kościuki 86 b, Niegowonice
Prezes: Urszula Łaciak

23. Stowarzyszenie Zwycię "Amur-Wysoka"

Wysoka, ul. Boczna 1
42 - 450 Łazy
Przedstawiciel: Henryk Sobieraj

24. Stowarzyszenie ALE JURA!

ul. Spółdzielcza 2, 42-450 Łazy
e-mail: stowarzyszeniealejura@gmail.com
Prezes: Łukasz Radkow

Ochotnicze Straże Pożarne

1. OSP W TURZY

Turza, ul. Strażacka 6, 42 – 450 Łazy
Prezes: Mieczysław Skręt

2. OSP W ROKITNIE SZLACHECKIM

Rokitno Szl., ul. Kościuszki 9, 42 – 450 Łazy
Prezes: Andrzej Pilis

3. OSP W NIEGOWONICACH

Niegowonice, ul. Wierzbowa 5, 42 – 450 Łazy
Prezes: Włodzimierz Koza

4. OSP W CIĄGOWICACH

Ciągowice, ul. Sienkiewicza 4, 42 – 450 Łazy
Prezes: Henryk Mogiela

5. OSP W CHRUSZCZOBRODZIE

Chruszczobród, ul. Reja 2, 42 – 450 Łazy
Prezes: Jerzy Prusik

6. OSP W WIESIÓŁCE

Wiesiółka, ul. Henryka Pobożnego 1, 42 – 450 Łazy
Prezes: Henryk Ziaja

7. OSP W GRABOWEJ

Grabowa, ul. Strażacka 25, 42 – 450 Łazy
Prezes: Marek Kozicki

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Publikacja sfinansowana w ramach projektu:

„CUS – Nowe spojrzenie na usługi społeczne”

dofinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021- 2027, Priorytet FESL.07 Fundusze Europejskie dla społeczeństwa, Działanie 7.5 Strategiczne projekty dla obszaru usług społecznych, Typ 4. Koordynacja usług społecznych – upowszechnienie i tworzenie CUS.